

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO KRAKOWSKIEGO

Kraków

Nr 3

Maj-Czerwiec 1946 r.

TREŚĆ

A. CZĘŚĆ URZĘDOWA

DEKRETY:

- Poz. 91 — z dnia 22 marca 1946 r. o Państwowym Instytucie Książki.
Poz. 92 — z dnia 9 kwietnia 1946 r. o zniesieniu cenzury korespondencji kierowanej do jednostek wojskowych i z jednostek wojskowych.

ROZPORZĄDZENIA MINISTRA OŚWIATY:

- Poz. 93 — z dnia 31 stycznia 1946 r. w sprawie weryfikacji świadectw z zakresu szkolnictwa powszechnego, średniego ogólnokształcącego, średnich zakładów kształcenia nauczycieli i szkolnictwa zawodowego — uzyskanych w obozach jeńców wojennych.
Poz. 94 — z dnia 13 lutego 1946 r. w sprawie organizacji gimnazjów i liceów handlowych, gimnazjów i liceów spółdzielczych oraz liceów administracyjnych dla dorosłych.
Poz. 95 — z dnia 26 lutego 1946 r. w sprawie wynagrodzenia kontraktowych nauczycieli zatrudnionych na Wyższych Kursach Nauczycielskich, w Państwowych Pedagogiach, Państwowym Instytucie Robót Ręcznych i Państwowym Instytucie Pedagogiki Specjalnej.
Poz. 96 — z dnia 5 marca 1946 r. w sprawie organizacji szkolnictwa zawodowego.
Poz. 97 — z dnia 13 marca 1946 r. w sprawie zakresu działania i kompetencji inspektorów szkolnych oraz organizacji wewnętrznej inspektoratów szkolnych.
Poz. 98 — z dnia 10 maja 1946 r. w sprawie czasowego przekazania niektórych kompetencji Kuratorom Okręgów Szkolnych.
Poz. 99 — z dnia 19 lutego 1946 r. w sprawie internatów przy państw. szkołach średnich — oraz statut internatów przy państwowych szkołach średnich.
Poz. 100 — z dnia 27 kwietnia 1946 r. w sprawie utworzenia w Kuratoriach wydziałów Opieki nad dzieckiem.
Poz. 101 — z dnia 2 maja 1946 r. o otwarciu Państw. Zakładu Wychowawczo-Naukowego im. Tadeusza Kościuszki w Krzeszowicach.

OKÓLNIKI MINISTERSTWA OŚWIATY

- Poz. 102 — Nr. 14 z dnia 21 lutego 1946 r. w sprawie zasad przyznawania dodatków służbowych dla nowomianowanych (etatowych) nauczycieli — wybitnych fachowców uczących w szkołach zawodowych.
Poz. 103 — Nr. 15 z dnia 14 lutego 1946 r. w sprawie organizacji kursów pedagogicznych przy współdziałaniu Inspektorów Szkolnych.

KOMUNIKATY MINISTERSTWA OŚWIATY

- Poz. 104 — W sprawie mianowania nauczycieli w uniwersytetach ludowych.
Poz. 105 — W sprawie wynagrodzenia za opiekę nad pracownią zajęć praktycznych.
Poz. 106 — W sprawie zaopatrzenia szkół powszechnych w książki do lektury.
Poz. 107 — W sprawie opatu dla szkół.

INSTRUKCJE MINISTERSTWA OŚWIATY

Poz. 108 — Instrukcja z dnia 15 maja 1946 r. w sprawie organizacji szkolnictwa średniego ogólnokształcącego w r. szk. 1946/47.

PRZEDRUKI

Poz. 109 — Ustawa z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli.

OKÓLNIKI KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO KRAKOWSKIEGO

Poz. 110 — Nr. 21 w sprawie wynagrodzenia członków państwowych Komisji egzaminacyjnych w Liceach Pedagogicznych, Pedagogiach, Wyższych Kursach Nauczycielskich, Państw. Instytucie Robót Ręcznych i Państw. Instytucie Pedagogiki Specjalnej.

Poz. 111 — Nr. 22 w sprawie opłat stemplowych od duplikatów świadectw.

ZARZĄDZENIA I KOMUNIKATY KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO KRAKOWSKIEGO

Poz. 112 — w sprawie czytelni szkolnych

Poz. 113 — w sprawie legitymacji dla pracowników państwowych

Poz. 114 — w sprawie wynagrodzenia nauczycieli kontraktowych w okresie wakacyjnym

Poz. 115 — w sprawie organizacji roku szkolnego 1946/47 w szkolnictwie zawodowym

Poz. 116 — w sprawie współdziałania szkół z Towarzystwem opieki nad obozami

Poz. 117 — w sprawie zatrudnienia byłych funkcjonariuszów P. P.

Poz. 118 — w sprawie ferij letnich i początku roku szkolnego 1946/47

Poz. 119 — organizacja szkół powszechnych.

Poz. 120 — Ogłoszenia.

B. CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA

1. Sprawozdanie z działalności Kuratorium O. S. K. w r. szkolnym 1945/46
2. Przegląd najnowszych wydawnictw pedagogicznych.
3. Kronika.

CZĘŚĆ URZĘDOWA

Poz. 91

DEKRET

z dnia 22 marca 1946 r.

o Państwowym Instytucie Książki.

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 1 poz. 1) — Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Art. 1. Tworzy się Państwowy Instytut Książki. Instytut jest zakładem naukowo-badawczym, podległym Ministrowi Oświaty.

Art. 2. Do zadań Instytutu należy:

- 1) prowadzenie badań naukowych dotyczących książki, bibliotekarstwa i czytelnictwa;
- 2) gromadzenie, opracowywanie, udostępnienie i ogłaszanie materiałów naukowych oraz kształcenie sił fachowych w dziedzinach w pkt. 1, wskazanych;
- 3) zbieranie i udzielanie źródłowych informacji bibliograficznych we wszystkich dziedzinach piśmiennictwa oraz w zakresie polskich zbiorów bibliotecznych;
- 4) planowanie, uzgadnianie i popieranie prac w dziedzinach pod 1) do 3) wskazanych w bibliotekach lub innych zakładach naukowych albo społecznych.

Art. 3. Na czele Instytutu stoi dyrektor mianowany przez Ministra Oświaty w porozumieniu z Ministrami Kultury i Sztuki oraz Informacji i Propagandy. Pracownicy Instytutu podlegają przepisom o państwowej służbie cywilnej.

Art. 4. Budżet Instytutu stanowi osobny rozdział w budżecie Ministerstwa Oświaty.

Art. 5. Szczegółowy zakres działania oraz organizację Instytutu określi statut nadany przez Ministra Oświaty w porozumieniu z Ministrem Kultury i Sztuki oraz Informacji i Propagandy, ogłoszony w Monitorze Polskim.

Art. 6. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrowi Oświaty w porozumieniu z Ministrami Kultury i Sztuki oraz Informacji i Propagandy.

Art. 7. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Krajowej Rady Narodowej:

Bolesław Bierut

w/z Prezes Rady Ministrów:

Władysław Gomułka

Minister Oświaty:

Czesław Wyczech

w/z Minister Kultury i Sztuki:

Leon Kruczkowski

Minister Informacji i Propagandy:

Stefan Matuszewski.

Poz. 92.

DEKRET

z dnia 9 kwietnia 1946 r.

o zniesieniu cenzury korespondencji kierowanej do jednostek wojskowych i z jednostek wojskowych

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 1 poz. 1) — Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Art. 1. Znosi się cenzurę korespondencji kierowanej do jednostek wojskowych i z jednostek wojskowych, ustanowioną dekretem z dnia 28 grudnia 1944 r. o wprowadzeniu wojennej cenzury korespondencji (Dz. U. R. P. Nr. 17, poz. 93).

Art. 2. W dekreście z dnia 26 czerwca 1945 r. o zniesieniu cenzury korespondencji (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 158) art. 2 otrzymuje brzmienie: „Art. 2. Przepisu art. 1 nie stosuje się do korespondencji zagranicznej, radiotelegramów i rozmów radiowych”.

Art. 3. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrom: Obrony Narodowej, Bezpieczeństwa Publicznego oraz Poczty i Telegrafów.

Art. 4. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Krajowej Rady Narodowej:

Bolesław Bierut

Prezes Rady Ministrów:

Edward Osóbka-Morawski

Minister Obrony Narodowej:

Michał Żymierski, Marszałek Polski

Minister Bezpieczeństwa Publicznego:

Stanisław Rądkiewicz

Minister Poczty i Telegrafów:

Józef Putek.

poz. 93

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA OŚWIATY

z dnia 31 stycznia 1946 r. (Nr. III-0-1159/45 N) w sprawie weryfikacji świadectw z zakresu szkolnictwa powszechnego, średniego ogólnokształcącego, średnich zakładów kształcenia nauczycieli i szkolnictwa zawodowego, uzyskanych w obozach jeńców wojennych.

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 304) zarządzam, co następuje:

§ 1. Przekazuję Państwowym Komisjom Weryfikacyjno-Kwalifikacyjnym, czynnym na podstawie rozporządzenia Ministra Oświaty z dnia 25 maja 1945 r. (Nr. II-27/45 N) o powołaniu Państwowych Komisji Weryfikacyjno-Kwalifikacyjnych dla kandydatów do szkół wyższych i zakładów kształcenia nauczycieli (Dz. Urz. Min. Ośw. Nr. 1, poz. 1) — załatwianie spraw związanych z weryfikacją świadectw z zakresu szkolnictwa powszechnego, średniego ogólnokształcącego,

średnich zakładów kształcenia nauczycieli i szkolnictwa zawodowego, uzyskanych w obozach jeńców wojennych.

§ 2. Dowodem weryfikacji będzie stwierdzenie przez Komisję Weryfikacyjno-Kwalifikacyjną na świadectwie obozowym lub na oddzielnym piśmie, że odnośne świadectwo, uzyskane w obozie jeńców wojennych jest równoważne z odpowiednimi świadectwami, wydawanymi przez szkoły polskie. Wspomniane komisje mogą również wydawać świadectwa szkolne na podstawie dokumentów przywiezionych z obozu.

§ 3. W sprawach wynikających z niniejszego rozporządzenia nie obowiązują terminy przewidziane w § 3 rozporządzenia z dnia 25 maja 1945 r. (Dz. Urz. Min. Ośw. Nr. 1, poz. 1).

§ 4. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Oświaty:
Cz. Wycech

poz. 94

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA OŚWIATY

z dnia 13 lutego 1946 r. (Nr. III-362/46) w sprawie organizacji gimnazjów i liceów handlowych, gimnazjów i liceów spółdzielczych oraz liceów administracyjnych dla dorosłych.

Na podstawie art. 2, ustę: p 2 i art. 59 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 389) zarządzam, co następuje:

Par. 1. Tworzy się gimnazja i licea handlowe dla dorosłych, gimnazja i licea spółdzielcze dla dorosłych oraz licea administracyjne dla dorosłych.

Par. 2. Szkoły wymienione w par. 1 przeznaczone są dla osób, które z uwagi na swój wiek (przekroczone 18 lat) i wykonywanie pracy zarobkowej nie mogą uczęszczać do normalnych szkół tego typu.

Par. 3. Gimnazja i licea dla dorosłych, wymienione w par. 1, mogą być organizowane przede wszystkim przy państwowych gimnazjach i liceach handlowych, państwowych gimnazjach i liceach spółdzielczych, państwowych liceach administracyjnych, przez gimnazja i licea handlowe i administracyjne, utrzymywane przez samorządy miejskie, izby przemysłowo-handlowe, związki zawodowe itp.

Par. 4. Do czasu opracowania osobnych programów przystosowanych do potrzeb nauczania dorosłych, szkoły te posługują się programami normalnych szkół odnośnego typu.

Par. 5. Gimnazja i licea handlowe dla dorosłych, gimnazja i licea spółdzielcze dla dorosłych oraz licea administracyjne dla dorosłych wyczerpują normalny program roczny w ciągu semestru czyli półrocza, wobec czego czas trwania nauki wynosi w nich: 4 semestry dla gimnazjum i 2 semestry dla liceum przy 30 godzinach nauczania tygodniowo zarówno w gimnazjach jak i liceach lub w czasie normalnym, tj. 4 lata nauczania w gimnazjach i 2 lata w liceach przy 18 godzinach na-

uczania tygodniowo zarówno w gimnazjach jak i liceach.

Par. 6. Metody nauczania w szkołach tego typu powinny być możliwie intensywne, kładące duży nacisk na samokształcenie i czytelnictwo, referaty i dyskusje, uwzględniające zainteresowania, doświadczenia życiowe i umiejętności zdobyte w pracy zawodowej.

Zasady nauczania i wychowania powinny być dostosowane do odrębnych właściwości psychiki dorosłych, oparte na współżyciu i zrozumieniu odmiennych warunków pracy umysłowej dorosłych uczniów, ich pracy zawodowej i środowiska.

Par. 7. Na I kurs gimnazjum przyjęci być mogą dorośli, którzy ukończyli 18 lat życia i przedłożą świadectwo ukończenia 6 klas szkoły powszechnej; na kurs liceum przyjęci być mogą dorośli, którzy ukończyli 20 lat życia i przedłożą świadectwo ukończenia gimnazjum ogólnokształcącego lub zawodowego w myśl zarządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 23 lutego 1939 r. Nr. III PU-891/39 o regulaminie przyjmowania uczniów do państwowych liceów zawodowych.

Par. 8. Po ukończeniu gimnazjum dla dorosłych i złożeniu egzaminu otrzymują uczniowie świadectwa analogiczne, jak uczniowie gimnazjum dla młodzieży; po ukończeniu zaś liceum zdają egzamin dojrzałości według ustalonego regulaminu.

Na egzaminach zarówno w gimnazjum jak i liceum dla dorosłych jest obecny delegat odnośnego Kuratorium Okręgu Szkolnego.

Par. 9. We wszystkich sprawach nie unormowanych odmiennie niniejszym rozporządzeniem, a odnoszących się do organizacji roku szkolnego, wewnętrznej organizacji szkoły, realizacji programów itp., stosowane są zasady i przepisy obowiązujące w gimnazjach i liceach dla młodzieży.

Par. 10. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od dnia 1 września 1945 r.

Minister Oświaty:
Cz. Wycech

poz. 95

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA OŚWIATY

z dnia 26 lutego 1946 (Nr. II KN-900/46
w sprawie wynagrodzenia kontraktowych nauczycieli, zatrudnionych na Wyższych Kursach Nauczycielskich, w Państwowych Pedagogiach, Państwowym Instytucie Robót Ręcznych i Państwowym Instytucie Pedagogiki Specjalnej.

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 304) zarządza się, co następuje:

Par. 1. Inspektor szkolny działa pod osobistą Państwowych Wyższych Kursach Nauczycielskich, w Państwowych Pedagogiach, Państwowym Instytucie Robót Ręcznych i Państwowym Instytucie Pedagogiki Specjalnej, otrzymując wynagrodzenie

wg. norm ustalonych dla nauczycieli szkół wyższych nieakademickich w zarządzeniu Ministra Oświaty z dnia 17 października 1945 r. Nr. IP-2396/45 N) w sprawie wynagrodzenia oplacanych przez Państwo kontraktowych nauczycieli szkół państwowych i publicznych (Dz. Urz. Min. Oświaty Nr. 5, poz. 199).

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z ważnością od dnia 1 lutego 1946 r.

Za Ministra Oświaty
Br. Biedowicz
Podsekretarz Stanu

poz. 96

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA OŚWIATY

z dnia 5 marca 1946 r. (Nr. III-389/46).

w sprawie organizacji szkolnictwa zawodowego.

Na podstawie art. 2 ust. 2 i art. 27, 29, 31 33-35 i 59 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 389) zarządzam, co następuje:

§ 1. Szkoły i kursy kupieckie, przewidziane w Dziale II rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 21 listopada 1933 r. o organizacji szkolnictwa zawodowego (Dz. Urz. Min. WR. i OP. Nr. 15, poz. 202) otrzymują następujące nazwy: szkoły handlowe stopnia gimnazjalnego, szkoły handlowe stopnia licealnego, szkoły przysposobienia handlowego, kursy handlowe.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Oświaty:
Cz. Wycech

Poz. 97.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA OŚWIATY

z dnia 13 marca 1946 r. (Nr. B. Insp.-15/46)
w sprawie zakresu działania i kompetencji inspektorów szkolnych oraz organizacji wewnętrznej inspektoratów szkolnych.

Na podstawie art. 5 i 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 4 lipca 1933 r. o organizacji obwodowych władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr. 50 poz. 389) i art. 53 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 grudnia 1934 r. o unormowaniu właściwości władz i trybu postępowania w niektórych działach administracji państwowej (Dz. U. R. P. Nr. 110, poz. 976) zarządzam, co następuje:

§ 1. Nauczyciele kontraktowi, zatrudnieni na odpowiedzialnością samodzielnie i jednoosobowo, z zastrzeżeniem kolegiального załatwiania spraw stosownie do obowiązujących przepisów.

Inspektor szkolny załatwia sprawy, należące do jego zakresu działania osobiście lub przy pomocy podległego mu urzędu, noszącego nazwę inspektorat szkolny.

Par. 2. Stosunek inspektora szkolnego do organów samorządowych regulują osobne przepisy.

Par. 3. Inspektor szkolny sprawuje powierzony mu urząd zgodnie z przepisami, wskazaniem władz szkolnych oraz interesem publicznym i jest odpowiedzialny za planowanie, organizowanie i realizowanie pracy nad rozwojem i upowszechnieniem oświaty na terenie powierzonego mu powiatu (miasta wydzielonego).

Zakres działania inspektora szkolnego obejmuje: realizację powszechnego nauczania i wychowania szkolnego, wychowanie przedszkolne, oświatę i kulturę dorosłych oraz organizację pracy w inspektoracie szkolnym; nadto inspektor szkolny sprawuje opiekę nad zleconymi mu przez władze szkolne specjalnymi działaniami kształcenia młodzieży i wychowaniem pozaszkolnym.

Par. 4. W zakresie realizacji powszechnego nauczania i wychowania szkolnego i przedszkolnego do zadań inspektora szkolnego należy:

1) poznanie powierzonego mu powiatu (miasta wydzielonego) pod względem topograficznym, demograficznym, struktury społecznej, gospodarczym i kulturalnym, celem należytego i zgodnego z potrzebami lokalnymi i przepisami planowania i realizowania sieci szkolnej, zapewniającej wszystkim dzieciom w wieku szkolnym dostęp do szkoły, organizowanie publicznego szkolnictwa powszechnego (podejmowanie akcji zakładania, przekształcania i budowy szkół, zaspokajania ich potrzeb rzeczowych oraz czuwanie nad realizacją), czuwanie nad powszechnym wykonaniem obowiązku szkolnego, organizowanie przedszkoli (sieć przedszkoli, podejmowanie akcji zakładania i zaspokajania potrzeb rzeczowych przedszkoli oraz czuwanie nad realizacją), a w związku z tymi zadaniami utrzymywanie stałego kontaktu z władzami i instytucjami współpracującymi i ułatwiający ich realizację;

2) należyte i skuteczne sprawowanie:

a) kierowniczego nadzoru nad publicznymi przedszkolami i szkołami powszechnymi, ich organizacją, stanem wychowania i nauczania,

b) nadzoru nad prywatnymi przedszkolami i szkołami powszechnymi w zakresie przewidzianym odpowiednimi przepisami;

3) organizacja akcji dokształcania kierowników i nauczycieli publ. szkół powszechnych i wychowawczyń przedszkoli.

Par. 5. W zakresie oświaty i kultury dorosłych do zadań inspektora szkolnego należy:

a) badanie potrzeb oświaty i kultury dorosłych, czuwanie nad ich zaspokajaniem i organizowaniem pomocy fachowej,

b) inicjowanie i koordynowanie akcji społecznej w zakresie oświaty i kultury dorosłych i kierowanie jej na właściwe tory,

c) utrzymywanie stałego kontaktu z organami samorządowymi, jako też z odpowiednimi władzami i instytucjami, współdziałającymi w akcji podnoszenia oświaty i kultury dorosłych,

d) sprawowanie kierowniczego nadzoru nad przekazanymi jego opiece zakładami kształcenia

dorosłych, których nauczyciele opłacani są z funduszy państwowych,

e) sprawowanie nadzoru nad innymi zakładami i formami kształcenia dorosłych w zakresie zleconym mu przez władze szkolne.

Par. 6. W zakresie opieki nad zleconymi mu specjalnymi działaniami kształcenia młodzieży i wychowaniem pozaszkolnym do zadań inspektora szkolnego należy:

a) nadzór nad rejestracją młodzieży podlegającej obowiązkowemu kształceniu ogólnemu i zawodowemu i kierowanie tej młodzieży do odpowiednich szkół stosownie do obowiązujących przepisów, współpraca z organami poradnictwa zawodowego oraz inne czynności w zakresie kształcenia młodzieży, określone przez władze szkolne.

b) podejmowanie akcji organizacji opieki nad dzieckiem, a w szczególności nad sierotami, czuwanie nad realizacją tej opieki oraz nadzór nad zakładami wychowawczymi dla dlatwy i młodzieży,

c) utrzymywanie stałego kontaktu z organami państwowymi i samorządowymi oraz instytucjami społecznymi, współdziałającymi w realizacji tych zadań.

Par. 7. W zakresie organizacji pracy w inspektoracie szkolnym do zadań inspektora szkolnego należy:

a) organizacja i koordynacja pracy oraz nadzór nad właściwym spełnianiem obowiązków przez pracowników inspektoratu,

b) czuwanie nad właściwym załatwianiem spraw zgodnie z obowiązującymi przepisami, wskazaniem władz szkolnych i ogólnym interesem publicznym oraz aprobowanie tych załatwień,

c) czuwanie nad ścisłym informowaniem władz przełożonych o stanie spraw, które winny być podane do ich wiadomości,

d) podejmowanie inicjatywy wobec właściwych władz co do wydania niezbędnych zarządzeń, wynikających czy to z przepisów prawnych, czy stosunków faktycznych, związanych z zakresem działania inspektora szkolnego,

e) przestrzeganie zasad oszczędności w administracji publicznej.

Par. 8. W skład inspektoratu szkolnego wchodzi w miarę potrzeby jeden lub więcej podinspektorów oraz odpowiednia liczba pracowników biurowych.

Podinspektorzy szkolni są pomocnikami inspektora w zakresie określonym w par. 3 niniejszego rozporządzenia i stanowią organ doradczy inspektora szkolnego, obradujący pod jego przewodnictwem.

Pracownicy inspektoratu działają we wzajemnym porozumieniu się w sprawach tego wymagających.

Poszczególni pracownicy, wchodzący w skład inspektoratu szkolnego występują nazwem tylko w imieniu inspektora szkolnego.

Par. 9. Inspektor szkolny jest zwierzchnikiem

służbowym pracowników inspektoratu szkolnego, jako też opłacanych z funduszków państwowych nauczycieli publicznych szkół powszechnych, zakładów wychowania przedszkolnego, nauczycieli i pracowników oświaty i kultury dorosłych oraz powierzonych jego opiece innych szkół i zakładów; sprawuje nad ich działalnością nadzór, decyduje we wszystkich sprawach należących do jego kompetencji i udziela wiążących dyrektyw ze stanowiska interesu służbowego.

Par. 10. Inspektora szkolnego zastępuje z reguły podinspektor szkolny; jeżeli w inspektoracie szkolnym jest więcej podinspektorów szkolnych, inspektor wyznacza spośród nich swego stałego zastępcę i powierza mu stały zakres zastępstwa; zakres ten może być szerszy w czasie nieobecności inspektora w siedzibie urzędu. Stały zastępca inspektora ponosi odpowiedzialność w zakresie poruczonego mu zastępstwa.

W przypadku, gdy inspektor nie może pełnić swych obowiązków z powodu choroby lub gdy przebywa na urlopie, na stałego zastępcę przechodzą wszystkie uprawnienia i obowiązki inspektora.

W inspektoracie szkolnym, w którym zastępstwo nie może być zorganizowane w sposób wyżej przewidziany, zastępuje chorego lub urlopowanego inspektora urzędnik, wyznaczony przez kuratora okręgu szkolnego.

Par. 11. Dla celów realizacji zadań, wskazanych w par. 4, 5 i 6 niniejszego rozporządzenia, wyznacza inspektor szkolny rejony inspekcyjne i — zatrzymując dla siebie jeden rejon — powierza pozostałe poszczególnym podinspektorom szkolnym.

Całokształt spraw oświaty i kultury dorosłych powierza się z reguły opiece jednego z podinspektorów szkolnych.

Poszczególnym podinspektorom szkolnym może być powierzona w określonym zakresie opieka nad wychowaniem przedszkolnym, opieka nad dzieckiem i młodzieżą oraz specjalnym kształceniem młodzieży. O potrzebie i zakresie powierzania zagadnień specjalnych opiece poszczególnych podinspektorów szkolnych decyduje kurator okręgu szkolnego.

Inspektor szkolny zgodnie z przyjętym planem pracy i wskazaniem władz szkolnych wytycza w dziedzinie organizacyjnej, pedagogicznej i administracyjnej jednolity kierunek pracy podinspektorów w terenie oraz koordynuje tę pracę.

Par. 12. Każdy podinspektor jest odpowiedzialny za właściwe wykonanie w powierzonym mu rejonie zadań określonych w par. 4, 5 i 6 niniejszego rozporządzenia, względnie w zakresie powierzonych zagadnień specjalnych, przewidzianych w ustępie drugim i trzecim par. 11, za opracowywanie poruczonych mu zagadnień oraz za załatwienie zleconych mu spraw zgodnie z wymaganiami organizacyjnymi, dydaktycznymi i wychowawczymi.

Par. 13. Każdy z pracowników inspektoratu, przygotowujący załatwienie spraw, ponosi odpowiedzialność:

1) za dokładną znajomość przepisów, rozporządzeń i okólników, obowiązujących w zakresie danego działu, i za ich ścisłe stosowanie;

2) za należyte gromadzenie materiału, potrzebnego do załatwienia spraw, dokładne ustalenie stanu faktycznego oraz przedstawienie sprawy zgodnie z faktami;

c) za dokładne przytoczenie w załatwieniu wszelkich dat, nazwisk, nazw, obliczeń cyfrowych itp.;

4) za dopilnowanie terminów, zarówno wynikających z ustaw i rozporządzeń, jak i określonych przez władze szkolne, oraz terminów wynikających z okoliczności sprawy;

5) za projektowanie załatwienia w ten sposób, aby ono od razu załatwiało sprawę w sposób ostateczny, bądź też obejmowało wszystkie niezbędne szczegóły i nie wywoływało potrzeby dalszej przygotowawczej korespondencji (w przypadku zbierania materiałów, żądania wyjaśnień itp.);

6) za ścisłe stosowanie przepisów kancelaryjnych oraz za należyte przechowywanie akt, ewidencji i pomocy urzędowych.

Par. 14. Organizację kancelarii inspektoratu regulują osobne przepisy. Pracownik prowadzący kancelarię jest odpowiedzialny:

1) za ścisłe przestrzeganie przepisów kancelaryjnych oraz informowanie inspektora o brakach dostrzeżonych w tym względzie;

2) za przestrzeganie zasady oszczędności w gospodarce kancelaryjnej;

3) za techniczną ochronę tajemności i poufności spraw.

Par. 15. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 maja 1946. Równocześnie traci moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 8 marca 1938 r. (Nr. BP-4873/38 o organizacji wewnętrznej obwodowych władz szkolnych (Dz. Urz. Min. WR. i OP. Nr. 3, poz. 58) oraz wszelkie przepisy, wydane w zakresie unormowanym niniejszym rozporządzeniem.

Minister Oświaty:
Cz. Wycech

Poz. 98.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA OŚWIATY

z dnia 10 maja 1946 r. 1946/Nr. I/IP.4901/46
w sprawie czasowego przekazania niektórych kompetencji Kuratorom Okręgów Szkolnych.

Na podstawie art. 4 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych w brzmieniu ustalonym art. 53 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 grudnia 1934 r. o unormowaniu właściwości władz i trybu postępowania w niektórych działach administracji państwowej (Dz. U. R. P. Nr. 110, poz. 976) zarządzam, co następuje:

§ 1. Przekazuje się Kuratorom Okręgów Szkolnych kompetencje Ministra, przewidziane w art.

7 pkt. a) ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu obwieszczenia Ministra z dn. 9 listopada 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 104, poz. 873) — do przyjmowania do służby nauczycielskiej kandydatów, którzy ukończyli 40 lat życia i bezpośrednio przedtem nie pracowali w szkolnictwie lub nie pozostawali w służbie państwowej.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 czerwca 1946 r. i traci swoją moc obowiązującą z dniem 30 września 1947 r.

Minister Oświaty:
Cz. Wycech

Poz. 99.

ZARZĄDZENIE MINISTERSTWA OŚWIATY

z dnia 19 lutego 1946 r. (Nr. III. Sr-555/46)
w sprawie internatów przy państwowych
szkołach średnich.

(Przedruk z Dz. Urz. Min. Ośw. z 1946 r. Nr. 1,
poz. 10).

§ 1. Przy państwowych szkołach średnich ogólnokształcących, zawodowych i zakładach kształcenia nauczycieli mogą być w miarę potrzeby tworzone internaty, na podstawie decyzji Ministra Oświaty, powziętej na wniosek Kuratora Okręgu Szkolnego.

§ 2. Internaty czynne już obecnie przy państwowych szkołach średnich ogólnokształcących, zawodowych, seminariach dla wychowawczyń przedszkoli, liceach pedagogicznych, pedagogiach i Państwowym Instytucie Głuchoniemych i Ociemniałych w Warszawie, winny do dnia 31 maja 1946 r. otrzymać — na wniosek Kuratora Okręgu Szkolnego — orzeczenie organizacyjne, a do dnia 1 września 1946 r. stopniowo przystosować swą organizację wewnętrzną do wymagań statutu, ogłoszonego jako załącznik do niniejszego zarządzenia.

§ 3. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Jednocześnie uchyla się rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 5 lutego 1923 r. L. 1779/1 w sprawie regulaminu internatów utworzonych przy seminariach nauczycielskich (Dz. Urz. Min. WR. i OP. Nr. 3, poz. 18) i zarządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 4 grudnia 1930 r. Nr. III. T. 5299/30 w sprawie regulaminu internatów przy państwowych szkołach zawodowych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 12, poz. 191).

Minister Oświaty:
Cz. Wycech

STATUT

internatów przy państwowych szkołach średnich.

1. Internaty otrzymują od szkoły lokal wraz z urządzeniem (ewentualnie z ogrodem użytkowym), opał i światło. Kredyty na pokrycie tych

potrzeb przewidziane są w odpowiednich paragrafach i pozycjach budżetu szkolnego.

2. Wychowawcy internatu, lekarz i stały personel administracyjno-gospodarczy winni być przewidziani w corocznych projektach organizacji szkoły i są płatni z funduszy państwowych.

3. Koszty wyżywienia wychowanków i wszystkie inne wydatki związane z prowadzeniem internatu, oprócz wymienionych w punkcie 1), pokrywane są z opłat pobieranych od wychowanków, bądź też z otrzymanych zasiłków od samorządu terytorialnego, gospodarczego, związków, instytucji społecznych i innych, bądź też z dochodu własnego gospodarstwa.

4. Opłata za utrzymanie w internacie powinna być obliczona na podstawie kosztów produktów spożywanych przez wychowanków, z uwzględnieniem kosztów zużywającego się inwentarza, prania i innych wydatków, nie pokrywanych z funduszy państwowych. Produkty z własnego ogrodu lub gospodarstwa powinny być liczone po miejscowych cenach hurtowych.

Część młodzieży może korzystać ze zniżek w opłacie.

5. Internat w pierwszym rzędzie przeznaczony jest dla uczniów korzystających ze stypendiów; uczniowie ci wnoszą za utrzymanie normalną opłatę, którą całkowicie lub częściowo pokrywają z otrzymywanych stypendiów.

O przyjęciu ucznia do internatu decyduje dyrektor szkoły.

6. Kierownictwo internatu sprawuje dyrektor szkoły przy współudziale Rady Opiekuńczej, której przewodniczy.

W skład Rady Opiekuńczej internatu wchodzi:

- a) dyrektor szkoły;
- b) lekarz szkolny;
- c) delegat Rady Pedagogicznej, (który nie może być wychowawcą internatu); jeżeli w internacie jest ponad 15 wychowanków z innej szkoły, to w skład Rady Opiekuńczej wchodzi również delegat Rady Pedagogicznej tej szkoły;
- d) delegat powiatowej lub miejskiej organizacji nauczycielskiej;
- e) trzy osoby powołane przez Kuratorium Okręgu Szkolnego spośród miejscowych działaczy społecznych.

Mandaty członków wymienionych w punktach

- c), d), e) trwają dwa lata.

Skład Rady Opiekuńczej musi uzyskać zatwierdzenie Kuratora Okręgu Szkolnego.

7. Do kompetencji Rady Opiekuńczej internatu należy:

- a) układanie ogólnego planu gospodarki internatu;
- b) zatwierdzenie budżetu internatu;
- c) określanie wysokości opłat za utrzymanie w internacie i udzielanie zniżek od opłat w granicach swego budżetu;
- d) kontrola gospodarki i rachunkowości internatu;

e) inicjatywa w sprawie uzyskania zapomóg i ofiar na rzecz internatu.

Dyrektorowi przysługuje prawo sprzeciwu w stosunku do uchwały Rady, wstrzymanie jej wykonania i przedstawienie sprawy do decyzji Kuratora Okręgu Szkolnego.

8. W celu zapewnienia młodzieży opieki wychowawczej, Kuratorium powołuje odpowiednią liczbę wychowawców.

Opieka wychowawcza powinna być zorganizowana w ten sposób, żeby przynajmniej jeden wychowawca był stale z młodzieżą.

Wychowawcami z reguły winni być nauczyciele tych szkół, do których uczęszczają wychowankowie internatu. Wynagrodzenie za wychowawstwo oraz zasady zaliczania godzin pracy wychowawczej na poczet obowiązującego wymiaru godzin nauczania w szkole, regulują oddzielne przepisy.

Wychowawcy internatu i personel administracyjno-gospodarczy może korzystać z wyżywienia w internacie. O wysokości opłaty lub zwolnieniu od niej decyduje Rada Opiekuńcza.

Wychowawca, który dla nadzoru młodzieży obowiązany jest do zamieszkiwania w internacie, otrzymuje bezpłatnie lokal, światło i opał.

Jednemu z wychowawców dyrektor powierza kierownictwo internatu.

9. Bezpośrednią administrację internatu sprawuje Zarząd internatu.

W skład zarządu internatu wchodzi: kierownik internatu, wychowawcy internatu i zarządzająca(y) gospodarstwem (gospodyni).

Podział pracy członków Zarządu zatwierdza dyrektor.

Zarząd internatu składa sprawozdanie ze swych czynności Radzie Opiekuńczej.

10. Opiekę higieniczno-lekarską w internacie sprawuje lekarz szkolny.

11. Regulamin dla wychowanków internatu uchwała Rada Pedagogiczna szkoły.

12. W razie likwidacji internatu, Kurator Okręgu Szkolnego przekazuje majątek internatu (nabyty nie z funduszy państwowych) innemu zakładowi wychowawczemu, związanemu organizacyjnie ze szkołą państwową.

Poz. 100.

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Oświaty
Nr. VII-1018/46

ZARZĄDZENIE MINISTERSTWA OŚWIATY

z dnia 27 kwietnia 1946
w sprawie utworzenia w Kuratoriach wydziałów
opieki nad dzieckiem.

Wobec przejścia od Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej całokształtu zagadnień opiekuńczych nad dzieckiem od lat 3 i młodzieżą do lat 18, utworzony został w Zarządzie Centralnym Ministerstwa Oświaty z dniem 1 lutego r. b. Departament Opieki nad Dzieckiem.

W związku z tym istniejący w Kuratorium Okręgu Szkolnego Referat Pozaszkolnego Wychowania Dziecka, utworzony zarządzeniem z dnia 6 grudnia 1945 r. Nr. W/P. 348/45, przekształca się na Wydział Opieki nad dzieckiem.

Wydział Opieki nad Dzieckiem obejmuje opiekę całkowitą nad dzieckiem i młodzieżą opuszczoną, opiekę częściową nad dzieckiem i młodzieżą pozostającą w rodzinie, opiekę nad dzieckiem i młodzieżą w rodzinach zastępczych, organizuje wczasy dla młodzieży oraz załatwia sprawy zlecone przez Ministerstwo.

Minister Oświaty:
Cz. Wycech

Otrzymują:

Kuratoria Okręgów Szkolnych.

Po. 101.

ZARZĄDZENIE MINISTRA OŚWIATY

z dnia 2 maja 1946 r. Nr. VII-1083/46
o otwarciu Państwowego Zakładu Wychowawczo-Naukowego im. Tadeusza Kościuszki w Krzeszowicach.

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 304) oraz art. 2, ust. 2, art. 4, 27, 40 i 42 Ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 389), zarządzam co następuje:

§ 1. Otwieram Państwowy Zakład Wychowawczo-Naukowy im. Tadeusza Kościuszki w Krzeszowicach. Zakład przeznaczony jest w pierwszym rzędzie dla dzieci i młodzieży pozbawionej opieki rodzicielskiej.

§ 2. Zakład obejmuje: Domy Dziecięce, Liceum Pedagogiczne ze Szkołą Ćwiczeń i Przedszkołem, Gimnazjum Ogólnokształcące oraz Gimnazjum Ogrodnicze.

§ 3. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1946 r.

Minister Oświaty:
Cz. Wycech

Poz. 102.

OKÓLNIK Nr. 14

z dnia 21 lutego 1946 r. (P-3155/46)
w sprawie zasad przyznawania dodatków służbowych dla mianowanych (etatowych) nauczycieli — wybitnych fachowców, uczących w szkołach zawodowych.

Wobec ustalenia przez Ministra Oświaty w porozumieniu z Ministrem Skarbu stawek dodatków służbowych dla mianowanych (etatowych) nauczycieli wybitnych fachowców w szkołach zawodowych do wysokości 100% pobieranego uposażenia, upoważniam Kuratorów Okręgów Szkolnych do przyznawania wspomnianym nauczycielom tych dodatków w oparciu o następujące wytyczne:

1. dodatki służbowe dla wybitnych fachowców mogą być przyznawane personelowi mianowanemu (etatowemu) szkół zawodowych państwowych i publicznych wszelkich stopni i typów;

2. za „wybitnego fachowca“ może być uznany tak nauczyciel przedmiotów zawodowych, jak i nauczyciel uczący przedmiotów pomocniczych, względnie prowadzący praktyczną naukę zawodu;

3. za „wybitnego fachowca“ może być również uznany dyrektor, kierownik wydziału, kierownik warsztatu oraz asystent i instruktor w szkołach zawodowych (w razie przyznania dodatku służbowego dyrektorowi, kierownikowi warsztatu — mają zastosowanie postanowienia par 41 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1933 r. Dz. U. R. P. Nr. 102, poz. 781);

4. wysokość przyznawanego dodatku służbowego nie musi zawsze opiewać na 100% pobieranego uposażenia, przeciwnie, należy stosować gradację w procentach przyznawanego dodatku służbowego, przy wzięciu pod uwagę całokształtu okoliczności, składających się na przydatność i niezbędność danego pracownika w szkole;

5. przy wydawaniu decyzji w sprawie przyznania dodatku służbowego muszą być wzięte pod uwagę możliwości finansowe Kuratorium obecne i przyszłe. Wydatki z powyższego tytułu muszą się zmieścić w ramach przyznanych Kuratorium na ten cel kredytów;

6. akcja związana z przyznawaniem dodatków służbowych dla wybitnych fachowców musi być rozpoczęta niezwłocznie i zakończona do dnia 31 marca 1946 r. Odpowiedzialność za całokształt tej akcji ponoszą Wydziały Szkół Zawodowych w Kuratoriach Okręgów Szkol. Wnioski Wydziałów Szkół Zawodowych w tych sprawach, jako Wydziałów fachowych, powinny stanowić podstawę do właściwych decyzji.

Powyższe wytyczne odnoszą się również do decyzji Kuratoriów Okręgów Szkolnych, wydawanych na podstawie par. 9 ustęp 2 i par. 11 ustęp 2 i 3 rozporządzenia Ministra Oświaty z dnia 17 października 1945 r. w sprawie wynagrodzenia opłacanych przez państwo kontraktowych nauczycieli szkół państwowych i publicznych (Dz. Urz. Min. Ośw. Nr. 5, poz. 199).

Kuratoria Okręgów Szkolnych nadesłały Ministerstwu w terminie do dnia 30 kwietnia 1946 r. wykaz osób, którym przyznano dodatek służbowy, dodatkowe wynagrodzenie, względnie wyższą stawkę za 1 godzinę nauczania w tygodniu — jako wybitnym fachowcom. Wykaz ten powinien obejmować również te osoby, którym przyznano wspomniane korzyści przed wejściem w życie niniejszego okólnika.

Minister Oświaty
Cz. Wycech

Poz. 103.

OKÓLNIK NR. 15

z dnia 14 lutego 1946 r. (II KN-781/46)
w sprawie organizacji kursów pedagogicznych przy współudziale Inspektorów Szkolnych.

Obecny stan sprawy uzupełniania kadr nauczycieli szkół powszechnych nie jest zadowalający. Brak w obecnej chwili w szkolnictwie powszechnym około 13.000 nauczycieli, na skutek czego wiele szkół powszechnych istniejących przed wojną jest niewznowionych lub też pozostawionych na niskim stopniu organizacyjnym. Istniejące w bieżącym roku szkolnym Zakłady K. N. nie są w stanie pokryć tych olbrzymich braków, gdyż w 94 stałych zakładach kształcenia nauczycieli (liceach pedagogicznych i pedagogiach) kształci się w roku szkolnym 1945/46 zaledwie 2617 uczniów, z czego przypuszczalnie tylko 1200 ukończy studia w bieżącym roku szkolnym i otrzyma dyplomy nauczycielskie. Zanim stan ten ulegnie poprawie na skutek zwiększonego napływu kandydatów do zakładów kształcenia nauczycieli, jaki niewątpliwie spowoduje w najbliższej przyszłości zorganizowana przy tych zakładach kształcenia nauczycieli podbudowa w postaci klas wstępnych, gimnazjów itp., trzeba będzie klasz nadal bardzo duży nacisk na kursy pedagogiczne dla zaspokojenia bieżących potrzeb w zakresie kadr nauczycielskich.

Akcja kursów przeprowadzona na terenie poszczególnych Kuratoriów Okręgów Szkolnych nie dała dotąd zadowalających wyników. Wprawdzie w bieżącym roku szkolnym kształci się na kursach ogółem 8.970 osób, z czego jednak tylko 2.414 na 3- i 6-miesięcznych kursach pedagogicznych, a więc takich osób, które wkrótce przystąpią do pracy w szkole. Wobec tego zachodzi konieczność jak najintensywniejszego wzmożenia akcji 3—6-miesięcznych wstępnych kursów pedagogicznych, nie wyłączając kursów dla kandydatów bez cenzusu gimnazjalnego.

W tym celu Ministerstwo Oświaty w ślad za swoim pismem z dnia 23 listopada 1945 r. Nr. II KN-2573/45 N w sprawie racjonalnej gospodarki w zakresie przygotowania i zatrudniania kandydatów na nauczycieli szkół powszechnych zarządza, co następuje:

1) Wobec tego, że zachodzi konieczność masowego zorganizowania wstępnych kursów pedagogicznych dla zaspokojenia podanych powyżej wielkich potrzeb w zakresie kadr nauczycielskich, należy natychmiast poddać rewizji sieć wstępnych kursów pedagogicznych istniejących obecnie na terenie Kuratorium Okręgu Szkolnego, zlikwidować kursy o słabej frekwencji i przystąpić z dniem 1 kwietnia br. do zorganizowania nowych punktów kursowych w miarę możliwości przy inspektoratach szkolnych.

2) Przy wyborze punktów, w których mają być zorganizowane kursy, należy kierować się względami na możliwość wydajnej rekrutacji pełnowartościowego elementu ludzkiego. W pierwszym rzę-

dzie należy organizować kursy tam, gdzie istnieje możliwość oparcia rekrutacji kandydatów na tym terenie, dla którego kursy te będą kształciły przyszłych nauczycieli.

Akcja rekrutacyjna na kursy winna być przeprowadzona w sposób jak najbardziej intensywny, zgodnie z wytycznymi, ustalonymi w tym względzie przez Ministerstwo Oświaty okólnikiem z dn. 18 lipca 1945 r. (II KN-408/45N) w sprawie rekrutacji młodzieży do zawodu nauczycielskiego (Dz. Urz. Min. Ośw. Nr. 3, poz. 96) przy czym najważniejsza rola przypada ob. Inspektorom szkolnym dzięki ich rozległym bezpośrednim i pośrednim kontaktom z terenem. To też Ministerstwo Oświaty oczekuje od ob. Inspektorów jak najwydatniejszych wysiłków w tym względzie.

3) Ustalenie sieci punktów kursowych winno nastąpić w ścisłym porozumieniu z Inspektorami Szkolnymi po dokładnej analizie potrzeb i możliwości terenu. W szczególności każdy Inspektorat winien obliczyć ilu sił brakuje, aby w powiecie zrealizować normy ustalone w instrukcji Ministerstwa Oświaty z dnia 16 lipca 1945 r. w sprawie organizacji r. szkol. 1945/46 (Dz. Urz. Min. Ośw. Nr. 2, poz. 62). Będzie to jeden z najważniejszych elementów planowania sieci kursów.

4) W zasadzie należy otwierać kursy w oparciu o istniejące zakłady kształcenia nauczycieli oraz gimnazja pełne, skrócone, wiejskie itp., jako ich podbudowy. Tam, gdzie to nie jest możliwe, wstępne kursy pedagogiczne winny być zorganizowane przez Inspektoraty Szkolne jako placówki odrębne, a grono nauczycielskie może składać się z wybitniejszych nauczycieli szkół powszechnych. Opiekę naukową nad takimi kursami powinny Kuratoria powierzyć najbliższym położonym zakładom kształcenia nauczycieli.

5) W programie pracy kursów pedagogicznych należy przewidzieć specjalne zajęcia, mające na celu dokładne zaznajomienie słuchaczy ze środowiskiem, w którym będą pracowali, oraz z warunkami ich przyszłej pracy. Będzie to głównie zadaniem Inspektora Szkolnego danego rejonu, który winien utrzymywać z tymi kursami jak najściślejszy kontakt. Do programu należy w tym celu wprowadzić w ostatnich 2 miesiącach kursu kilka godzin wykładów Inspektorów Szkolnych o warunkach pracy i potrzebach terenu, w którym kandydaci mają pracować.

6) Wobec częstych wypadków omijania przez absolwentów kursów pedagogicznych zawodu nauczycielskiego, należy tak zorganizować pracę wychowawczą na kursach, aby przez umiejętne oddziaływanie wychowawcze kierownictwa kursu i grona nauczycielskiego związać ich wewnętrznie z tym zawodem. Do tego przyczyni się również zainteresowanie okazywane przez Inspektora Szkolnego w postaci osobistego udziału w uroczystym akcie zakończenia kursu, połączonym z podpisaniem umowy o pracę w szkole, oraz przez przygotowanie terenu na ich przyjęcie (zapewnienie przez gminę odpowiednich warunków mieszkaniowych itp.). Jednym ze skutecznych sposobów zatrzymywania kursistów w zawodzie nauczy-

cielskim będzie również wskazanie im na drogi i możliwości dalszego kształcenia oraz ułatwienia, jakie władze szkoły dają czynnym nauczycielom w uzyskaniu możliwie najwyższych kwalifikacji zawodowych.

7) Kontyngenty słuchaczy, wyznaczone poszczególnym Kuratorium Okr. Szk. przez Ministerstwo Oświaty okólnikiem z dnia 22. V. 1945 r. (Dz. Urz. Min. Ośw. Nr. 1, poz. 41) na okres 1945 pozostają nadal w mocy również na bieżący rok.

8) Z uwagi na wielkie ogólnopaństwowe znaczenie, jakie ma zagadnienie kadr nauczycielskich, Min. Oświaty czyni ob. Kuratorów odpowiedzialnymi za należyte przeprowadzenie powyższej akcji.

Dyrektor Departamentu
W. Schayer

Poz. 104

KOMUNIKAT

w sprawie mianowania nauczycieli
w uniwersytetach ludowych.

Ministerstwo Oświaty pismem z dnia 18 lutego 1946 r. Nr. V-120/46 wyjaśniło, że zgodnie z okólnikiem Nr. 4 Min. WR. i OP. z dnia 10 lutego 1939 r. w sprawie warunków prowadzenia prywatnych zakładów oświatowo-wychowawczych internatowych dla dorosłych, zwanych „uniwersytetami ludowymi” (Dz. Urz. Min. WR. i OP. z 1939 r. Nr. 2), oraz okólnikiem Nr. 3 z dnia 21 stycznia 1946 r. o formalno-prawnych podstawach istnienia uniwersytetów ludowych — mianowanie nauczycieli etatowych w szkołach i zakładach prywatnych jest niedopuszczalne.

Uruchomione pismem z dnia 10. XI. 1945 r. Nr. V-374/45, etaty oświaty dorosłych wyzyskać natomiast należy w ten sposób, że nauczyciele winni być, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami, mianowani w poszczególnych publicznych szkołach powszechnych i państwowych szkołach średnich dla dorosłych analogicznie jak nauczyciele państwowych szkół normalnych dla młodzieży, a następnie dopiero ewentualnie przydzielani za ich zgodą do instytucji i placówek oświaty dorosłych, w formie urlopu płatnego.

(Nr. V-120/46).

Poz. 105.

KOMUNIKAT

w sprawie wynagrodzenia za opiekę nad pracownią zajęć praktycznych.

Ministerstwo Oświaty pismem z dnia 21 lutego 1946 r. Nr. IP—8477/45 wyjaśniło, że zgodnie z treścią par. 5, pkt. 2. zarządzenia Ministra Ośw. z dnia 19. IX. 1945 (Dz. Urz. Min. Ośw. Nr. 5, poz. 208) za opiekę nad pracownią zajęć praktycznych w szkołach średnich ogólnokształcących, zawodowych i zakładach kształcenia nauczycieli przysługuje dodatkowe wynagrodzenie w wysokości 100 (sto zł) miesięcznie.

Nr. IP—8477/45 N).

Poz. 106.

KOMUNIKAT

w sprawie zaopatrzenia szkół powszechnych
w książki do lektury.

Podejmując akcję stopniowego zaopatrzenia publicznych szkół powszechnych w książki z zakresu literatury podstawowej i uzupełniającej, Ministerstwo Oświaty zamówiło u poszczególnych wydawców szereg wydawnictw z tego zakresu. W najbliższych miesiącach bieżącego roku szkolnego będą rozesłane do poszczególnych Inspektoratów Szkolnych według rozdzielnika, sporządzonego przez Ministerstwo, następujące książki:

- 1) Sienkiewicza — W pustyni i puszcy — 10.000 egz. w cenie po 84 zł.,
- 2) Sienkiewicza — Krzyżacy — 20.000 egz. w cenie po 140 zł.,
- 3) Kraszewskiego — Stara baśń — 20.000 egz. w cenie po 84 zł.,
- 4) Przyborowskiego — Bitwa pod Raszynem, 6.000 egz. w cenie po 36 zł.,
- 5) Porazińskiej — Jaś i Kasia — 12.000 egz. w cenie po 42 zł.,
- 6) Porazińskiej — Kichuś majstra Lepigliny — 10.000 egz. w cenie po 52 zł.

Koszty związane z zakupem pokrywa bezpośrednio Ministerstwo Oświaty.

Książki przeznaczone są dla szkół odczuwających najdotkliwiej braki w zakresie literatury, przy czym pierwsze 3 tytuły, należące do lektury podstawowej w kl. VI-VIII dla szkół, które już mają, bądź w najbliższym roku szkolnym będą miały pełną organizację, przede wszystkim dla szkół zbiorczych, po 5 egz. każdego tytułu dla każdej szkoły, a pozostałe 3 tytuły, należące do lektury uzupełniającej w kl. III, IV i V — dla szkół niezależnie od ich stopnia organizacyjnego po 2—3 egz. każdego tytułu dla każdej szkoły.

Ponieważ wymienioną wyżej ilością książek będzie obdzielona tylko część szkół, w dalszych planach Ministerstwa leży zaopatrzenie zarówno pozostałych szkół w podane wyżej tytuły, jak też równolegle wszystkich szkół w inne tytuły.

Wymienione wyżej książki będą rozesłane w formie zbroszowanej, szkoły więc same we własnym zakresie przy pomocy funduszków bądź z imprez, bądź z Komitetów Rodzicielskich będą musiały zatroszczyć się o trwałą dla nich oprawę, a w razie niemożliwości oprawienia zaraz po otrzymaniu, chronić je przed szybkim zużyciem, powołując w pierwszym rzędzie do współdziałania w zabiegach ochronnych działwę szkolną.

Ministerstwo rozważa równocześnie sprawę zorganizowania centralnej oprawy książek, jest to jednak akcja na razie b. trudna do szybkiego zmontowania zarówno ze względów technicznych, jak i potrzebnych na to kredytów i czasu. Z tych względów, jak również w trosce o jak najszybsze dotarcie książki do możliwie największej liczby czytelników, Ministerstwo zdecydowało się wysłać pierwszą partię bez trwałej oprawy, być może jednak, że następną partię książek uda się Mi-

nisterstwu przed rozesłaniem zaopatrzyć w trwałą oprawę.

Poszczególne tytuły będą dostarczone w różnych terminach (tyt. 5 i 6 razem) bądź bezpośrednio Inspektoratom Szkolnym, bądź przez pocztę. Do każdej przesyłki będzie dołączony wykaz z określeniem ilości egzemplarzy, przeznaczonych dla danego Inspektoratu. Odbiór należy potwierdzić na załączonym do przesyłki wykazie, a przy odbiorze pocztą potwierdzony wykaz zwrócić niezwłocznie pocztą nadawcy.

Otrzymane książki Inspektorzy Szkolni przysłać niezwłocznie wyznaczonym przez nich szkołom według podanych wyżej wskazań z poleceniem włączenia do biblioteki szkolnej i zapisania do bibliotecznej księgi inwentarzowej danej szkoły. Szkoły nie posiadające tej księgi, założą ją prowizorycznie w zwykłym zeszytce.

Potwierdzenia odbioru książek przez szkoły z adnotacją szkoły, że zostały zapisane do bibliotecznej księgi inwentarzowej i podaniem Nr. tej księgi, Inspektorzy Szkolni zachowają w aktach Inspektoratu.

Książki powinny być niezwłocznie udostępnione dla działwy szkolnej. Podczas wizytacji Inspektorzy Szkolni zwrócą baczną uwagę na ich właściwe wykorzystanie w szkołach i ochronę przed szybkim zużyciem.

(Nr. II P-1467/46).

Poz. 107.

KOMUNIKAT

w sprawie opalu dla szkół.

Ministerstwo Oświaty podało do wiadomości pismem z dnia 1. III. 1946 Nr. II P-559/46 poniższy wyciąg z pisma Ministerstwa Leśnictwa — Departament Użytkowania i Zbytu Drewna Zn. V. H./6168/148 z 28 stycznia 1946 r.

„Ministerstwo Leśnictwa wyjaśnia, że pismem swoim adresowanym do Ministerstwa Oświaty a przekazanym w odpisie wszystkim Dyrekcjom Lasów Państwowych do wykonania z dn. 7. XI. 1945 Znak V/H/6168/1930 poleciło zaopatrzyć w opał przede wszystkim szkoły powszechne. Wobec powyższego o zaopatrzenie szkół w opał należy zwracać się bezpośrednio do odpowiednich terytorialnie Dyrekcji Lasów Państwowych, powołując się na wspomniane wyżej pismo.

Ponadto pismem z dnia 13. XI. 1945 r. Znak V/H/6168/2096 zleciło personalnie obywatelom Dyrektorom wszystkich okręgów L. P. czuwanie nad zaopatrzeniem szkół i nauczycielstwa w opał z uwagi na doniosłe znaczenie nauczania w nowo-odrodzonej demokratycznej Polsce.

Niezależnie od powyższych — pismem z dnia 16. I. 1946 r. Znak V/H/6168/278, przyznana została ulga 50% na całym obszarze kraju przy nabywaniu drewna opałowego przez nauczycielstwo“.

(Nr. II P-559/46).

Poz. 108.**INSTRUKCJA**

z dnia 15 maja 1946 r.

w sprawie organizacji szkolnictwa średniego ogólnokształcącego w roku szkolnym 1946/47.

Szkoła średnia ogólnokształcąca winna w roku szkolnym 1946/47 realizować w dalszym ciągu cele i zadania, ustalone na rok szkolny 1945/46 w instrukcji, załączonej do zarządzenia Ministra Oświaty z dnia 16. VII. 1945 r. (Nr. 2-375/45 N) Dz. Urz. Min. Ośw. Nr. 2, poz. 62)¹⁾.

I. Formy kształcenia na poziomie średnim**A. Gimnazja i licea.**

1) Kształcenie ogólne na poziomie średnim realizuje w r. szk. 1946/47 trzyletnie gimnazjum, obejmujące klasy II, III i IV, oparte na 7-letniej szkole podstawowej.

2) Dotychczasowa klasa II gimnazjum — w myśl rozporządzenia Ministra Oświaty z dnia 18 kwietnia 1946 r., (II Sr-1908/46) zostaje zwiniona z końcem roku szkolnego 1945/46. Celem udostępnienia kształcenia na poziomie średnim większej liczbie młodzieży — ze względu na niski stopień organizacyjny znacznej części szkół powszechnych — mogą przy gimnazjach za zgodą Kuratorium być tworzone na podanych poniżej zasadach klasy wstępne wyrównawcze, pełniące w stosunku do określonych szkół powszechnych rolę klas zbiorczych.

3) Ustrój dotychczasowego 2-letniego liceum ogólnokształcącego z podziałem na wydziały humanistyczny, matematyczno-fizyczny i przyrodniczy pozostaje bez zmian.

B. Skrócone formy kształcenia o ustroju semestralnym.

1) Szkoły te będą w roku szkolnym 1946/47 następujące:

a) dwuletnia szkoła gimnazjalna, przeznaczona dla młodzieży opóźnionej wiekiem, w szczególności dla młodzieży pracującej,

b) dwuletnia szkoła gimnazjalna, organizowana jako podbudowa liceów pedagogicznych lub szkół zawodowych stopnia licealnego; świadectwo ukończenia tej szkoły upoważnia do dalszej nauki tylko w liceach pedagogicznych lub zawodowych, których podbudową jest dana szkoła;

c) trzyletnia pełna szkoła średnia, przeznaczona dla młodzieży opóźnionej wiekiem, w szczególności dla młodzieży pracującej; w szkole tej nie przewiduje się podziału na gimnazjum i liceum;

2) w szkołach wymienionych w punkcie a) jako stworzonych w celach likwidacji skutków wojny, poczynając od początku roku szkolnego 1946/47, nie otwiera się klasy I, a w następnych półrocznych — klas następnych, wyjątek pod tym względem stanowią klasy organizowane dla młodzieży repatrianckiej oraz dla powtarzających kurs, jeśli liczba takich uczniów jest nie mniejsza niż 15.

3) Z aktualnych potrzeb naszego państwa i zamierzonej reformy ustroju szkolnego wynika, że skrócone formy kształcenia będą nadal ważnym czynnikiem w procesie likwidacji skutków wojny. Dlatego rozmieszczeniu tych szkół, ich rozwojowi dydaktycznemu i wychowawczemu należy przypisać dużą wagę i otoczyć je szczególną opieką pedagogiczną.

Szkoły semestralne winny w zasadzie istnieć przy normalnych szkołach państwowych. W wyjątkowych przypadkach mogą one stanowić oddzielne szkoły państwowe. Istnienia prywatnych szkół semestralnych Ministerstwo nie uważa za pożądane. Szkoła semestralna powinna pracować przy pomocy nauczycieli zatrudnionych w szkole normalnej, przy której istnieje, lub też winna mieć własne grono nauczycielskie. Nie jest więc w zasadzie dopuszczalne, aby większość grona nauczycieli miała w szkole semestralnej zaledwie kilka lekcji w tygodniu.

II. Przyjmowanie uczniów do szkół.

W sprawie przyjmowania uczniów do gimnazjum i liceum w roku szkolnym 1946/47 pozostają nadal w mocy przepisy zawarte w zarządzeniu Kierownika Resortu Oświaty z dnia 23. VIII 1944 r. (Nr. 75/III Sr-44, Dz. Urz. Nr. 1—4), w szczególności zaś przy przyjmowaniu nowych uczniów należy wyjątkową uwagę zwrócić na młodzież wiejską, robotniczą i pracującą, aby udostępnić jej kształcenie na poziomie średnim. Poza tym obowiązują przepisy okólnika z dnia 18. IV. 1946 r. (Nr. II Sr-1699/46).

A. Gimnazja i licea.

1) W dalszym ciągu przy przyjmowaniu do poszczególnych klas gimnazjum i liceum należy utrzymać ograniczoną do 3 lat rozpiętość wieku.

2) Do klasy wstępnej można przyjmować kandydatów, którzy ukończyli 6 klas szkoły powszechnej, jeśli szkoła powszechna, do której są obowiązani uczęszczać, ma mniej niż 4 nauczycieli. Kandydaci do klasy wstępnej winni przedstawić zaświadczenie kierownika szkoły powszechnej stwierdzające, że odpowiadają oni wyżej podanym warunkom.

3) W szkołach, przy których nie będzie uruchomiona klasa wstępna należy uczniów, którzy mają powtarzać klasę I, skierować do klasy VII szkoły powszechnej. Uczniom tym i ich rodzicom należy wyjaśnić, że zmiana ta nie pociąga za sobą zamknięcia drogi do dalszego kształcenia.

4) Do klasy II gimnazjum przyjmuje się bez egzaminu młodzież na podstawie świadectwa ukończenia klasy VII jedynie tych szkół powszechnych, w których od roku szk. 1946/47 nie organizuje się klasy VIII.

5) Przyjmowanie uczniów do klas innych odbywa się według dotychczas obowiązujących przepisów.

B. Szkoły semestralne.

1) Uczniów szkół semestralnych, którzy już nadrobili stracony czas wojny i znajdują się w wieku uczniów odpowiednich klas normalnych,

¹⁾ Dz. Urz. K.O.S.K. Nr. 1-6/1945 poz. 21.

należy skierować bez egzaminu do klas normalnych.

2) W szkołach semestralnych przewiduje się wydawanie świadectw dopiero po ukończeniu całej szkoły. Występowanie uczniów z danej szkoły semestralnej przed jej ukończeniem należy uważać za wyjątek, który może być uzasadniony tylko poważnymi potrzebami życiowymi ucznia. W takim przypadku należy uczniowi wydać świadectwo roczne.

III. Programy.

A. Gimnazja i licea.

1) Program klasy wstępnej obejmuje w zasadzie materiał VIII klasy szkoły powszechnej według „Planów godzin i materiałów programowych” na rok szkolny 1945/46 w ten sposób jednak ułożony, aby wyrównywał i uzupełniał braki i zaniedbania, z którymi przyszła młodzież z różnych szkół. W tym celu w miesiąc po rozpoczęciu nauki Rada Pedagogiczna po zorientowaniu się w ich brakach ustali na specjalnie w tym celu zwołanym posiedzeniu program pracy i rozkład materiału naukowego na cały rok szkolny.

2) W klasach II—IV gimnazjum należy organizować nauczanie według programu dawnego 4-letniego gimnazjum ze zmianami wprowadzonymi dotychczas wydanymi zarządzeniami, a mianowicie:

- 1) Okólnik z dnia 1 września 1944 r. (Nr. 98/II/1/44) o wprowadzeniu w szkolnictwie średnim ogólnokształcącym nauki języka rosyjskiego jako przedmiotu nadobowiązkowego (Dz. Urz. Res. Ośw. Nr. 14, poz. 21)*).
- 2) Okólnik z dnia 30 listopada 1944 r. (L. dz. śr. 1336/44) w sprawie organizacji międzyszkolnych pracowni fizycznych, chemicznych i biologicznych (Dz. Urz. Res. Ośw. Nr. 1—4, poz. 33)*).
- 3) Zarządzenie Ministra Oświaty z dnia 31 stycznia 1945 r. (Nr. II Sr-663/45) w sprawie nauczania języka niemieckiego (Dz. Urz. Min. Ośw. Nr. 1, poz. 2)*).
- 4) Zarządzenie Ministra Oświaty z dnia 24 marca 1945 r. (Nr. VI-2453/45) o tymczasowym programie historii w szkołach średnich ogólnokształcących (Dz. Urz. Min. Ośw. Nr. 1, poz. 4)*).
- 5) Zarządzenie Min. Ośw. z dnia 5 kwietnia 1945 r. (Nr. VI-2454/45) o tymczasowym programie nauki biologii w szkołach średnich ogólnokształcących (Dz. Urz. Nr. 1, poz. 6)*).
- 6) Okólnik Nr. 6 z dnia 14 lutego 1945 r. (II

Sr-959/45) w sprawie wznowienia P. W. w IV kl. gimnazjalnej oraz w I i II kl. liceów szkół średnich ogólnokształcących, zawodowych, w zakładach kształcenia nauczycieli oraz na kursach gimnazjalnych i licealnych (Dz. Urz. Nr. 1, poz. 24¹⁾).

- 7) Okólnik Nr. 9 z dnia 7 marca 1945 r. (II Sr-1391/45) w sprawie tymczasowego realizowania programu „Zagadnień życia współczesnego” (Dz. Urz. Min. Ośw. Nr. 1, poz. 27²⁾).
- 8) Zarządzenie Ministra Oświaty z dnia 12 czerwca 1945 r. (Nr. II Sr-97/45 N) w sprawie nauki **języków obcych** w szkołach średnich ogólnokształcących (Dz. Urz. Min. Ośw. Nr. 3, poz. 79)³⁾
- 9) Instrukcja programowa z dnia 18 sierpnia 1945 r. (Nr. II Sr-900/45 N) dla kl. III gimnazjum ogólnokształcącego na rok szkolny 1945/46 (Dz. Urz. Min. Ośw. Nr. 4, poz. 178)⁴⁾).
- 10) Okólnik Nr. 47 z dnia 31 sierpnia 1945 r. (VI-289/45 N) w sprawie nauczania **języków obcych w VI i VII klasach** szkoły powszechnej oraz w klasie I gimnazjum ogólnokształcącego w roku szkolnym 1945/46 (Dz. Urz. Min. Ośw. Nr. 4, poz. 186)⁵⁾).
- 11) Zarządzenie Ministra Oświaty z dnia 11 września 1945 r. (Nr. II Sr-1124/45 N) w sprawie wprowadzenia **nauki śpiewu** jako przedmiotu obowiązkowego w szkołach średnich ogólnokształcących na terenie okręgów szkolnych zachodnich (Dz. Urz. Min. Ośw. Nr. 4, poz. 170)⁶⁾)).
- 12) Okólnik Nr. 50 z dnia 13 września 1945 r. (II-1192/45 N) w sprawie nauki szkolnej religii (Dz. Urz. Nr. 4, poz. 189)⁴⁾).
- 13) Okólnik Nr. 58 z dnia 11 października 1945 r. (II W-1758/4 N) w sprawie realizacji P. W. w IV kl. gimnazjalnej, I i II liceum szkół średnich ogólnokształcących, zawodowych, w szkołach dokształcających zawodowych, w zakładach kształcenia nauczycieli, na kursach gimnazjalnych i licealnych, oraz w sprawie przywrócenia przysposobienia sportowego w IV kl. gimnazjalnej i I i II liceum szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych (Dz. Urz. Nr. 6, poz. 257)⁵⁾).
- 14) Instrukcja z dnia 8 marca 1946 r. w sprawie programu i metod nauczania jęz. polskiego w r. szk. 1945/46 i 1946/47 we wszystkich klasach szkół powszechnych oraz gimnazjach i liceach ogólnokształcących i zawodowych na terenie Ziemi Odzyskanych w Okręgach Szkolnych: Białostockim, Gdańskim, Mazurskim, Pomorskim, Poznańskim i Śląskim (Dz. Urz. Nr. 2, poz. 49)⁶⁾)).

¹⁾ p. Załącznik niżej.

²⁾ p. Dz. Urz. K. O. S. K. Nr. 1—6 z r. 1945, poz. 34.

³⁾ p. Dz. Urz. K. O. S. K. Nr. 1, poz. 19.

⁴⁾ dla tuł. Okręgu nieaktualny.

¹⁾ p. Dz. Urz. K. O. S. K. Nr. 1, poz. 18.

²⁾ p. Dz. Urz. K. O. S. K. Nr. 2, poz. 61.

³⁾ p. Dz. Urz. K. O. S. K. Nr. 1—6 z r. 1945, poz. 18.

Nadto osobno ogłoszone:

1) Plany godzin i materiały programowe na rok szkolny 1945/46 dla szkół powszechnych i I-ej klasy gimnazjów ogólnokształcących (bro-szura).

2) Instrukcja w sprawie nauczania j. polskiego w liceach ogólnokształcących (osobno).

3) W związku z likwidacją klasy I wprowadza się w materiale nauczania klas III—IV następujące zmiany:

J. polski. W klasie II należy przerobić kilka odpowiednio dobranych wyjątków z *Odysei* oraz „*Antygonę*” Sofoklesa w całości. Przy tej sposobności należy zapoznać uczniów z cechami charakterystycznymi poezji epicznej i dramatycznej.

Z nauki o języku należy w klasie II pogłębić wiadomości o głosce i literze, samogłoskach i spółgłoskach; z nauki o wyrazie — zwrócić uwagę na budowę słowotwórczą wyrazów, szczególnie znaczenie wyrazów realne i etymologiczne, właściwe i przenośne. Z nauki o zdaniu pogłębić wiadomości o zdaniach złożonych spójrzędnie i podrzędnie.

J. łaciński (w gimnazjach, w których odbywa się nauka łaciny). Nauka tego przedmiotu rozpoczyna się w klasie II z początkiem roku szkolnego. W klasie II należy zaznajomić uczniów z najistotniejszymi przejawami kultury Grecji i Rzymu z uwzględnieniem mitów z uwagi na przygotowanie do lektury utworów antycznych.

J. obcy nowożytny. Program nauki języka powinien być tak rozłożony, aby w ciągu trzech lat nauki mógł być opracowany pełny zakres materiału przewidziany dla gimnazjum.

Historia. W klasach drugich, w których znajduje się pewna liczba uczniów z klas VIII szkoły powszechnej, należy opracować zasadnicze części materiału nauczania dotychczasowej kl. I oraz całość średniowiecza, w kl. III (w roku szkolnym 1947/48 dzieje nowożytne do wybuchu pierwszej wojny światowej).

Chemia. W klasie III wprowadza się naukę chemii przez cały rok w wymiarze 3 godzin tygodniowo.

Biologia. W klasie II realizuje się program zoologii, w klasie IV program anatomii.

Programy: matematyki, fizyki i przedmiotów artystyczno-technicznych pozostają bez zmiany.

W związku z powyższymi zmianami zwiększa się w klasach drugich liczbę godzin nauki języka obcego o 1 godzinę tygodniowo. W klasach czwartych liczbę godzin historii o 1 godzinę tygodniowo.

B. Szkoły semestralne.

1) Do czasu opracowania przez Ministerstwo wytycznych w sprawie programów szkół średnich ogólnokształcących semestralnych Rady Pedagogicznej tych szkół, opierając się na dotychczasowym doświadczeniu, ułożą na czas przejściowy materiał nauczania w ten sposób, aby zakres nauczania odpowiadał programowi przewidzianemu dla odpowiednich szkół normalnych, t. zn.

w dwuletnich szkołach gimnazjalnych — dla gimnazjów, a w trzyletniej szkole średniej — dla gimnazjów i liceów.

2) W przypadkach, gdy młodzież szkół semestralnych nie może opanować w ciągu jednego półrocza materiału naukowego, przeznaczanego na to półrocze, można przerabiać z nią ten materiał przez cały rok.

IV. Rozmieszczenie szkół w terenie.

W projektowanych zmianach rozmieszczenia szkół oraz przy zakładaniu nowych szkół należy się liczyć z następującymi postulatami:

1) W każdym powiecie powinna istnieć przynajmniej jedna państwowa szkoła średnia ogólnokształcąca tj. trzyletnie gimnazjum i dwuletnie liceum z internatem oraz zależnie od potrzeby związana z tą szkołą lub — w wyjątkowym wypadku — pracującą oddzielnie szkoła semestralna.

2) Internaty należy organizować nie tylko w większych ośrodkach, lecz także i w mniejszych. Za celowe należy uznać tworzenie internatów także przy gimnazjach i dwuletnich szkołach gimnazjalnych.

3) Należy rozważyć sprawę klas gimnazjalnych istniejących w niektórych okręgach przy szkołach powszechnych. Zależnie od miejscowych potrzeb trzeba klasy te uznać za gimnazjum rozwojowe i całkowicie oddzielić od szkoły powszechnej, lub też zwinąć. Kandydatów do I klasy gimnazjum, zgłaszających się z innych szkół powszechnych, należy kierować do klasy VII zbiorczej.

4) Przed rozpoczęciem nowego roku szkolnego należy uregulować podstawy prawne istnienia wszystkich szkół.

V. Dyrektorzy i nauczyciele.

Należy dążyć do obsadzania stanowisk nauczycielskich, zwłaszcza zaś stanowisk dyrektorskich, kandydatami o pełnych kwalifikacjach. Jedynie w przypadkach niemożności znalezienia nauczyciela o pełnych kwalifikacjach można dopuścić do nauczania osobę nie posiadającą formalnych kwalifikacji, udzielając jej czasowego zezwolenia na nauczanie na podstawie art. 3 ustawy o kwalifikacjach do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących (Dz. Urz. Min. WR. i OP. Nr. 18 z roku 1924) oraz na podstawie rozporządzenia Ministra Oświaty z dnia 11 maja 1946 r. Nr. II Sr-2189/46.

Nauczycieli niekwalifikowanych należy otoczyć troskliwą opieką instruktywną, szczególnie ze strony dyrektora i doświadczonych kolegów.

Należy wszelkimi siłami dążyć do tego, żeby w każdym półroczu odbyły się przynajmniej 2 posiedzenia Rady Pedagogicznej każdej szkoły, poświęcone wyłącznie sprawom wychowawczym i dydaktycznym w połączeniu z odpowiednimi referatami, których tematy i rozwinięcie wynikałyby z potrzeb życia szkoły. Stosowany często zwyczaj odbywania posiedzeń w sprawach wyła-

cznie klasyfikacyjnych lub dyscyplinarnych nie czyni zadość potrzebom dzisiejszej szkoły polskiej.

Licząc się z niemożnością masowego upaństwowienia szkół średnich ogólnokształcących w najbliższym okresie, należy takim szkołom niepaństwowym, których praca odpowiada założeniom społecznym, przychodzić z pomocą w postaci przyznawania im etatów nauczycielskich z ogólnej liczby etatów przyznanej Kuratorium przez Ministerstwo. Pomoc w tej formie winna obejmować również szkoły samorządowe.

W r. szk. 1946/47 przewiduje Ministerstwo zorganizowanie w każdym Okręgu Szkolnym po 3 konferencje dyrektorów szkół średnich ogólnokształcących, a mianowicie: pierwsza na początku roku szk. (np. w drugiej połowie września), druga po zakończeniu pierwszego półrocza, trzecia pod koniec roku szkolnego. O przygotowywanych konferencjach zawiadomią Kuratoria Ministerstwo Oświaty przynajmniej na 2 tygodnie przed ich terminem.

VI. Sprawy administracyjne szkół.

A. Wyposażenie szkół.

Wszędzie, gdzie istnieje potrzeba, należy bezwzględnie przystąpić do prac remontowych, aby od początku przyszłego roku szkolnego można było rozpocząć pracę bez żadnych przerw z tego powodu.

Do dnia 1 września b. r. należy:

1) uporządkować wszelkie posiadane zbiory, a więc bibliotekę, pracownie itp., spisać ich inwentarz, naprawić i doprowadzić do stanu używalności;

2) zorganizować i uruchomić pracownie, przynajmniej przyrodniczą, fizyczną i chemiczną, a gdzie warunki miejscowe na to pozwolą — także pracownie innych przedmiotów;

3) w czasie ferii letnich poczynić starania o opał na zimę, aby z tego powodu nie było później przerw w nauce;

4) w ogóle czas od 1 września b. r. należy wszechstronnie wykorzystać w tym kierunku, aby od początku nowego roku szkolnego można było już rozpocząć zupełnie normalną pracę szkolną.

B. Biurowość szkoły.

W nieprzekraczalnym terminie do dnia 1 września b. r. należy ostatecznie uporządkować biurowość szkoły, a głównie:

- 1) protokoły posiedzeń Rady Pedagogicznej,
- 2) protokoły Komisji Klasowych i przedmiotowych, jeśli takie istnieją,
- 3) dzienniki lekcyjne,
- 4) katalogi główne i okresowe,
- 5) akta personalne nauczycieli i personelu pomocniczego,
- 6) ewidencję uczniowską,

- 7) księgi rachunkowo-kasowe,
- 8) księgę inwentarzową,
- 9) dziennik podawczy.

VII. Początek roku szkolnego 1946/47.

Początek zajęć w roku szkolnym 1946/47 ustala się na dzień 3 września 1946 r.

Załączniki do poz. 108.

OKÓLNIK

z dnia 1 września 1944 r. (Nr. 98/II/44)
o wprowadzeniu w szkolnictwie średnim ogólnokształcącym nauki języka rosyjskiego, jako przedmiotu nadobowiązkowego.

Ze względu na zacieśniające się stosunki między Polską a ZSRR pożyteczną i pożądaną rzeczą jest, aby młodzież, zwłaszcza wschodnich dzielnic Polski, mogła poznać język rosyjski, jako język największego z narodów słowiańskich i narodów ZSRR.

W tym celu wprowadza się w szkołach średnich ogólnokształcących począwszy od kl. II gimn. naukę języka rosyjskiego, jako przedmiotu nadobowiązkowego, o ile znajdą się odpowiednio przygotowane siły nauczycielskie. Na naukę można przeznaczyć do trzech godzin w tygodniu.

Nauka będzie udzielana w kompletach, łączących uczniów bez względu na klasę, do której uczęszczają. Najmniejszą wymaganą na komplet liczbę uczniów ustala się na 15, maksymalną na 45. W razie większej ilości zgłoszeń należy tworzyć dalsze komplety na tych samych zasadach. W miejscowościach o większej liczbie szkół średnich zaleca się tworzyć komplety międzyszkolne, jeżeli w poszczególnych szkołach liczba zapisanych nie osiągnie dopuszczalnej liczby maksymalnej.

Zastępca Kierownika Resortu Oświaty

B. Biedowicz

Otrzymują:

Kuratoria Okręgów Szkolnych.

OKÓLNIK

z dnia 30 listopada 1944 r. (L. dz. śr. 1336/44)
w sprawie organizacji międzyszkolnych pracowni fizycznych, chemicznych i biologicznych.

W związku z tym, że realizacja programu fizyki, chemii i biologii w szkołach średnich napotykała na poważne trudności z powodu naogół bardzo niezadawalającego stanu pracowni i gabinetów fizycznych, chemicznych i biologicznych poszczególnych szkół, braku sprzętu, przyrządów oraz innych niezbędnych przy nauczaniu tych przedmiotów pomocy szkolnych, zaleca się w tej dziedzinie jak najdalej idącą współpracę szkół.

W miejscowościach posiadających conajmniej dwie szkoły średnie państwowe lub prywatne należy zorganizować międzyszkolne pracownie, a gdzie to nie będzie możliwe, gabinety pokazowe: fizyczne, chemiczne i biologiczne celem ułatwienia szkołom pozbawionym wystarczająco za-

opatrzonych pracowni lub gabinetów polepszenia warunków pracy drogą skoordynowanego współdziałania z innymi szkołami. W miejscowościach o znacznej ilości szkół można zorganizować kilka międzyszkolnych pracowni (gabinetów) zależnie od możliwości i potrzeb. Współdziałać mogą tak szkoły średnie ogólnokształcące jak zakłady kształcenia nauczycieli i odpowiedniego typu szkoły zawodowe.

- a) Pracownia międzyszkolna (gabinet) winna być założona przy tej szkole, która ma po temu najlepsze warunki lokalowe oraz względnie najlepsze wyposażenie w pomoce naukowe;
- b) przedmioty potrzebne do skompletowania niezbędnych pomocy naukowych mających stanowić inwentarz pracowni międzyszkolnej (gabinetu), należy wypożyczyć czasowo ze szkół posiadających pracownie niewystarczająco wyposażone w przyrządy;
- c) kierownikiem międzyszkolnej pracowni (gabinetu) w danej miejscowości powinien w zasadzie być nauczyciel odpowiedniego przedmiotu, pracujący w tej szkole, w której będzie się mieściła dana pracownia (gabinet);
- d) w miarę możliwości należy umożliwić korzystanie z międzyszkolnych pracowni (gabinetów) także i tym klasom szkół powszechnych, których program tego wymaga. O możliwości tej należy zawiadomić inspektoraty szkolne;
- e) korzystać z pracowni (gabinetów) międzyszkolnych mogą w miarę możliwości również szkoły odrębnego typu, jak gimnazja dla dorosłych, szkoły oświaty pozaszkolnej a zwłaszcza Uniwersytety Ludowe;
- f) koszta związane z zorganizowaniem i prowadzeniem pracowni (gabinetów) międzyszkolnych oraz koszta zużycia przyrządów i okazów muszą być ustalone i rozdzielone pomiędzy zainteresowane zakłady proporcjonalnie do ilości godzin, w jakiej korzystają z pracowni (gabinetów) i wniesionego wkładu;
- g) kierownik pracowni (gabinetu) międzyszkolnej otrzyma wynagrodzenie od szkół dochodzących do pracowni jak za godziny nadliczbowe w wymiarze jednej czwartej ilości godzin przewidzianych dla danej szkoły w tygodniowym rozkładzie zajęć w pracowni (gabinecie). Szkoły prywatne opłacać będą pracę kierownika w tym samym wymiarze w godzinach nadliczbowych;
- h) do obowiązków kierownika pracowni międzyszkolnej należy:
 1. sporządzenie inwentarza pracowni międzyszkolnej,
 2. ułożenie wspólnie z nauczycielami innych szkół planu wykorzystania pracowni wzgl. gabinetu pokazowego przez poszczególne zakłady, tak aby szkoły miały zapewniony minimalny udział w zajęciach laboratoryjnych wzgl. demonstracjach,
 3. opieka nad powierzonymi mu pomocami naukowymi oraz ewentualna naprawa przyrządów uszkodzonych,

4. przygotowywanie potrzebnych pomocy naukowych na poszczególne lekcje w pracowni wzgl. gabinecie,
5. opracowanie planu dokończenia pracowni (gabinetu) czy to drogą kupna, gdy chodzić będzie o bardziej złożone i precyzyjne przyrządy, czy też drogą odpowiednio kierowanych prac uczniowskich. Wnioski o dotacje na ten cel należy kierować do właściwego Kuratorium O. S., uwzględniając tylko realne możliwości nabycia.

- i) W celu zorganizowania pracowni międzyszkolnych porozumieją się dyrekcje zainteresowanych zakładów wraz z nauczycielami odpowiednich przedmiotów w terminie jak najkrótszym.
- j) O zorganizowaniu i uruchomieniu pracowni międzyszkolnych Kuratoria powiadomią Resort Oświaty w przeciągu dwu miesięcy od wydania niniejszego zarządzenia.

Podobnie należy, gdzie zajdzie potrzeba i są możliwości, postąpić z pracownikami zajęć praktycznych oraz z bibliotekami szkolnymi.

Zastępca Kierownika Resortu Oświaty:

B. Biedowicz

Otrzymują: Kuratoria O. S. oraz Delegatury
Kuratorium O. S.

ZARZĄDZENIE MINISTRA OŚWIATY

z dnia 31 stycznia 1945 r. (Nr. II Śr-663/45)
w sprawie nauczania języka niemieckiego.

Podręczniki języka niemieckiego dla gimnazjum i liceum obowiązujące dotąd w szkole, napisane i wydane w latach 1934-39, cechuje bardziej niż pozytywny stosunek do Niemiec, żywa sympatia dla Trzeciej Rzeszy, a często — wręcz tendencja prohitlerowska. Dotyczy to podręczników wszystkich autorów, a więc: Dewitzowej i współautorów, Łempickiego i Elgerta i Pipreka, przy czym najbardziej tendencyjne i prohitlerowskie są podręczniki Pipreka.

Wobec powyższego, a także wobec narzucenia programu do nauki języka niemieckiego w gimnazjum, zwłaszcza w klasie IV i w liceum ogólnokształcącym elementami propagandy hitlerowskiej agentury przed 1939 r. i absolutnie niedopuszczalnej w szkole polskiej, zarządzam, co następuje:

I. W zakresie programów.

1) Do chwili wydania nowych programów do nauczania języka niemieckiego program dla klasy IV gimnazjum ogólnokształcącego otrzymuje brzmienie następujące:

„Materiał rzeczowy.

Opowiadania, żywe opisy, barwne obrazy i sceny ilustrujące życie Niemiec“.

Materiał gramatyczny bez zmian.

2) Program języka niemieckiego dla liceum ogólnokształcącego, humanistycznego, klasycznego, matematyczno-fizycznego i przyrodniczego otrzymuje brzmienie następujące:

Klasa I.

„A. Życie i kultura niemiecka.

Wybrane momenty z życia i kultury niemieckiej od czasów najdawniejszych aż do końca XVIII wieku“.

B. Język — bez zmian.

C. Ćwiczenia w mówieniu i pisaniu — bez zmian.

Klasa II.

„A. Życie i kultura niemiecka.

Wybrane momenty z życia i kultury niemieckiej począwszy od wieku XIX“.

B. Język — bez zmian.

C. Ćwiczenia w mówieniu i pisaniu — bez zmian.

II. W zakresie podręczników.

W odniesieniu do poszczególnych podręczników.

3) Wycofuje się z użycia wszystkie podręczniki Jana Pipreka dla gimnazjum i liceum.

4) Przy korzystaniu z innych podręczników dla nauki języka niemieckiego, używanych w szkole przed 1 września 1939 i pozostających w użyciu do czasu wydania nowych podręczników, należy ściśle przestrzegać następujących wskazówek:

W klasie I gimnazjalnej.

Z podręcznika: „Wir lernen deutsch“, autorzy: Dewitzowa i Kern, poleca się nie przerabiać czytanek:

Karl schreibt den ersten deutschen Brief (str. 21),

Fahrt durch Oesterreich (str. 34),

Oben auf dem Kahlenberg (str. 53).

Z podręcznika „Deutsch“, autorzy: Łempicki i Elgert, poleca się opuścić cały rozdział VIII „Die Grenzlandfahrt“.

W klasie II gimnazjalnej.

Z podręcznika: „Wir sprechen deutsch“, autorzy: Dewitzowa, Kern i Żółtowska, nie należy przerabiać grupy czytanek pod zbiorowym tytułem:

Jungen wandern zum Himalaya (str. 55),

Auf nach Australien (str. 121).

Z podręcznika „Deutsch“ autorzy Łempicki i Elgert, nie należy przerabiać następujących czytanek i wierszy:

In Garmisch-Partenkirchen,

Auf der Zugspitze,

Der Arbeitsdienst,

Soldaten der Arbeit,

Marschlied,

Kameradschaft,

Im Maedchenheim,

In Frankfurt am Main,

An der Ruhr,

Der Generaldirektor,

Die Arbeit beginnt,

Ade, du schoener Schwarzwald!

Eine Entdeckung,

Die Lufthansa,

Die Maifeier,

Der Vorbeimarsch,

Der Gefangene von Magdeburg.

W klasie II gimnazjalnej.

Z podręczników: „Zum schaffenden Menschen im deutschen Lande“, autorzy: Dewitzowa i Żółtowska, poleca się nie przerabiać czytanek i wierszy:

Hauruck — Arbeitsmann,

Wir sind die Jugend,

Hei, es gibt frei,

Der Schmidt von Juterborg,

Auf ins Land der Volkspoesie (cykl czytanek),

Im Extrazug nach Muenster,

Rozdział: Menschen von heute, Strassen für morgen (cały),

Wie der Rundfunk-Wettbewerb den Schülerbriefwechsel belebt hat,

Rozdział: Maschinen, Maschinen — und doch Seele (cały z wyjątkiem wiersza Goethe'go: „Gefunden“).

Z podręcznika „Deutsch“, autorzy: Łempicki i Elgert, poleca się nie przerabiać działu anegdot historycznych.

W klasie IV gimnazjalnej.

Z podręcznika: „Menschen und Staaten schaffen und wirken“, autorzy: Dewitzowa i Żółtowska, poleca się nie przerabiać materiałów następujących:

Rozdział I: „Von dem Fest der Olympiade in dem Alltag (cały z wyjątkiem czytanki: Olympische Spiele ein geschichtlicher Überblick oraz czterech końcowych utworów poetyckich Schillera, Uhlanda, Branda i Wildenbrucha).

Rozdział II: Mädels im Landjahr (cały z wyjątkiem czytanki: Aus Truden Tagebuch i ballady Goethego: der Schatzgräber).

Rozdział III: Soldaten der blitzenden Spaten (cały), Friedrich der Grosse während eines Manövers, autor: Bruno Frank.

Rozdział VI: Alte Streitigkeiten, neue Entwicklungen (cały z wyjątkiem wiersza: Die letzten zehn vom 4 Regiment i czytanki: Der Zusammenbruch).

Z rozdziału VII: Mit Siebenmeilenstifeln durch Deutschland uwzględnić jedynie czytanki dotyczące środkowych i południowych Niemiec oraz poezje Heine'go Die Nordsee, Die Harzreise.

Rozdział VIII: Alles für das Volk (cały z wyjątkiem wierszy: Gebei i Arbeit).

Z podręcznika „Deutsch“, autorzy: Łempicki i Elgert, poleca się nie przerabiać czytanek:

Das neue Oesterreich,

Der Oesterreicher.

Der Schüler Hitler.

Rozdział III: Deutschland Ringen um Rohstoffe (cały z wyjątkiem wiersza: Ehre der Arbeit, autor: Freiligrath).

Rozdział IV: Unter dem Zeichen der Verkehrs (cały z wyjątkiem ballady Goethe'go: Der Schatzgräber).

Rozdział V: Volk und Gemeinschaft (cały).

Rozdział VI: Volk und Raum (cały).

Rozdział VIII: Deutschland Weg (cały).

Das Segelschiff als Kreuze, część I i II.

Anegdoten (cały dział).

W liceum poleca się zastosować wycofany przed 1939 r. podręcznik „Deutschum“, autor Jakóbiec. Podręczniki te, przeznaczone dla klasy VII i VIII gimnazjum starego typu, budzą stosunkowo mniej zastrzeżeń, ponieważ zostały napisane przed r. 1933 i wpływom hitleryzmu nie podlegały. Wobec ich nieprzystosowania do programów, konieczne jest pewne skrócenie materiału w nich zawartego.

W części I (dla klasy I lic.) należy znacznie skrócić rozdziały I i II, można pominąć III, poleca się opuścić grupę czytanek o Fryderyku II w rozdziale VI. Na rozdziale VIII: „Sturm und Drang“ zamyka się materiał programowy klasy I licealnej.

W części II (dla klasy II lic.) należy pominąć teksty następujących autorów: Bismarcka, v. Bülowa, Freytaga, Hauptmanna, Herdera i Nietzsche'go.

Z podręcznika: „Deutschland, Geist und Gestalt“, autorzy: Lempicki i Elgert dla kl. I lic. poleca się nie przerabiać następujących tekstów:

Mythus der Kraft, autor Moehler von der Bruck, Volk ohne Raum, Georg Dehlo,

Das Wesengefüge des Nationalsozialismus (wyjątek), autor Alfred Rosenberg,

Die Gnadenmutter zu Einsiedeln, autor: E. G. Kolchenmeyer,

Die Gemeinsprache autor: B. Delbrück,

Friedrich der Grosse (cały cykl).

Należy pominąć również wszystkie teksty Freytaga i Treitsche'go.

5) Spis lektury dla liceum otrzymuje następującą dedykację:

Klasa I:

Lessing: Emilia Galotti,

Goethe: Götz von Berlichingen; Hermann u. Dorothea; Die Leiden des jungen Werthers (wybrane ustępy).

Schiller: Balladen; Die Räuber; Kabale und Liebe; Wilhelm Tell: Jungfrau von Orleans; Maria Stuart; Wallensteins Tod (wybrane ustępy),

Kleist: Michael Kohlhaas (wyjątki),

Hebbel: Agnes Bernauer,

Riehl: Der stumme Ratsherr,

Th. Mann: Tonio Kröger.

Klasa II:

Goethe: Faust: część I (wybrane ustępy); Iphigenie,

Schiller: Don Carlos (wybrane ustępy),

Kleist: Der zerbrochene Krug; Kätschen von Heilbronn,

Sudermann: Frau Sorge,

Keller: Romeo und Julia aus dem Dorfe,

Storm: Immensee; Abseits,

Grillparzer: Das goldene Vlies,

Heine: liryki i satyry polityczne,

Fr. Werfel: Der Tod eines Kleinbürgers,

Kellermann: Der 9 November (wyjątki).

Ponadto utwory pisarzy antyfaszystowskich Th. i H. Mannów, A. i St. Zweigów, Rainera, H. Rilke'go, E. M. Remarque'a, L. Renna, E. Tolle-

ra, L. Feuchtwangera (w dostępnym dla młodzieży wyborze).

6) W zakresie nauczania języka niemieckiego:

a) Ze względu na szkodliwe tendencje znacznej liczby tekstu, często perfidnie zamaskowane, zwraca się uwagę na konieczność umiejętnego neutralizowania ich oddziaływania — odpowiednie naświetlenie i komentarz są najważniejszą metodą. Tak np. z podręcznika Lempickiego i Elgerta: Deutschland, „Geist und Gestalt“ dla kl. I lic. przesyconego pietyzmem dla Niemiec i kultury niemieckiej, usiłującego wdrożyć w umysły młodzieży ideę współpracy Niemiec i Polski, teksty wymagają od nauczyciela stałej czujności. Więc w dziale poświęconym mitologii germańskiej i Nibelungom nauczyciel winien przeciwstawić ujęciom apoteozującym kult siły i brutalnej przemocy fizycznej, krwawej zemsty i bezwzględności, chytrości, podstępów i zdrady, krzywoprzysięstwa i grabieży — naświetlenie krytyczne i z polskiego punktu widzenia sformułowane — winien nawiązać te ponure ideały germańskiego średniowiecza do zbrodniczej teorii i praktyk hitleryzmu. Opracowując znów tekst 27 podający wiadomości o Winecie, stolicy słowiańskiego plemienia Wene-tów, wyteplonego przez Niemców, nauczyciel powinien podkreślić słowiańskość tego miasta i opowiedzieć o wytepleniu Słowiańszczyzny połabskiej przez napór germański.

Systematyczne i umiejętne stosowanie takiej metody jest nader wskazane.

b) zabrania się śpiewania niemieckich pieśni,

c) poleca się zapoznać młodzież ogólnie z alfabetem gotyckim, drukowanym z pominięciem gotyków w piśmie,

d) zezwala się stosować tłumaczenia tekstów niemieckich na język ojczysty i odwrotnie, jako jeden z zabiegów metodycznych.

7) Szkoły zawodowe wszelkiego typu i stopnia stosują analogicznie w nauczaniu języka niemieckiego treść punktów 1, 2, 3, 4, 5 i 6 niniejszego zarządzenia.

8) Kuratoriom i inspektoratom szkolnym poleca się natychmiastowe wprowadzenie w życie niniejszego zarządzenia. Sprawozdanie o wykonaniu niniejszego zarządzenia winno być przesłane do Ministerstwa do dnia 1 marca 1945 r.

Za Ministra Oświaty

Br. Biedowicz

Podsekretarz Stanu

ZARZĄDZENIE MINISTRA OŚWIATY

z dnia 24 marca 1945 r. (Nr. VI-2453/45)
o tymczasowym programie historii w szkołach
średnich ogólnokształcących.

Zarządzam wprowadzenie w szkołach średnich ogólnokształcących załączonego przy niniejszym „Tymczasowego programu historii w szkołach średnich ogólnokształcących“¹⁾.

¹⁾ Program został rozesłany do Kuratoriów Okr. Szk.

Kuratoria Okręgów Szkolnych zechcą powiadomić o treści niniejszego zarządzenia Dyrekcje podległych im szkół średnich ogólnokształcących wyjaśniając jednocześnie, co następuje:

1. „Tymczasowy program historii” jest programem przejściowym i winien być realizowany w oparciu o dotychczasowe podręczniki i pomoce naukowe w myśl założeń wyluszczonych w „Uwagach” do programu.

2. „Tymczasowy program historii” obowiązuje z dniem ogłoszenia zarządzenia niniejszego.

3. Celem szybszego rozprowadzenia programu i skuteczniejszego jego wykonania należy zorganizować przy Kuratoriach O. S. i w większych ośrodkach pracę metodyczną w zespołach historyków względnie reaktywować ogniska metodyczne w zakresie nauczania historii. W zespołach i ogniskach należy przedyskutować założenia i materiał rzeczowy, podany w „Tymczasowym programie historii” oraz zastosować współpracę koleżeńską nauczycieli historyków w realizowaniu tego programu.

O wykonaniu niniejszego Kuratoria O. S. nadesła sprawozdanie do Ministerstwa Oświaty w terminie miesięcznym od daty otrzymania niniejszego zarządzenia.

Dr. St. Skrzyszewski
Minister Oświaty

ZARZĄDZENIE MINISTRA OŚWIATY

z dnia 5 kwietnia 1945 r. (Nr. VI-2454/45)

o tymczasowym programie nauki biologii w szkołach średnich ogólnokształcących.

Wprowadza się w szkołach średnich ogólnokształcących załączony przy niniejszym „Tymczasowy program biologii dla szkół średnich ogólnokształcących (projekt)”¹⁾. Kuratoria Okręgów Szkolnych zechcą powiadomić o treści niniejszego zarządzenia Dyrekcje podległych szkół średnich ogólnokształcących, wyjaśniając jednocześnie co następuje:

1. Rozdziały zaopatrzone w załączonym programie tytułami „cele nauczania” oraz „wyniki nauczania” mają być uwzględnione w bieżącym roku szkolnym 1944/45 jako wytyczne orientacyjne.

2. Rozdziały zatytułowane „materiał nauczania” zawierają materiał przerabiany przeważnie w drugim półroczu roku szkolnego, toteż należy pozostały do przerobienia w rb. szkolnym kurs biologii realizować stosując się do wskazówek w nich zawartych.

3. Materiał nauczania biologii na rok szkolny 1945/46 zostanie ustalony drogą osobnego zarządzenia.

O wykonaniu niniejszego Kuratoria Okręgów Szkolnych nadesła zawiadomienia do Ministerstwa Oświaty w terminie 20-dniowym po otrzymaniu niniejszego zarządzenia.

Minister Oświaty:
Dr. St. Skrzyszewski

INSTRUKCJA PROGRAMOWA

z dnia 18 sierpnia 1945 r. (Nr. II Śr.-900/45 N)
dla kl. II gimnazjum ogólnokształcącego na rok szkolny 1945/46.

W związku z instrukcją Ministerstwa Oświaty z dnia 16 lipca 1945 r. Nr. II Śr.-364/45 N dotyczącą organizacji roku szkolnego 1945/46 w szkolnictwie średnim ogólnokształcącym¹⁾ oraz instrukcją programową z dnia 18 sierpnia 1945 r.²⁾ Ministerstwo Oświaty ustala następującą instrukcję programową dotyczącą kl. II gimnazjum ogólnokształcącego na rok szkolny 1945/46.

W kl. II wprowadza się następujące zmiany:

1) odnośnie języka polskiego należy w toku opracowania materiału gramatycznego przewidzianego w programie na kl. II uwzględnić materiał gramatyczny nie objęty programem VIII klasy szkoły powszechnej. Należy przypomnieć wiadomości o głosce i literze, samogłoskach i spółgłoskach. Budowa słowotwórcza wyrazu. Znaczenie rdzenia, przyrostka i przedrostka. Znaczenie wyrazów realne, etymologiczne, właściwe i przenośne. Powtórzenie wiadomości o szeregu fleksyjnym przypadków rzeczownika, podział na gramady deklinacyjne. Z nauki o zdaniu należy pogłębić wiadomości o zdaniach złożonych współrzędnie i podrzędnie. Rozróżnianie związków czasowych, przyczynowych, celowych, skutkowych, warunkowych w zdaniach złożonych.

Kilka czytanek ilustrujących przejawy życia starożytnego Wschodu, klasycznej Grecji i Rzymu, oraz wczesnego średniowiecza.

2) Co się tyczy języka łacińskiego i języka obcego nowożytnego należy zorganizować pracę tak, by materiał klasy I-ej z tą grupą, która przyszła ze szkoły powszechnej w swych podstawowych elementach był przez młodzież przyswojony przez zorganizowanie i prowadzenie odpowiednich zespołów, czy kompletów. Należy się liczyć z ewentualnym przesunięciem materiału nieprzerobionego do kl. III-ej.

3) Odnośnie nauczania historii należy z grupą uczniów, która przyszła ze szkoły powszechnej przerobić zasadnicze elementy z historii starożytnej w tempie przyspieszonym.

4) Programy pozostałych przedmiotów obowiązujące w klasie II-ej pozostają bez zmiany.

Dyrektor Departamentu:
(---) W. Schayer

¹⁾ Program został rozesłany do Kuratoriów Okr. Szk.

¹⁾ Dziennik Urzęd. Min. Ośw. Nr. 2, poz. 62.

²⁾ Ukaże się jako osobne wydawnictwo.

OKÓLNIA NR. 47

z dnia 31 sierpnia 1945 r. (VI. 289/45 N)
w sprawie nauczania języków obcych w VI i VII klasach szkoły powszechnej oraz w klasie I gimnazjum ogólnokształcącego w roku szkolnym 1945/46.

W związku z wprowadzeniem nauki języka obcego do klasy VI i VII szkoły powszechnej i wprowadzeniem do tychże klas oraz do klasy I gimnazjum ogólnokształcącego nowego tymczasowego programu nauki języka obcego, wyjaśnia się co następuje:

1. W każdej szkole powszechnej może być wykładany tylko jeden język obcy, ten sam we wszystkich klasach. W I klasie gimnazjum ogólnokształcącego wyboru języka obcego można dokonać niezależnie od tego, jaki język obcy jest wykładany w starszych klasach gimnazjalnych i licealnych.

2. Przy wprowadzaniu nauki języka obcego do szkół należy stosować się do następujących wytycznych. Odnośnie języka niemieckiego należy dążyć do zredukowania jego dotychczasowego rozpowszechnienia w szkołach, a w szczególności w r. szk. 1945/46 do niewprowadzania tego języka do szkół powszechnych. Na terenach, które były włączone do tzw. Rzeszy, nauka języka niemieckiego nie będzie wprowadzona (zgodnie z okóln. Nr. 11/Sr-97/45 N). Odnośnie języka angielskiego należy udostępnić szerszym rzeszom młodzieży naukę tego języka. Odnośnie języka francuskiego należy przywrócić znaczenie tego przedmiotu. Odnośnie języka rosyjskiego jako jednego z czterech obowiązujących języków obcych, a zarazem przedmiotu nowego także w programie gimnazjalnym Ministerstwo Oświaty zwraca uwagę na użyteczność i celowość jego wprowadzenia już w r. 1945/46. Ministerstwo Oświaty zorganizowało w tym celu kursy wakacyjne dla nauczycieli języka rosyjskiego (w Warszawie, Krakowie i Poznaniu). Kursy te dostarczą szkołom pewnej liczby wykładowców.

Wysiłki władz szkolnych winny zmierzać do tego, by zapewnić szkołom dostateczną liczbę wykładowców w pierwszym rzędzie języków rosyjskiego, angielskiego i francuskiego.

W tym celu zechcą Kuratoria O. S. opracować plan wykorzystania wszystkich rozporządzalnych sił nauczycielskich oraz przygotować akcję dokształcania czynnych nauczycieli szkół powszechnych, których należy zachęcić do zgłaszania się na kursy przez udzielanie im zniżki godzin względnie płatnych urlopów. Kursy dla nauczycieli języków obcych winny być zorganizowane przez Kuratoria O. S. według potrzeb swojego terenu. Wnioski Kuratoriów O. S. o udzielenie pomocy dla czynnych kursów, przeszkalających nauczycieli języków obcych i utrzymanych na odpowiednim poziomie naukowym i dydaktycznym zostaną pozytywnie załatwione przez Ministerstwo.

Ministerstwo Oświaty podaje jako wytyczną

ogólną, że nie należy uruchamiać kursów języka niemieckiego, natomiast kursy języków angielskiego, francuskiego i rosyjskiego należy zaplanować równomiernie, unikając wyraźniejszej przewagi któregośkolwiek z nich zarówno na terenie kursów jako też w szkole.

3. Wprowadzenie innego języka obcego, np. czeskiego, białoruskiego, szwedzkiego jest możliwe — każdorazowo na wniosek Kuratorium i po uzyskaniu zgody Ministerstwa Oświaty.

4. W zasadzie w szkołach powszechnych należy powoływać do nauki języka obcego wykwalifikowanych nauczycieli, powierzając tę pracę specjalistom z innych zakładów naukowych.

W wypadku braku wykwalifikowanych sił należy zlecić nauczanie tego przedmiotu tym spośród nauczycielstwa danej szkoły, którzy posiadają stosunkowo najlepsze przygotowanie w tym zakresie. Można wreszcie pociągnąć do pracy osoby z poza grona nauczycielskiego, jeżeli posiadają dostateczną znajomość danego języka w mowie i piśmie.

Ministerstwo oczekuje, że władze szkolne potraktują wprowadzenie nauki języka obcego do szkół powszechnych w r. szk. 1945/46 jako zadanie mające zasadnicze znaczenie i podejmą wszelkie środki w kierunku jego realizacji.

Do dnia 1. X. 1945 r. Kuratoria winny złożyć do Ministerstwa sprawozdania z przebiegu akcji wprowadzenia i realizacji nauki języków obcych w VI i VII klasach szkoły powszechnej oraz w I klasie gimnazjalnej.

Dyrektor Departamentu:
(—) Dr. Ż. Kormanowa

Poz. 109.

Przedruki

Z uwagi na brak wydawnictw z lat przedwojennych Redakcja Dziennika Urzędowego Kuratorium Okr. Szk. Krakowskiego przedrukowywać będzie niektóre ustawy i rozporządzenia sprzed 1939 roku obowiązujące obecnie.

W niniejszym numerze Dziennika Urzędowego przedrukowuje się Ustawę o stosunkach służbowych nauczycieli z dnia 1 lipca 1926 r., w następnym numerze będzie umieszczona Ustawa o państwowej służbie cywilnej i t. d.

Jeżeli zajdą jakiegokolwiek zmiany w wymienionych ustawach ew. rozporządzeniach, będą one podawane w Dzienniku Urzędowym Kuratorium.

USTAWA¹⁾

z dnia 1 lipca 1926 roku

o stosunkach służbowych nauczycieli

(Dz. U. R. P. Nr. 104 z 1932 r., poz. 873),
zmieniona rozporządzeniem Prezydenta Rzeczy-

¹⁾ Ustawę niniejszą przedrukowano z książki: St. Marszałek, Wł. Wilanowski, J. Wójcicki — Stosunki służbowe nauczycieli — W-wa, 1938, Wyd. Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, str. 7—31.

pospolitej z dnia 28 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 660) i ustawą z dnia 9 kwietnia 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 243)

Rozdział I.

Postanowienia wstępne.

Art. 1.

Przepisy ustawy niniejszej stosują się do nauczycieli szkół państwowych i publicznych, podległych Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, — z wyjątkiem nauczycieli szkół akademickich i szkół, uznanych za równorzędne ze szkołami akademickimi.

Postanowieniom ustawy niniejszej nie podlegają natomiast osoby, pełniące służbę nauczycielską na podstawie umowy (nauczyciele kontraktowi). Zasady umów dla nauczycieli tej kategorii określi rozporządzenie Ministra.

Przepisom ustawy niniejszej, mówiącym o nauczycielach, podlegają również wychowawczynie ochronek, asystenci i instruktorzy szkolni oraz dyrektorzy i kierownicy szkół, jeżeli ustawa niniejsza inaczej nie stanowi.

Przez nauczycieli rozumieć należy także nauczycielki, asystentki i instruktorki, przez dyrektorów i kierowników — także przełożone i kierowniczkę.

Art. 2.

Stosunek służbowy nauczycieli, podlegających ustawie niniejszej, ma charakter publiczno-prawny, może być zmieniony, zawieszony lub rozwiązany wyłącznie przy zastosowaniu przepisów prawa publicznego, a w szczególności postanowień niniejszej ustawy.

Rozdział II.

Zawiązanie stosunku służbowego. Ustalenie.

Art. 3.

Stosunek służbowy nauczyciela zawiązuje się przez mianowanie z chwilą doręczenia pisma nominacyjnego. W piśmie nominacyjnym wymienia się stanowisko, szkołę, miejscowość, tytuł urzędowy, normy uposażenia służbowego oraz władzę, u której mianowany ma się zgłosić celem objęcia obowiązków służbowych.

Nauczycieli mianuje Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, lub też upoważniona przez niego władza szkolna.

Art. 4.

Nauczycielem może być mianowany obywatel polski o nieskazitelnej przeszłości, posiadający zdolność do działań prawnych, który wykaże się dowodami, stwierdzającymi wymagane dla danej kategorii szkół kwalifikacje zawodowe, posiada odpowiednie do zawodu warunki fizyczne, oraz władza poprawnie językiem polskim w słowie i piśmie.

Nauczyciele religii poza warunkami, wskazanymi wyżej w ustępie poprzednim, posiadać powinni zezwolenie władzy duchownej, o ile wymagają

tego właściwe przepisy kościelne lub wyznaniowe.

Nie mogą być mianowane osoby, karane sądownie za działalność na szkodę Państwa, za przestępstwa, popełnione z chęci zysku lub przeciw obyczajności publicznej.

Art. 5.

Osoba, przeciw której toczy się postępowanie karno-sądowe, postępowanie upadłościowe lub ubezwłasnowolnienie, nie może być mianowana nauczycielem, dopóki trwa to postępowanie.

Art. 6.

Kwalifikacje zawodowe oraz warunki fizyczne, jakim odpowiadać powinni kandydaci na stanowisko nauczycielskie, określają osobne przepisy.

Osobne przepisy określają również, w jakich przypadkach osoby, nie posiadające kwalifikacji zawodowych, przepisanych dla danej kategorii szkół, będą mogły uzyskać nominację na nauczyciela.

Art. 7.

Do przyjęcia do służby nauczycielskiej potrzeba zezwolenia Ministra, jeżeli kandydat:

- a) ukończył lat 40 życia i bezpośrednio przed tym nie pracował w szkolnictwie, lub nie pozostawał w służbie państwowej;
- b) był karany sądownie lub wydany ze służby państwowej (rządowej lub samorządowej).

Art. 8.

Nauczyciel może być stały lub tymczasowy.

Nauczyciel zostaje stałym z chwilą, gdy odpowiada trzem następującym warunkom:

1. ma trzy lata nieprzerwanej pracy nauczycielskiej (art. 9);
2. posiada przepisane dla ustalenia kwalifikacje zawodowe dla danej kategorii szkół;
3. w czasie służby otrzymał ostatnio co najmniej dostateczną ocenę kwalifikacyjną.

Przez pracę nauczycielską, wymaganą do ustalenia, należy rozumieć pracę w szkołach państwowych i publicznych oraz prywatnych, mających pełne lub niepełne prawa szkół państwowych lub publicznych.

Z pracy w szkołach państwowych lub publicznych w charakterze nauczyciela kontraktowego uwzględnia się tylko te okresy czasu, w ciągu których nauczyciel uczył co najmniej po 14 godzin tygodniowo.

Z pracy w szkołach prywatnych, mających wyżej wymienione prawa, uwzględnia się do ustalenia tylko dwa lata, o ile nauczyciel uczył w nich przynajmniej po 14 godzin tygodniowo. W wypadkach, zasługujących na uwzględnienie, Minister może wliczyć i trzeci rok pracy w tych szkołach.

Z pracy w szkołach prywatnych bez praw Minister może w przypadkach wyjątkowych zaliczyć lata pracy pod tym samym warunkiem.

Nauczyciel stały otrzymuje dekret ustalenia w ciągu trzech miesięcy od chwili ustalenia.

Nauczyciel stały, posiadający studia wyższe, zakończone przepisaniem egzaminami, otrzymuje po trzech latach stałej służby tytuł „profesora”.

Art. 9.

Przez nieprzerwany trzyletni okres pracy nauczycielskiej (art. 8) rozumie się czas faktycznego pełnienia obowiązków służbowych w szkole. Za przerwę w faktycznym pełnieniu tych obowiązków nie uważa się przerw z powodu choroby lub urlopu, jeżeli ich suma nie wynosi więcej, niż dwa miesiące. W razie, gdyby nauczyciel miał przerwę, trwającą w sumie więcej niż dwa miesiące, to okres trzyletni przedłuża się o czas przerwy, przewyższający dwa miesiące.

Art. 10

Prawa, nabyte w służbie państwowej na podstawie art. 8, nie przysługują zasadniczo nauczycielowi stałemu, który ustąpił ze służby państwowej i ponownie do niej wraca. Jednakże Minister może mu je przywrócić, zależnie od przyczyn, dla których nauczyciel wystąpił ze służby, i od sposobu, w jaki to uczynił.

Art. 11.

Mianowanie na stałe posady nauczycieli, oraz na stanowiska dyrektorów i kierowników szkół odbywa się na podstawie konkursów.

Na każdą nowoutworzoną lub opróżnioną stałą posadę nauczyciela, czy stanowisko dyrektora i kierownika szkoły, o ile nie zostanie zajęte w drodze służbowej lub dyscyplinarnej, ogłasza się konkurs:

- a) na dyrektorów i kierowników szkół do dni 30;
- b) na nauczycieli — najpóźniej w przeciągu trzech miesięcy.

Terminy liczy się od dnia utworzenia lub opróżnienia stanowiska.

Mianowanymi na stałe posady w drodze konkursu mogą być tylko nauczyciele stali (art. 8).

Posad i stanowisk, na które rozpisano konkurs, nie należy przed jego rozstrzygnięciem nadawać na stałe osobom, przeniesionym w drodze służbowej lub na własną prośbę.

Przy podwyższeniu stopnia organizacyjnego szkoły powszechnej z pierwszego stopnia na stopień wyższy, lub złączeniu kilku szkół stopnia pierwszego w jedną szkołę stopnia wyższego, należy rozpiścić konkurs na jej kierownika.

Postanowienia artykułu niniejszego nie mają zastosowania do duchownych nauczycieli religii katolickiej.

Art. 12.

Kierownikiem szkoły powszechnej drugiego lub trzeciego stopnia może zostać nauczyciel nie wcześniej, niż po dwóch latach pracy w charakterze nauczyciela stałego.

Dyrektorem szkoły średniej może zostać nau-

czyciel stały nie wcześniej, niż po 8 latach pracy nauczycielskiej.

Dyrektorem szkoły zawodowej Minister może zamianować wybitnego fachowca, nie mającego za sobą pracy nauczycielskiej, jeśli wzamian tego kandydat ma co najmniej pięcioletnią praktykę zawodową.

Dyrektorem państwowej szkoły średniej ogólnokształcącej Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może zamianować wybitnego kierownika szkoły prywatnej, chociażby ten nie miał za sobą pracy w szkole państwowej, jeżeli odpowiada warunkom art. 8 i ma za sobą 8 lat pracy nauczycielskiej.

Dyrektor szkoły, który otrzymał stanowisko w sposób, wskazany w ustępach 3 i 4 artykułu niniejszego, uzyskuje ustalenie po trzech latach pracy w charakterze dyrektora przy jednoczesnym spełnieniu pozostałych warunków, określonych w art. 8.

Art. 13.

Objęcie służby w razie mianowania na podstawie art. 3 albo ustępów: trzeciego lub czwartego art. 12 ma nastąpić w dniu, wyznaczonym przez władzę, a jeśli go nie wyznaczyła, w ciągu dni piętnastu po doręczeniu pisma nominacyjnego.

Dla objęcia służby nauczyciel ma zgłosić się do bezpośredniego przełożonego, który stwierdzi datę objęcia służby na piśmie nominacyjnym.

W razie niezgłoszenia się w określonym terminie, nominacja (ustęp 1) traci ważność, jeżeli mianowany w ciągu dalszych dni piętnastu nie usprawdziwił zwłoki na piśmie.

Art. 14.

Nauczyciel tymczasowy przy objęciu służby składa przyrzeczenie służbowe, nauczyciel stały przy ustaleniu — przysięgę służbową.

Tekst przyrzeczenia, względnie przysięgi ustali drogą rozporządzenia Minister.

Datę złożenia przyrzeczenia, względnie przysięgi, zaznacza władza na piśmie nominacyjnym i na dekrete ustalenia.

Art. 15.

Terminem, od którego liczy się służba nauczycielska, o ile nie była przerywana, jest termin oznaczony w pierwszym bez względu na kategorię szkoły piśmie nominacyjnym, lub — w braku takiego oznaczenia — dzień rzeczywistego objęcia służby.

W razie bezpośredniego przejścia do służby nauczycielskiej z państwowej służby cywilnej, na którą niniejsza ustawa nie rozciąga się, lub ze służby wojskowej — czas służby nauczycielskiej liczy się — o ile ustawa niniejsza inaczej nie stanowi, — od dnia zwolnienia od poprzednich obowiązków służbowych.

Jeżeli służba nauczycielska była przerywana, to terminem, od którego liczyć się będzie, jest termin oznaczony w pierwszym po ostatniej przerwie piśmie nominacyjnym lub — w braku takiej

go oznaczenia — dzień rzeczywistego objęcia służby w ostatnim jej okresie.

Czas spędzony w służbie nauczycielskiej przed przerwą Minister może zaliczyć w całości lub w części do służby nauczycielskiej.

Czas pracy kontraktowej, podczas pełnienia której nauczyciel otrzymał nominację, zalicza się w całości do służby nauczycielskiej wraz z przerwami wakacyjnymi, łączącymi się bezpośrednio z okresem pracy, jeżeli nauczyciel kontraktowy uczył przynajmniej 14 godzin tygodniowo.

Okres pracy, podczas którego nauczyciel kontraktowy uczył mniej, aniżeli 14 godzin tygodniowo, oraz czas pracy kontraktowej przerywanej Minister może zaliczyć do służby nauczycielskiej w całości lub w części.

Postanowienia ustępów: czwartego, piątego i szóstego artykułu niniejszego nie mają zastosowania przy obliczaniu czasu służby nauczycielskiej, policzalnego do wysługi emerytalnej.

Nauczycielom przedmiotów zawodowych w szkołach zawodowych właściwy Minister za zgodą Ministra Skarbu może w całości lub w części zaliczyć do służby nauczycielskiej czas poprzedzającej służbę nauczycielską pracy zawodowej nie w zawodzie nauczycielskim lub służby państwowej nienauczycielskiej, o ile ta praca zawodowa lub służba państwowa nienauczycielska przysposobiła ich do wykonywania czynności w szkole zawodowej.

¹⁾ Minister lub upoważniona przez niego władza szkolna może zaliczyć nauczycielom do czasu służby pracę odbytą w szkołach państwowych państw obcych lub czas pracy zawodowej, dającej kwalifikacje i doświadczenie, uzdalniające ich do służby nauczycielskiej.

Terminem, od którego liczy się stała, w rozumieniu ustawy niniejszej służba nauczycielska, jest termin oznaczony w dekrete ustalenia.

Art. 16.

W razie powrotu do służby nauczycielskiej ze służby w organach administracji szkolnej czas służby w administracji szkolnej wlicza się do czasu służby nauczycielskiej.

Rozdział III. Wykaz służbowy.

Art. 17.

Dla każdego nauczyciela prowadzi władza szkolna wykaz służbowy, do którego wpisuje się wszystkie istotne dane, dotyczące nauczyciela i przebiegu jego służby.

Nauczyciel przy pierwszym objęciu służby składa władzy służbowej dokumenty osobiste, potrzebne do wypełnienia wykazu służbowego, w dalszym zaś ciągu służby obowiązany jest składać dokumenty, stwierdzające zmiany, które nie wynikają z zarządzeń władzy.

¹⁾ Ustęp 9-ty w brzmieniu rozporządzenia z dnia 28 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 660).

Władza zatrzymuje w aktach urzędowych odpisy złożonych dokumentów, same zaś dokumenty zwraca ich właścicielowi.

Nauczyciel ma prawo przeglądać swój wykaz służbowy, czynić z niego odpisy i wnosić reklamacje.

Wzór wykazu służbowego, jako też szczegółowe przepisy co do jego wypełnienia i prowadzenia ustala Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów.

Rozdział IV. Ocena pracy nauczyciela.

Art. 18.

Dla każdego nauczyciela prowadzi władza szkolna kartę kwalifikacyjną, która obejmuje oceny kwalifikacyjne nauczyciela.

Oceny kwalifikacyjne sporządza się co najmniej raz na dwa lata.

Ocena kwalifikacyjna składa się z opinii dwóch osób, powołanych do wykonywania nadzoru służbowego.

Stopnie oceny kwalifikacyjnej są następujące: dobry, dostateczny i niedostateczny.

Szczegółowe przepisy o kwalifikowaniu ustala Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów.

Art. 19.

Jeżeli ocena jest niedostateczna, władza winna przesyłać nauczycielowi orzeczenie pisemne z podaniem motywów oceny drogą służbową; w takim razie może nauczyciel w przeciągu dni 14 od dnia, następującego po doręczeniu mu orzeczenia, wnieść odwołanie przeciw niedostatecznej ocenie do władzy bezpośrednio wyższej od tej, która ocenę wydała, nie wyższej jednak od Kuratora Okręgu Szkolnego.

Odwołanie winno być rozstrzygnięte w ciągu trzech miesięcy przy czym do czasokresu tego nie wlicza się ferii szkolnych.

Rozdział V. Obowiązki.

Art. 20.

Nauczyciel obowiązany jest wiernie służyć Rzeczypospolitej i w tym duchu wychowywać młodzież, przestrzegać ściśle ustaw i rozporządzeń, pełnić obowiązki swego zawodu gorliwie sumiennie i bezstronnie oraz dbać według najlepszej woli i wiedzy o dobro sprawy publicznej, szczególnie w zakresie wychowania i nauczania powierzonej sobie młodzieży, i spełniać, co temu dobru służy, a unikać wszystkiego, coby mu mogło szkodzić.

Art. 21.

W wykonaniu praw obywatelskich nauczyciel winien kierować się zawsze względami na szczególne obowiązki, jakie nakłada nań piastowanie

publicznego urzędu, a przede wszystkim stanowisko wychowawcy.

W szczególności winien nauczyciel dążyć do utrzymania stałej łączności i zgodnego stosunku z rodzicami uczniów swej szkoły bez względu na ich wyznanie, narodowość, społeczne stanowisko i partyjno-polityczną przynależność.

Przy wykonywaniu przysługującego mu prawa publicznego omawiania spraw szkolnictwa, rozporządzeń i zarządzeń władz szkolnych, nauczyciel obowiązany jest przestrzegać, by omawianie było ściśle rzeczowe, a forma jego nie uwłaczała powadze władz szkolnych.

Art. 22.

Nauczyciel obowiązany jest wypełniać zlecenia służbowe swoich przełożonych, o ile one wyraźnie nie sprzeciwiają się obowiązującym przepisom.

Jeżeli zlecenie służbowe jest w przekonaniu nauczyciela przeciwne dobrej służbie, albo dobru publicznemu w ogólności, albo też zawiera znamiona pomyłki co do faktu lub co do prawa, nauczyciel powinien wyjawić swoje spostrzeżenie władzy, która wydała zlecenie, a gdyby mimo to otrzymał ponownie to samo zlecenie, wykonać je. Jeżeli zlecenie było usne, może zażądać, aby mu zostało powtórzone na piśmie. W przypadkach, kiedy znoszenie się z władzą pociągnęłoby za sobą niewykonalność lub bezprzedmiotowość zlecenia, nauczyciel obowiązany jest wykonać je, o ile nie grozi stąd niepowetowana szkoda. Po wykonaniu takiego zarządzenia nauczyciel ma jednakże prawo zawiadomić o wykonaniu szkodliwego jego zdaniem zarządzenia władzę bezpośrednio przełożoną nad tą, która wydała zlecenie.

Art. 23.

Pisma w sprawach służbowych lub osobistych, dotyczących się stosunku służbowego, nauczyciel powinien składać za pośrednictwem swego bezpośredniego przełożonego.

Art. 24.

Nauczyciel jest obowiązany zachować w tajemnicy wszystkie sprawy, o których powziął wiadomość, dzięki swemu stanowisku służbowemu, o ile sprawy te wyraźnie uznano za poufne, lub gdy utrzymanie ich w tajemnicy wymaga dobro publiczne, inne względy służbowe, albo interes uczniów lub ich rodziców. W szczególności zaś nauczyciel winien zachować w tajemnicy przebieg obrad rad pedagogicznych (pełnych lub klasowych).

Nauczyciel powinien zachować tajemnicę wobec każdego, komu nie jest obowiązany donosić o tych sprawach służbowo, o ile właściwa władza w poszczególnym wypadku nie uwolni go od tego obowiązku.

Obowiązek zachowania tajemnicy trwa zarówno w czasie czynnej służby, jak też po przejściu w stan nieczynny, pozasłużbowy i na emeryturę oraz po rozwiązaniu stosunku służbowego z jakiegokolwiek powodu.

Art. 25.

Nauczyciel obowiązany jest zarówno w wykonywaniu obowiązków zawodowych, jak i poza służbą nauczycielską strzec powagi stanu nauczycielskiego, zachowywać się zawsze zgodnie z wymaganiami karności służbowej i unikać wszystkiego, co mogłoby obniżyć godność i zaufanie, którego stanowisko nauczycielskie wymaga.

W szczególności:

1. Nie wolno nauczycielowi żądać, ani przyjmować darów, ani innych korzyści, ofiarowanych mu bezpośrednio lub pośrednio z powodu czynności służbowych, związanych z jego stanowiskiem.
2. Nie wolno nauczycielowi oddawać się takiemu zajęciu ubocznemu, które mogłoby przeszkadzać w spełnianiu powinności nauczycielskich, nie odpowiada powadze stanu nauczycielskiego, albo też mogłoby wywołać uzasadnione przypuszczenia stronniczości lub interesowności.
3. Nie wolno nauczycielowi wchodzić w związki lub znowy, mogące zakłócić należyty bieg zarządu państwowego, lub normalne spełnianie obowiązków nauczycielskich.
4. Bez zezwolenia władzy nie wolno nauczycielowi należeć do żadnych związków zagranicznych.

Również po przeniesieniu w stan nieczynny lub pozasłużbowy winien nauczyciel zachowywać się w sposób, który by powadze jego stanowiska nie ubliżał.

Art. 26.

Nauczyciel obowiązany jest wybrać stałe miejsce zamieszkania tak, by mógł podołać punktualnie wszystkim obowiązkom służbowym.

Powinien podać do wiadomości bezpośredniego przełożonego adres swego zamieszkania i zgłosić każdą jego zmianę. To samo obowiązuje co do miejsca pobytu poza miejscem stałego zamieszkania, jeżeli nauczyciel przebywa w nim dłużej, niż dwa tygodnie. Nauczyciel w stanie nieczynnym lub pozasłużbowym powinien podać adres swego zamieszkania do wiadomości władzy, której ostatnio podlegał.

Art. 27.

Nauczyciel jest obowiązany najpóźniej do dnia 14 po zawarciu małżeństwa donieść o tym władzy.

Art. 28.

Nauczyciel obowiązany jest donieść możliwie rychło swemu bezpośredniemu przełożonemu o każdej przeszkodzie w wykonaniu obowiązków służbowych z podaniem przypuszczalnego czasu trwania tej przeszkody.

Władza może zażądać odpowiednich dowodów, stwierdzających istnienie przeszkody, a je-

żeli jest nią choroba, — przyjąć do wiadomości świadectwo o chorobie, wystawione przez lekarza ordynującego, lub zarządzić urzędowe badanie bądź przez lekarza urzędowego, bądź przez komisję lekarską.

Na czas połogu należy się nauczycielce z reguły sześciotygodniowy urlop. Urlop dłuższy winien być udzielony na podstawie urzędowego świadectwa lekarskiego.

Urzędowe świadectwo lekarskie o chorobie nauczyciela winno być decydujące dla postanowienia władzy.

Nieobecność w służbie nauczycielki, spowodowana okresem połogu, nie pociąga żadnej zmiany w jej uprawnieniach służbowych.

Nauczyciel, którego nieobecność na służbie z powodu choroby trwa dłużej niż rok, może być zarządzeniem władzy zwolniony ze stanowiska przy ewentualnym zastosowaniu postanowień ustawy emerytalnej.

Ojciec stan zdrowia nauczyciela, wymagający poratowania, nie wyklucza możliwości pełnienia obowiązków służbowych, nauczyciel może wstrzymać się od pełnienia służby nie inaczej, jak po otrzymaniu urlopu. Prośba o taki urlop ma być do dni 30 rozpatrzona i rozstrzygnięta.

Za czas samowolnej, nieusprawiedliwionej nieobecności w służbie nauczyciel traci uposażenie. Wyplacone uposażenie winno być potrącone przy najbliższej wypłacie uposażenia. Oprócz tego władza może wytoczyć nauczycielowi dochodzenie dyscyplinarne.

W wypadku, gdy nauczyciel zostanie przez komisję dyscyplinarną uwolniony od zarzutu samowolnej, nieusprawiedliwionej nieobecności, potrąconą część uposażenia należy mu zwrócić.

Art. 29.

¹⁾ Wymiar godzin nauczania oraz innych zajęć obowiązkowych nauczycieli i kierowników szkół określa Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

W niedziele i święta nauczyciel jest zasadniczo wolny od zajęć służbowych. Minister wyda rozporządzenie, określające, w jakich wypadkach i którzy nauczyciele będą obowiązani do uczęszczania na nabożeństwa szkolne, oraz do urządzania konferencji z rodzicami, jeżeli nie będzie można ich urządzić w dni powszednie.

Art. 30.

Ze względu na cel, lata służby lub szczególne warunki nauczania lub warunki osobiste, oznaczona przez Ministra władza może bądź z urzędu, bądź na prośbę obniżyć nauczycielowi wymiar godzin nauczania oraz innych zajęć obowiązkowych w szkole (art. 29).

¹⁾ Ustęp 1-szy art. 29 w brzmieniu rozporządzenia z dnia 28 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 660).

W tym przypadku nauczyciel nie może doznać uszczerbku ani w uposażeniu, ani w innych prawach służbowych.

Art. 31.

W razie potrzeby nauczycielowi, pozostającemu na etacie jednej szkoły, władza może polecić równocześnie spełnianie obowiązków w innej szkole, a to łącznie w obu szkołach w liczbie godzin, nieprzekraczającej odpowiedniej normy, o której mowa w ustępie pierwszym artykułu 29, jeżeli obie szkoły są tej samej kategorii i znajdują się w tej samej miejscowości.

Jeżeli szkoły są różnych kategorii i do szkoły, na której etacie znajduje się nauczyciel, jest przywiązany niższy wymiar godzin, wymiar ten stosuje się i do obowiązków nauczyciela w drugiej szkole, jeżeli zaś do szkoły, na której etacie znajduje się nauczyciel, jest przywiązany wyższy wymiar godzin, wówczas do obowiązków nauczyciela w drugiej szkole stosuje się niższy wymiar, przywiązany do tej szkoły.

Art. 32.

Stosunki służbowe nauczycieli podczas pełnienia służby wojskowej normuje osobna ustawa.

Rozdział VI.

Prawa.

Art. 33.

Nauczyciel jest uprawniony do używania należnego mu stosownie do pisma nominacyjnego tytułu urzędowego i ma prawo, by zarówno w stosunkach służbowych, jak i w ogłoszeniach urzędowych określano go tym tytułem. Tytuły są następujące: dyrektor (przełożona), kierownik (czka), profesor (ka), nauczyciel (ka), nauczyciel (ka) religii, asystent (ka), instruktor (ka), wychowawczyni ochronki.

Art. 34.

¹⁾ Uposażenie nauczyciela oraz normy wynagrodzenia za dodatkowe czynności ponad wymiar godzin obowiązkowych, normują odrębne przepisy.

Przy określaniu wysokości uposażenia uwzględnia się czas służby nauczycielskiej, obliczony na podstawie art. 15 ustawy niniejszej.

Art. 35.

Nauczycielowi i jego najbliższej rodzinie Skarb Państwa zapewnia należytą opiekę lekarską i środki lecznicze w zakresie, przewidzianym w osobnej ustawie²⁾.

¹⁾ Ustęp 1-szy art. 34 w brzmieniu rozporządzenia z dnia 28 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 660).

²⁾ Ustęp drugi uchylony rozporządzeniem z dnia 28 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 660).

Art. 36.

Nauczycielowi służy prawo do zaopatrzenia emerytalnego, a wdowie i sierotom po nim do zaopatrzenia wdowiego i sierocego, zgodnie z ustawą emerytalną.

Art. 37.

Jeżeli w razie wypadku choroby zakaźnej nauczyciel na życzenie władzy zgodzi się odosobnić od chorych swej rodziny, to należy mu się zwrot powstałych stąd wydatków koniecznych.

Art. 38.

Prawo do uposażenia i wynagrodzenia nie może być pod rygiorem nieważności przeniesione na inne osoby.

Art. 39.

Uchylony rozporządzeniem z dnia 28 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 660).

Art. 40.

Uchylony rozporządzeniem z dnia 28 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 660).

Art. 41.

Uchylony rozporządzeniem z dnia 28 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 660).

Art. 42.

Nauczyciele, z wyjątkiem dyrektorów i kierowników, mają prawo podczas feryj szkolnych oddać się z miejsca zamieszkania, o ile nie przeszkadzają temu szczególne obowiązki, jako to: zastępstwo dyrektora lub kierownika, odbywanie egzaminów i t. p. przy czym winni podać bezpośrednio przełożonemu adres i jego zmianę zgodnie z postanowieniem art. 26.

Dyrektorowie i kierownicy po należytych załatwieniu pilnych czynności urzędowych, jeżeli szczególne względy służbowe nie wymagają ich obecności w miejscu służby, mają prawo do urlopu w czasie feryj szkolnych z tym ograniczeniem, że urlop ich w czasie feryj głównych kończy się na 5 dni przed początkiem następnego roku szkolnego.

Rozporządzenie Ministra ureguluje sprawę zastępstwa dyrektorów i kierowników podczas feryj.

Art. 43.

Władza może w każdej chwili wstrzymać rozpoczęcie lub zarządzić przerwanie urlopu lub wypoczynku ferialnego na czas, w którym wymagają tego ważne i nie cierpiące zwłoki względy służbowe. Podróż, spowodowaną odwołaniem, należy traktować jako podróż służbową.

Art. 44.

Jeżeli skutkiem zarządzenia, o którym mowa w artykule poprzednim, nauczyciel nie miałby w czasie feryj wypoczynku nawet w wymiarze ur-

lopu wypoczynkowego, przepisanego dla urzędników państwowych, służy mu prawo do uzupełniającego urlopu wypoczynkowego w ciągu roku szkolnego.

Art. 45.

Poza feriami nauczyciel może otrzymać płatny lub bezpłatny urlop:

- a) dla poratowania zdrowia (ust. 7 art. 28);
- b) dla załatwienia ważnych spraw osobistych, rodzinnych i majątkowych;
- c) dla dalszego kształcenia się zawodowego;
- d) dla celów naukowych lub oświatowych.

Art. 46.

Jeżeli urlop dla poratowania zdrowia trwa nieprzerwanie dłużej niż rok, a urlop dla załatwienia spraw osobistych, rodzinnych i majątkowych nieprzerwanie dłużej niż dwa miesiące, to za dalszy czas urlopu wstrzymuje się uposażenie służbowe.

Czas trwania takiego urlopu bez uposażenia nie może przenosić lat dwóch; czasu tego nie wlicza się do czasu służby czynnej.

Minister może od przepisów, podanych wyżej w ustępie pierwszym, odstąpić z wyjątkowo ważnych powodów.

Przy obliczeniu rocznego, względnie dwumiesięcznego czasu trwania urlopu, liczy się jako przerwy w urlopie tylko te okresy odbywania czynnej służby, które wynoszą przynajmniej połowę czasu spędzonego bezpośrednio przed tym na urlopie. O ile służba czynna trwa krócej, nie stanowi ona przerwy w urlopie, a poszczególne okresy urlopu liczy się razem.

Art. 47.

Nauczyciel stały w ciągu pierwszych 20 lat swej służby czynnej ma prawo otrzymać pięćmiesięczny lub wyjątkowo dłuższy urlop płatny dla celów dalszego kształcenia się zawodowego.

Art. 48.

Przekroczenie urlopu bez należytego usprawiedliwienia uważa się za samowolne uchylenie się od służby, pociągające za sobą skutki, przewidziane w ustępie ósmym art. 28. względnie w ustępie czwartym art. 61.

Art. 49.

Nauczyciel z chwilą wyboru do ciała ustawodawczego otrzymuje na czas trwania mandatu urlop bezpłatny.

Czas sprawowania mandatu zalicza się do czasu służby i wysługi emerytalnej.

Nauczyciela nie można pociągnąć do odpowiedzialności służbowej za jego działalność w charakterze członka ciała ustawodawczego. Po wygaśnięciu mandatu nauczyciel powraca na poprzednie stanowisko.

Art. 50.

Nauczycielom służy przy pełnieniu obowiązków służbowych prawo do ochrony, przyznawanej ustawami karnymi urzędnikom państwowym.

Rozdział VIII.

Zmiany w stosunku służbowym.

Art. 51.

Nauczyciel może być każdej chwili na własną prośbę przeniesiony przez właściwą władzę do innej szkoły.

Jeżeli zdaniem władz szkolnych względy organizacyjne tego wymagają, można przenieść nauczyciela na równorzędne stanowisko do innej szkoły.

Minister może przenieść nauczyciela do innej szkoły, o ile tego wymaga dobro szkoły.

Nauczyciel może być przeniesiony do służby, podlegającej innym przepisom w tym samym dziale zarządu państwowego tylko za jego zgodą bez obniżenia posiadanej grupy uposażenia, jeżeli stosunek służbowy, unormowany innymi przepisami, ma charakter publiczno-prawny. Przeniesienia nauczyciela dokonywa Minister lub też upoważniona przez niego władza szkolna.

Przeniesienie duchownego nauczyciela religii katolickiej następuje w porozumieniu z biskupem diecezjalnym lub — jeżeli odnośne szkoły znajdują się w dwóch diecezjach — z biskupami obu diecezji.

Przy przeniesieniach z urzędu lub w drodze konkursu należy zwrócić nauczycielowi koszty przeniesienia w całości lub w części.

Nauczycielce zamężnej, która w przypadku przeniesienia z urzędu lub dyscyplinarnego musiałaby opuścić miejsce stałego zamieszkania swego męża, służy prawo przejścia na własną prośbę w stan pozasłużbowy.

Minister lub też upoważniona przez niego władza szkolna może nauczyciela — za jego zgodą — przydzielić czasowo do służby w innej szkole.

Art. 52.

Do przesiedlenia się należy wyznaczyć nauczycielowi odpowiedni czas i uwolnić go w odpowiednim terminie od pełnienia służby, uwzględniając w miarę możliwości jego warunki osobiste, rodzinne i komunikacyjne. Dla objęcia nowego stanowiska nauczyciel ma się zgłosić do bezpośredniego przełożonego, który stwierdzi datę objęcia służby na dekrecie przeniesienia.

Art. 53.

Jeżeli wskutek zmiany organizacji szkoły nie ma możliwości zatrudnienia nadal nauczyciela stałego, lub też jeżeli zajdą okoliczności, nie pozwalające ze względu na dobro służby na dalsze zatrudnienie nauczyciela stałego na odpowiadającej jego stanowisku służbowemu posadzie, Minister może go przenieść w stan nieczynny.

Przez cały czas pozostawania w stanie nieczynnym nauczyciel pobiera przysługujące mu pełne uposażenie służbowe.

Czas, spędzony w stanie nieczynnym, wlicza się tylko do wymiaru emerytury.

Nauczyciel w stanie nieczynnym może być każdego czasu powołany z powrotem do służby czynnej. O ile jednak powołanie to nie nastąpi w ciągu pół roku od chwili przejścia w stan nieczynny, należy nauczyciela zwolnić przy zastosowaniu odnośnych przepisów ustawy emerytalnej.

Art. 54.

Nauczycielce zamężnej, która wniosła podanie o przeniesienie do miejscowości, będącej miejscem stałego zamieszkania męża, służy prawo przejścia na własną prośbę w stan pozasłużbowy, jeżeli podanie jej o przeniesienie nie zostanie przez władzę uwzględnione (art. 51).

Art. 55.

Nauczycielka zamężna, pozostająca w stanie pozasłużbowym, nie pobiera uposażenia służbowego, a czasu, spędzonego w tym stanie, nie wlicza się jej ani do czasu służby czynnej, ani do wymiaru emerytury.

Art. 56.

Nauczycielka w stanie pozasłużbowym może być każdego czasu powołana do służby czynnej albo wtedy, gdy w miejscu stałego zamieszkania jej męża okaże się możliwość nadania jej stanowiska służbowego, albo też wtedy, gdy zgodzi się objąć stanowisko w innej, niż miejsce stałego zamieszkania męża, miejscowości.

O ile jednak w ciągu 5 lat od chwili przejścia w stan pozasłużbowy nauczycielka zamężna nie objęła ponownie stanowiska służbowego, lub o ile w tym czasie nie przeszła w stan spoczynku z powodu niezdolności do pracy, należy rozwiązać z nią stosunek służbowy i przyznać jej odprawę w wysokości jednomiesięcznego, pełnego ostatnio pobieranego uposażenia służbowego za każdy pełny rok, przesłużony w państwowej służbie nauczycielskiej.

Art. 57.

Nauczycielowi można powierzyć czasowo czynności w urzędach administracji szkolnej tylko za jego zgodą. Odnośnie do tej służby podlega on przepisom ustawy o państwowej służbie cywilnej.

Art. 58.

Do przejścia nauczyciela do innego działu służby państwowej potrzeba zezwolenia właściwej władzy szkolnej.

Rozdział VIII.

Rozwiązanie stosunku służbowego.

Art. 59.

Nauczyciel stały może być zwolniony ze służby, o ile w bezpośrednio po sobie następujących co najmniej półtorarocznych odstępach otrzymał dwukrotnie niedostateczną ocenę kwalifikacyjną.

Przy zwolnieniu przyznaje się nauczycielowi uposażenie emerytalne, względnie jeżeli nie nabył praw emerytalnych, odprawę w wysokości określonej w ust. 2 art. 62.

Z nauczycielem religii, który pozbawiony został przez władze duchowne upoważnienia do nauczania religii, rozwiązuje się tym samym stosunek służbowy z pozbawieniem wszelkich praw z niego wynikających; Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Skarbu może jednak w wyjątkowych przypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, przyznać nauczycielowi religii, który pozbawiony został przez władze duchowne uprawnień do nauczania religii, zaopatrzenie emerytalne, o ile nauczyciel taki posiada w dniu pozbawienia go uprawnień co najmniej 25 lat, zaliczalnych do wysługi emerytalnej w myśl przepisów o zaopatrzeniu funkcjonariuszów państwowych.

Stosunek służbowy nauczyciela stałego może być rozwiązany przez dobrowolne wystąpienie jego ze służby państwowej.

Stosunek służbowy nauczyciela tymczasowego może być rozwiązany albo przez jednostronne zarządzenie władzy pod warunkami, ustawą niniejszą określonymi, albo przez dobrowolne wystąpienie nauczyciela ze służby.

Art. 60.

Zamiar dobrowolnego wystąpienia ze służby nauczyciel powinien zgłosić u właściwej władzy na piśmie.

Rozwiązanie stosunku następuje przez przyjęcie zgłoszenia o wystąpieniu ze służby przez tę władzę, która nauczyciela zamianowała.

Przyjęcie zgłoszenia o wystąpieniu ze służby można uzależnić od należytego oddania urzędowania, ostateczną zaś decyzję co do zgłoszenia o wystąpieniu ze służby odroczyć tylko wtedy, gdy nauczyciel pozostaje w śledztwie karnym albo dyscyplinarnym, lub zalega z zobowiązaniami pieniężnymi, wynikłymi ze stosunku służbowego.

Art. 61.

O ile nauczycielowi nie zakomunikowano żadnej decyzji w sprawie jego zgłoszenia o wystąpieniu ze służby w ciągu czterech tygodni, zgłoszenie to uważa się za przyjęte.

Przeciwko warunkom przyjęcia lub odroczenia przyjęcia zgłoszenia o wystąpieniu ze służby nauczyciel może wnieść w ciągu dni 14 od dnia doręczenia decyzji zażalenie do władzy bezpośrednio wyższej, która najdalej w ciągu sześciu tygodni wyda ostateczną decyzję.

Zwolnienie w zasadzie następuje w końcu roku szkolnego.

Samowolne uchylenie się od służby w ciągu 4 tygodni, o ile nie zostanie przez władze uznane za usprawiedliwione, uważa się za dobrowolne wystąpienie ze służby, co zostaje stwierdzone jednostronnym zarządzeniem władzy, powołanej do mianowania, nie niższej jednak niż II instancji.

Art. 62.

Stosunek służbowy nauczycieli tymczasowych może władza rozwiązać każdej chwili.

Jeżeli taki nauczyciel służył więcej niż rok nie-nagannie, a nie mają do niego zastosowania przepisy art. 94, należy mu się odprawa w wysokości jednomiesięcznego, pełnego, ostatnio pobieranego uposażenia służbowego za każdy pełny rok, przesłużony w państwowej służbie nauczycielskiej, nie przekraczająca jednak ogółem pięciomiesięcznego uposażenia.

Art. 63.

Z nauczycielem tymczasowym, który otrzymał ocenę kwalifikacyjną niedostateczną, należy rozwiązać stosunek służbowy przy zastosowaniu postanowień ust. 2 art. 62.

Art. 64.

W przypadku, przewidzianym w art. 62 i 63 należy nauczycielowi wypowiedzieć stosunek służbowy na trzy miesiące naprzód.

Art. 65.

Nauczyciel i jego rodzina tracą wszelkie prawa, wynikające ze stosunku służbowego:

- a) przez dobrowolne wystąpienie nauczyciela ze służby;
- b) skutkiem rozwiązania stosunku służbowego w myśl art. 62 z wyjątkiem praw, zastrzeżonych w ustępie drugim art. 62 i w art. 94;
- c) w razie wydalenia ze służby, o ile orzeczenie dyscyplinarne inaczej nie stanowi.

W przypadku ponownego wstąpienia do służby państwowej może Minister przywrócić prawa, nabycie poprzednią służbą.

Art. 66.

Mianowanie nauczyciela będzie uznane za nieważne, a nauczyciel będzie wydalony ze służby, jeżeli mianowanie uzyskał na podstawie dokumentów fałszywych lub nieważnych lub fałszywego zeznania o posiadanych kwalifikacjach zawodowych, albo wyjdą na jaw okoliczności, w myśl obowiązujących przepisów nie dopuszczające mianowania.

Orzeczenie o unieważnieniu nominacji i wydaleniu ze służby wyda władza, która dokonała nominacji.

Rozdział IX.

Odpowiedzialność służbowa.

Postanowienia ogólne.

Art. 67.

Bezpośrednio i pośrednio przełożona władza ma prawo wytykać i ganić podległym nauczycielom niewłaściwości w zachowaniu się oraz uchybienia i niedbalstwo w wykonaniu obowiązków służbowych.

Nauczyciel, który przez czyn, zaniechanie lub zaniedbanie uchybia obowiązkowi swego stano-

wiska (Rozdział V) w służbie i poza służbą, podlega poza sądową odpowiedzialnością karną lub cywilną także odpowiedzialności porządkowej lub dyscyplinarnej.

Art. 68.

Minister wyda osobne rozporządzenie, normujące odpowiedzialność dyscyplinarną nauczycieli tymczasowych.

Art. 69.

Przeciw nauczycielowi, będącemu członkiem ciała ustawodawczego, nie wolno podczas trwania mandatu bez zgody tegoż ciała wdrażać postępowania porządkowego lub dyscyplinarnego, ani wdrożonego dalej prowadzić.

Art. 70.

Nauczyciel skazany prawomocnym wyrokiem sądu karnego, podlega wydaleniu ze służby bez postępowania dyscyplinarnego, jeżeli wyrok pozbawia go zdolności do piastowania urzędu publicznego.

Art. 71.

Za występki służbowe ponosi nauczyciel odpowiedzialność dyscyplinarną, zaś za wykroczenia służbowe — odpowiedzialność porządkową.

Występkiem służbowym jest także naruszenie obowiązków służbowych, które powoduje obrazę interesu publicznego, lub naraża dobro publiczne na szkodę.

Wykroczeniem służbowym jest każde naruszenie obowiązku służbowego, nie posiadające wyżej podanych znamion występku służbowego.

Zbieg kilku wykroczeń służbowych lub ich powtarzanie się, jak również wykroczenie wśród okoliczności, szczególnie obciążających, uważa się za występki służbowy.

Do postępowania porządkowego i dyscyplinarnego nie należy rozstrzyganie o pretensjach cywilnych.

Odpowiedzialność za występki i wykroczenia służbowe ulega przedawnieniu, jeżeli w przeciągu lat 5-ciu od chwili ich popełnienia władza nie wymierzyła kary porządkowej lub nie skierowała sprawy do komisji dyscyplinarnej; jeżeli jednak występki zawiera znamiona przestępstwa karnego, przedawnienie dyscyplinarne nie może nastąpić wcześniej niż przedawnienie karne.

Kary.

Art. 72.

Karą porządkową jest upomnienie. Kary tej nie wpisuje się do wykazu służbowego.

Przed udzieleniem upomnienia należy dać nauczycielowi możliwość usprawiedliwienia się na piśmie.

Upomnienia udziela na piśmie z podaniem motywów władza, której szkoła bezpośrednio podlega, lub przełożona władza wyższa.

Przeciwno upomnieniu, udzielonemu przez Ministra, niema odwołania; przeciwno upomnieniu,

udzielonemu przez inne władze szkolne, nauczyciel może wnieść w ciągu 8 dni odwołanie do władzy bezpośrednio wyższej.

Art. 73.

Karami dyscyplinarnymi są:

1. nagana;
2. potrącenie jednorazowe, nie przekraczające 20% miesięcznego uposażenia;
3. potrącenie części uposażenia na określony przeciąg czasu, nie więcej wszakże niż 20% miesięcznie;
4. nagana z pozbawieniem awansu i wybieralności na czas od jednego roku do dwóch;
5. odliczenie lat służby od roku do trzech;
6. przeniesienie bez zwrotu kosztów przesiedlenia z pozbawieniem urzędu dyrektora lub kierownika przy równoczesnym powierzeniu obowiązków nauczyciela (wściślejszym znaczeniu) w miejscu, oznaczonym przez Ministra lub władze, którym to prawo zostanie przez Ministra przekazane;
7. zwolnienie ze służby państwowej z zachowaniem praw do uposażenia emerytalnego w stosunku do lat rzeczywiście wysłużonych, lub do odprawy;
8. wydalenie z państwowej służby nauczycielskiej;
9. wydalenie z zawodu nauczycielskiego z pozbawieniem prawa zajmowania jakiegokolwiek stanowiska w szkolnictwie państwowym, publicznym lub prywatnym.

Kary wymienione w punktach 5 i 6 pociągają za sobą na przeciąg lat dwóch utratę prawa mianowania na wyższe stanowisko oraz prawa wyboru i wybieralności do wszystkich władz i ciał, tworzonych lub zasilanych drogą wyboru spośród nauczycielstwa w zakresie administracji szkolnej.

Art. 74.

Kary dyscyplinarne na nauczycieli stałych może nakładać jedynie komisja dyscyplinarna w drodze orzeczenia, wydanego na podstawie wyniku postępowania dyscyplinarnego, przeprowadzonego zgodnie z niniejszą ustawą.

Przy wymierzaniu kar dyscyplinarnych, wymienionych w art. 73, należy w każdym poszczególnym wypadku mieć na względzie doniosłość występku służbowego i powstałych z tego powodu szkód, stopień winy, jako też dotychczasowe zachowanie się nauczyciela.

Kary dyscyplinarne wpisuje się do wykazu służbowego.

Orzeczenia dyscyplinarnego nie można znieść, ani zmienić zarządzeniem administracyjnym.

Art. 75.

Wydalenie z państwowej służby nauczycielskiej lub z zawodu nauczycielskiego (art. 70 i 73 p. 8 i 9) pociągają za sobą utratę wszystkich praw, związanych z piastowaniem stanowiska, a również prawa do emerytury, lub do odprawy.

Art. 76.

Członkom rodziny wydalonego może Minister w razie okoliczności, zasługujących na uwzględnienie, przyznać odpowiedni stały zasiłek na utrzymanie, który jednak nie może przewyższać normalnego ich zaopatrzenia wdowiego lub sierocego.

Zasiłek taki przyznać można albo już z chwilą wstrzymania wypłaty uposażenia nauczyciela wydalonego, albo od chwili jego śmierci.

Do zasiłku powyższego mają zastosowanie postanowienia ustawy emerytalnej o zawieszeniu lub utracie prawa do zaopatrzenia wdowiego i sierocego.

Zawieszenie w pełnieniu służby.

Art. 77.

Każdy przełożony, powołany do wykonywania bezpośrednio lub pośrednio nadzoru służbowego, ma prawo zawiesić nauczyciela w pełnieniu służby, gdy nauczyciel odmówił jawnie posłuszeństwa służbowego wśród szczególnie ważnych okoliczności, albo, gdy ze względu na jakość zarzucanego mu uchybienia obowiązkowi służbowemu lub godności stanu nauczycielskiego, dalsze pozostawienie go w służbie naraziłoby powagę szkoły lub groziło dobru służby.

W analogicznych przypadkach służy prawo do zawieszenia w służbie również urzędnikowi, któremu powierzono przeprowadzenie wizytacji szkoły; zarządzone jednak w ten sposób zawieszenie może znieść władza przełożona nad urzędnikiem przeprowadzającym wizytację.

Art. 78.

Gdy przeciw nauczycielowi wdrożono postępowanie karno-sądowe lub dyscyplinarne, władza służbowa ma prawo zawiesić go w pełnieniu służby, o ile ze względu na rodzaj i doniosłość zarzucanego mu przestępstwa, lub występku służbowego, wskazanym jest usunąć go od wykonywania obowiązków służbowych.

W przypadku zarządzenia względem nauczyciela aresztu śledczego władza zawiesza go w pełnieniu służby.

Przeciwko zarządzeniu zawieszenia w służbie w myśl ust. 1 art. 77 oraz ust. 1 art. 78 przysługuje zawieszonemu prawo wniesienia zażalenia w terminie dni 5 do władzy bezpośrednio wyższej, a przeciwko zawieszeniu, zarządzonemu na podstawie ust. 2 art. 77 — do władzy przełożonej nad urzędnikiem, który zawieszenie zarządził. Wniesienie zażalenia nie wstrzymuje skutków zawieszenia. O każdym zawieszeniu w służbie zawiadamia władza służbowa bezzwłocznie władzę bezpośrednio wyższą, która może z urzędu uchylić zawieszenie.

Władza, zarządzając zawieszenie w służbie, może ograniczyć na czas jego trwania uposażenie nauczyciela najwyżej do połowy, poczynając od dnia pierwszego miesiąca następującego po zawieszeniu.

Takiego ograniczenia uposażenia może władza dokonać również w stosunku do nauczyciela zawieszonemu na podstawie art. 77.

Przeciw zarządzeniu, zmniejszającemu uposażenie, może nauczyciel wnieść zażalenie do władzy wyższej w ciągu dni 5 od dnia doręczenia. Zażalenie nie wstrzymuje wykonania. Jeżeli na skutek zażalenia decyzja zostanie uchylona, wypłaca się nauczycielowi wstrzymaną część uposażenia.

Zawieszenie w służbie kończy się najpóźniej z chwilą ostatecznego zakończenia postępowania dyscyplinarnego.

O ile jednak przyczyny, które spowodowały zawieszenie, odpadną wcześniej, właściwa władza uchyla zawieszenie, nie czekając końca postępowania dyscyplinarnego.

Art. 79.

Gdy obwinionego skazano na karę dyscyplinarną, czasu zawieszenia w służbie nie zalicza się do czasu służby czynnej.

W tych przypadkach, oraz wówczas, gdy nauczyciela wydano w drodze administracyjnej lub wskutek zasądzenia go wyrokiem sądu karnego, nie służy mu prawo otrzymania części uposażenia, której wypłatę wstrzymano na czas zawieszenia go w pełnieniu służby.

O ile natomiast postępowanie dyscyplinarne umorzono lub obwinionego uwolniono w postępowaniu dyscyplinarnym — czas zawieszenia liczy się do czasu służby czynnej, a oprócz tego należy wypłacić mu część uposażenia, którą wstrzymano na czas zawieszenia.

Organizacja komisji dyscyplinarnych i postępowanie dyscyplinarne.

Art. 80.

Do orzekania w sprawach dyscyplinarnych nauczycieli, powołuje się komisje dyscyplinarne.

Komisje dyscyplinarne dla nauczycieli są następujące:

1. okręgowe komisje dyscyplinarne, przy władzach, podlegających bezpośrednio Ministrowi,
2. komisja dyscyplinarna przy Ministrze,
3. odwoławcza komisja dyscyplinarna przy Ministrze.

Gdy utworzenie okręgowej komisji dyscyplinarnej nie jest możliwe z powodu małego składu personelu, może Minister orzekanie przekazać innej okręgowej komisji dyscyplinarnej lub komisji dyscyplinarnej przy Ministrze.

Art. 81.

Skład komisji dyscyplinarnych, ich właściwość, tryb postępowania dyscyplinarnego, oraz przepisy o kosztach postępowania dyscyplinarnego, ustala Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów w drodze rozporządzenia, przestrzegając zasady, że członkowie komisji dyscyplinar-

nych są w wykonywaniu swoich funkcji samodzielni i niezawisli i że od orzeczenia komisji dyscyplinarnej, wydanego w I instancji, może zarówno obwiniony, jak rzecznik dyscyplinarny odwołać się do odwoławczej komisji dyscyplinarnej z powodu orzeczenia o winie i karze.

Art. 82.

W celu strzeżenia dobra służby, naruszonego przez uchybienie obowiązkom służbowym, władza, przy której istnieje komisja dyscyplinarna, wyznacza z grona podległych sobie urzędników lub nauczycieli rzecznika dyscyplinarnego z odpowiednią ilością zastępców.

Prawa i obowiązki rzeczników dyscyplinarnych ustala w drodze rozporządzenia Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów.

Art. 83.

Nauczycielowi, pociągniętemu do odpowiedzialności dyscyplinarnej, wolno przybrać sobie w postępowaniu dyscyplinarnym obrońcę spośród funkcjonariuszów państwowych, zamieszkałych na obszarze, na który rozciąga się zakres działania komisji dyscyplinarnej.

Prawa i obowiązki obrońcy, tudzież przepisy o przydawaniu obwinionemu obrońcy z urzędu ustala w drodze rozporządzenia Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów.

Art. 84.

Pisma, dotyczące postępowania dyscyplinarnego wolne są od wszelkich opłat skarbowych.

Odpowiedzialność nauczycieli w stanie nieczynnym, pozasłużbowym i w stanie spoczynku.

Art. 85.

Nauczyciele w stanie nieczynnym i pozasłużbowym podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej z powodu:

1. naruszenia obowiązków służbowych, którego dopuścili się jeszcze w czasie służby czynnej;
2. rażącego naruszenia obowiązków, ciążących na nich w myśl ustawy niniejszej.

Nauczyciele, przeniesieni w stan spoczynku, podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej:

1. z powodu naruszenia obowiązków służbowych, którego dopuścili się w czasie służby czynnej;
2. z powodu naruszenia po przejściu w stan spoczynku przepisów art. 24 ustawy niniejszej.

Art. 86.

Odnosnie do nauczycieli, będących w stanie nieczynnym, pozasłużbowym lub spoczynku, mają analogiczne zastosowanie postanowienia, dotyczące dochodzenia i postępowania dyscyplinarnego względem nauczycieli czynnych.

Na nauczycieli tych nakłada się następujące kary dyscyplinarne:

1. naganę;
2. stałe lub czasowe zmniejszenie uposażenia najwyżej o 25%;
3. w razie okoliczności, szczególnie obciążających utratę wszelkich praw, wpływających z ich stosunku do Państwa, w tej liczbie uposażenia i zaopatrzenia dla członków rodziny z możliwością zastosowania analogicznego postanowienia artykułu 76 niniejszej ustawy.

Właściwą do przeprowadzenia postępowania dyscyplinarnego przeciwko nauczycielowi, w stanie nieczynnym, pozasłużbowym lub spoczynku jest komisja dyscyplinarna, która była właściwą w chwili przejścia nauczyciela w stan nieczynny, pozasłużbowy lub stan spoczynku.

Rozdział X.

Postanowienia przejściowe.

Art. 87.

Nauczycieli, którzy w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów, posiadają charakter nauczycieli stałych, uważa się za stałych w rozumieniu art. 8 niniejszej ustawy o ile posiadają obowiązujące w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy kwalifikacje zawodowe.

Za nauczycieli stałych w rozumieniu art. 8 ustawy niniejszej uważa się również tych, w chwili wejścia w życie ustawy niniejszej czynnych na obszarze okręgów szkolnych: białostockiego, lubelskiego, łódzkiego, poleskiego, warszawskiego, wileńskiego i wołyńskiego nauczycieli publicznych szkół powszechnych, którzy przed wejściem w życie ustawy niniejszej ukończyli przepisany w punkcie 1 art. 8 trzyletni okres nieprzerwanej pracy nauczycielskiej oraz posiadali świadectwo złożenia pierwszego egzaminu nauczycielskiego lub kwalifikacje zawodowe, uznane przez Ministra za równorzędne z kwalifikacjami nabytymi przez złożenie pierwszego egzaminu nauczycielskiego.

Art. 88.

Nauczyciele, którzy nie podlegają przepisom art. 87, a do dnia wejścia w życie ustawy niniejszej ukończyli przepisany w punkcie 1 art. 8 trzyletni okres nieprzerwanej pracy nauczycielskiej oraz posiadali przepisane do ustalenia w zawodzie nauczycielskim kwalifikacje zawodowe, — z dniem wejścia w życie ustawy niniejszej stają się stałymi w rozumieniu art. 8, o ile z dotychczas prowadzonych wykazów kwalifikacyjnych (t. zw. arkuszy nauczycielskich, tabel kwalifikacyjnych itp.) nie wynika, iż praca ich w ostatnich 2 latach przed wejściem w życie ustawy niniejszej nie może być uznana za zadowalającą w rozumieniu przepisów ustawy niniejszej.

Nauczyciele zaś, których praca w ostatnich 2 latach przed wejściem w życie ustawy nie może być na podstawie dotychczasowych wykazów uznana za zadowalającą, winni być do dnia 31 grudnia 1927 r. zwizytowani i — o ile otrzy-

mają ocenę pracy zadowalającą — zaliczeni do nauczycieli stałych.

Nauczyciele, którzy na podstawie art. 87 lub artykułu niniejszego zostaną uznani za stałych w rozumieniu art. 8 ustawy, otrzymają dekrety ustalenia z ważnością od dnia wejścia w życie ustawy niniejszej.

Do czasu ustawowego uregulowania sprawy kwalifikacyjnej zawodowych dla nauczycieli szkół tych kategorii, dla których nie ma ustawowych przepisów o zawodowych kwalifikacjach nauczycielskich, Ministrowi przysługuje prawo określania, jakie kwalifikacje zawodowe nauczycieli tych szkół są wystarczające dla ustalenia.

Art. 89.

Dyrektor, względnie kierownik szkoły, który przed wejściem w życie ustawy niniejszej uzyskał to stanowisko drogą konkursu, z chwilą wejścia w życie ustawy niniejszej zostaje uznany za mianowanego na to stanowisko w rozumieniu art. 11 ustawy.

Nauczyciele, którzy, pozostają w zawodzie nauczycielskim co najmniej lat 12, pełnią obowiązki dyrektorów, względnie kierowników szkół nieprzerwanie co najmniej lat 3, licząc wstecz od dnia wejścia w życie ustawy niniejszej, zostają uznani za mianowanych z dniem 1 stycznia 1927 r. w rozumieniu art. 11 na stanowiska dyrektorów, względnie kierowników, o ile posiadają obowiązujące w chwili wejścia w życie ustawy niniejszej kwalifikacje zawodowe.

Nauczyciele, objęci art. 92, którzy zostali przyjęci przez władze polskie od władz okupacyjnych i pracują w zawodzie nauczycielskim co najmniej lat 12, licząc wstecz od daty wejścia w życie niniejszej ustawy, mogą zostać kierownikami szkół (art. 12) z chwilą, gdy złożą przepisane egzaminy uzupełniające lub zostaną od nich zwolnieni.

Art. 90.

Postanowienia ustępów: czwartego, piątego i szóstego art. 15 mają analogiczne zastosowanie w tych wypadkach, gdy przerwa w służbie, względnie praca kontraktowa miała miejsce przed wejściem w życie ustawy niniejszej.

Art. 91.

Jeżeli nauczyciel stały (art. 87 i 88) zajmuje w chwili wejścia w życie ustawy posadę, uzyskaną drogą konkursu, lub też zajmuje ją nieprzerwanie nie mniej niż dwa lata, zostaje uznany za mianowanego na stałe na posadzie nauczyciela (art. 11), o ile posada zostanie uznana za stałą.

Art. 92.

Nauczyciele tymczasowi, którzy w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy korzystali z praw, przyznanych im postanowieniami § 7 artykułu 22 (dawniej 23) ustawy z dnia 27 maja 1919 r. o ustalaniu i wynagradzaniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych (Dz. P. P. P. Nr. 44,

poz. 311), zmienionej ustawą z dnia 18 grudnia 1919 r. (Dz. U. R. P. z 1920 r. Nr. 2, poz. 6) i ustawą z dnia 15 stycznia 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 13, poz. 88) zachowują te prawa nadal aż do dnia 31 sierpnia 1927 r.

Art. 93.

Nauczycielom czynnym w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy może Minister zaliczyć do wymiaru uposażenia cały czas służby wojskowej — z wyjątkiem czasu pełnienia obowiązkowej służby wojskowej w szeregach.

Art. 94.

Nauczyciel tymczasowy, czynny w chwili wejścia w życie ustawy niniejszej, uzyskuje wszelkie prawa z ustawy emerytalnej narówni z nauczycielem stałym, jeżeli władza nie rozwiąże z nim stosunku służbowego przed upływem czasu, w którym funkcjonariusz państwowy, mianowany na stałe, nabywa prawo do emerytury.

Art. 95.

Na czas trudności mieszkaniowych przepisy ustępu pierwszego art. 26 należy stosować przy uwzględnianiu miejscowych warunków mieszkaniowych i osobistych nauczyciela.

Art. 96.

Na czas przejściowy aż do odwołania przez Ministra zawieszają się moc obowiązującą postanowienia art. 47, które będą wykonywane w granicach faktycznej możliwości.

Rozdział XI.

Postanowienia końcowe.

Art. 97.

W wypadkach, gdy w przepisach niniejszej ustawy użyto wyrazu „Minister” bez bliższego określenia, należy rozumieć: Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 97a.

Na obszarze województwa śląskiego przepisy ustawy niniejszej stosuje się z następującymi zmianami:

1. Przez nauczycieli i kierowników szkół powszechnych rozumie się także kierowników, którym według dotychczasowych przepisów przysługuje tytuł rektorów, konrektorów oraz dyrektorów i nauczycieli szkół wydziałowych, a przez prefektów — księży katechetów.

2. (uchylony ustawą z dnia 9 kwietnia 1938 r. — Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 243).

3. Służbę nauczycielską, przebyłą przez nauczyciela w szkole wymienionej w art. 1, a w szczególności w szkole, utrzymywanej przez związek samorządu terytorialnego, traktuje się narówni ze służbą nauczycielską, przebyłą w szkole państwowej, — przy ocenie nabycia przez nauczyciela prawa do zaopatrzenia emerytalne-

go oraz przy wymiarze tego zaopatrzenia, bez względu na to, czy z uwagi na ostatnie miejsce służbowe, zajmowane przez nauczyciela w służbie czynnej przed rozwiązaniem stosunku służbowego, wypłacanie emerytury następować powinno przez Skarb Państwa, czy przez Skarb Śląski. Jeżeli nauczyciel przez okres służby, spędzonej w szkole, utrzymywanej przez związek samorządu terytorialnego nie opłacał opłat emerytalnych w wysokości, obowiązującej jednocześnie nauczycieli płatnych ze Skarbu Państwa, wówczas okres tej służby będzie mu zaliczony przy wymiarze emerytury tylko pod warunkiem uiszczenia za ten okres służby tych opłat emerytalnych. O wysokości tych opłat decydują przepisy, obowiązujące w okresie, który ma być zaliczony do wysługi emerytalnej. Postanowienia te mają analogiczne zastosowanie przy ocenie prawa do pensji sierocej po nauczycielu oraz przy wymiarze tych zaopatrzeń.

4. Ilekroć ustawa niniejsza wymienia kuratora okręgu szkolnego, należy przez ten urząd rozumieć Wojewodę Śląskiego.

5. Z dniem wejścia w życie postanowień, zawartych w punktach 1.—4., tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy, wydane w sprawach unormowanych ustawą niniejszą.

Art. 98.

Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 99.

Ustawa z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 530) wchodzi w życie na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej z pierwszym dniem czwartego miesiąca, następującego po jej ogłoszeniu.

Z chwilą wejścia w życie przytoczonej w ustępie poprzednim ustawy tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy, wydane w przedmiotach, unormowanych tą ustawą.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1927 r., zmieniające i uzupełniające postanowienia ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 592), wchodzi w życie po upływie siódmego dnia od dnia ogłoszenia.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 października 1932 r. w sprawie zmiany ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 91, poz. 773), wchodzi w życie na całym obszarze Rzeczypospolitej z dniem 1 listopada 1932 r.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 660) w sprawie zmiany art. 15, 29, 34, 35, 39, 40 i 41 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli wchodzi w życie z dniem 1 lutego 1934 r.; postanowienia

art. 97 a) zyskują moc obowiązującą z dniem 30 października 1933 r.

Ustawa z dnia 9 kwietnia 1938 r. o zmianie ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 243) — wchodzi w życie z dniem 20 kwietnia 1938 r.

Poz. 110.

Kuratorium

Okręgu Szkolnego Krakowskiego
Nr. KN. 21363/46.

Kraków, dnia 13 maja 1946 r.

OKÓLNIK Nr. 21.

W sprawie wynagrodzenia członków państwowych komisji egzaminacyjnych w liceach pedagogicznych, Pedagogiach, Wyższych Kursach Nauczycielskich, Państwowym Instytucie Robót Ręcznych i Państw. Instytucie Pedagogiki Specjalnej.

Kuratorium podaje do wiadomości i stosowania zarządzenie Ministra Oświaty z dnia 18 kwietnia 1946 r. (Nr. II KN — 488/46). Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 304) zarządzam, co następuje:

§ 1. Wynagrodzenie członków państwowych komisji egzaminacyjnych za egzamin dojrzałości w liceach pedagogicznych, egzamin dyplomowy w Pedagogium oraz wstępny i końcowy na Wyższych Kursach Nauczycielskich, w Państwowym Instytucie Robót Ręcznych i Państwowym Instytucie Pedagogiki Specjalnej pokrywa się ze Skarbu Państwa.

§ 2. Wysokość kwoty pokrywanej przez Skarb Państwa wynosi zł. 400 od jednego egzaminowanego ucznia (słuchacza zwyczajnego) oraz zł. 600 od egzaminu eksterna.

§ 3. Wysokość wynagrodzenia członków komisji egzaminacyjnych oblicza się według następujących zasad:

I. Fundusz, powstały z otrzymanych ze Skarbu Państwa należności za dany egzamin, dzieli się między członków komisji egzaminacyjnej.

II. Dyrekcja szkoły, w której odbywa się dany egzamin, oblicza wysokość wynagrodzenia każdego z członków komisji egzaminacyjnej i wypłaca przypadającą należność po zakończeniu egzaminu.

Ad I. 1. Wynagrodzenie za pracę, podjętą celem przeprowadzenia egzaminu otrzymują:

- a) przewodniczący państw. komisji egzaminacyjnej,
- b) dyrektor szkoły, jeżeli nie jest równocześnie przewodniczącym państwowej komisji egzaminacyjnej,
- c) nauczyciele, którzy egzaminowali,
- d) sekretarz szkoły,
- e) służba, jeżeli spełnia funkcje służbowe przy przeprowadzeniu egzaminu.

2. Za dyżur przy egzaminie pisemnym nie wypłaca się osobnego wynagrodzenia.

Przy ustaleniu ilości punktów dla poszczegól-

nych członków komisji egzaminacyjnej bierze się pod uwagę tylko rzeczywiście przeprowadzony egzamin; w razie więc usunięcia lub odstąpienia kandydata od egzaminu lub zwolnienia od egzaminu z danego przedmiotu odpowiednio zmniejszy się ogólną ilość punktów, przypadających na egzamin tego kandydata.

Ad II. 1. Obliczenie wysokości wynagrodzenia należy oprzeć na następujących zasadach:

Fundusz, powstały z otrzymanych ze Skarbu Państwa należności za egzamin w danej szkole, dzieli się przez ilość punktów i wyprowadza się w ten sposób równoważnik jednego punktu w złotych. Ilość punktów oblicza się sumując punkty, przypadające na każdego członka komisji egzaminacyjnej, sekretarza i woźnego od jednego ucznia (eksterna), przyjmując za podstawę, że otrzymuje punktów:

- a) przewodniczący komisji egzaminacyjnej — 3,
- b) dyrektor szkoły, jeżeli nie jest przewodniczącym komisji egzaminacyjnej — 1,
- c) nauczyciel za egzamin pisemny i ustny z jednego przedmiotu — 2,
- d) za egzamin tylko pisemny lub ustny z jednego przedmiotu — 1,
- e) sekretarz — 2/3,
- f) woźny — 1/3.

2. Diety i koszta podróży osób, delegowanych na egzamin w charakterze przewodniczącego komisji egzaminacyjnej lub egzaminatora, pokrywa Kuratorium z kredytu na koszta podróży służbowych.

Lekcję praktyczną, wchodzącą w skład egzaminu należy traktować jako egzamin ustny.

§ 4. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Jednocześnie traci moc obowiązującą ust. 3 § 4. zarządzenia Ministra WR. i OP. z dnia 1 lipca 1928 r. o organizacji państwowych Wyższych Kursów Nauczycielskich (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 9, poz. 153).

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego
(—) Wł. Gałęcki

Otrzymują:

Dyrekcje Zakładów Kształcenia Nauczycieli, oraz Inspektoraty Szkolne w Okręgu.

U w a g a :

Dyrekcje wystąpią z wnioskiem do Kuratorium o przydział odpowiednich kredytów w związku z powyższym okólnikiem.

Poz. 111.

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Krakowskiego
Nr. Og. 21142/46.

Kraków, dnia 17 maja 1946 r.

OKÓLNIAK Nr. 22

w spr. opłat stemplowych od duplikatów świadectw.

Na podstawie okólnika Ministerstwa Oświaty z dnia 20. IV. 1946 r. Nr. I. O. 8020/45, opartej na wyjaśnieniu Ministerstwa Skarbu N. D.

V. 53424/4—2/45, Kuratorium oznajmia, że sporządzone przez urzędy państwowe i szkoły duplikaty, czyli t. zw. drugie i dalsze egzemplarze dokumentów urzędowych, równobrzmiące z egzemplarzem pierwszym i zaopatrzone w podpisy równorzędne, podlegają w myśl art. 157 ustawy o opłatach stemplowych z dnia 1. VII. 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 64 z r. 1935, poz. 404) opłacie stemplowej w wysokości 2-ch (dwóch) złotych od każdej stronicy pełnej lub zającej.

Opłatę stemplową uiszcza się za pomocą znaczków stemplowych, naklejonych na wydanym dokumencie i skasowanym pieczęcią urzędu wydającego.

Opłatę stemplową rozumie się bez dodatku w wysokości 10%, przewidzianego ustawą z dnia 26. III. 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr. 22, poz. 127) wobec uchylecia jej dekretem P. K. W. N. z dn. 4. XI. 1944 r. o zniesieniu niektórych podatków i opłat stemplowych (Dz. U. R. P. Nr. 11, poz. 60). Znaczkę stemplową się do nabycia po cenie nominalnej w kasach urzędów pocztowych i skarbowych.

Do czasu zatem dalszych zarządzeń nie należy pobierać — prócz stemplowych — innych opłat (taks) za wydanie duplikatów, ustalonych w Okólnikach Ministerstwa Nr. 35 i 36 z 1930 r. (Dz. Urz. Min. WR. i OP. Nr. 8, poz. 251 i 252), co jednak nie zwalnia ubiegających się o duplikaty petentów od zwrotu kosztu formularza duplikatu.

Do postanowień powyższego okólnika należy się ściśle stosować.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego:
(—) Wł. Gałęcki

Otrzymują:

Inspektoraty Szkolne, Dyrekcje państw. i pryw. szkół średn. ogólnoksz., zawodowych, roln., dokszt. i zakładów kształcenia nauczycieli w Okręgu.

Poz. 112.

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Krakowskiego.

Kraków, dnia 2 maja 1946 r.
Nr. Bibl. 18968/46.

Czytelnie szkolne.

W związku z realizacją w programach szkolnych zagadnienia „przysposobienia czytelniczego” zwraca Kuratorium Okr. Szk. uwagę na organizowanie czytelni szkolnych i międzyszkolnych w szkołach średnich ogólnokształcących, zawodowych i w zakładach kształcenia nauczycieli. Zakłady w Krakowie porozumieją się między sobą co do rozplanowania korzystania poszczególnych szkół z czytelni międzyszkolnych.

Czytelnie te będą przeznaczone w pierwszym okresie dla młodzieży szkolnej klas wyższych i nauczycieli, w przyszłości obsłużą one również młodzież klas niższych.

Przy organizowaniu czytelnicy na terenie szkoły, jak również planowaniu czytelnicy międzyszkolnych, należy zwrócić uwagę na przydzielenie na ten cel odpowiedniej sali, która w miarę możliwości winna się znajdować w bezpośrednim sąsiedztwie biblioteki szkolnej, co w dużej mierze ułatwi wykorzystanie książek bibliotecznych na terenie czytelnicy.

Dyrekcje Zakładów zwrócą uwagę na urządzenie czytelnicy, starając się nadać im wygląd odpowiadający przeznaczeniu, schludny i estetyczny oraz sprzyjający atmosferze skupienia, tak żeby mogły się stać miejscem pracy umysłowej i kulturalnej rozrywki duchowej. Urządzenie czytelnicy winno być proste i wygodne — stoliki, krzesła, półki na czasopisma, szafa na książki, tablica ścienna, stół dla dyżurującego.

Dla czytelnicy należy w miarę możliwości zamówić kilka pism (młodzieżowe, literackie, społeczne, fachowe i inne). Doboru należy dokonać na Radzie Pedagogicznej w gronie nauczycieli. Abonowane czasopisma należy poddać ewidencji, a roczniki kompletować.

Oprócz tego należy wydzielić dla czytelnicy z ogólnego księgozbioru biblioteki szkolnej książki o charakterze ogólnym, encyklopedycznym i słownikowym — atlasy — dawne roczniki czasopism. Na terenie czytelnicy krzysać będzie młodzież z wydawnictw albumowych, ilustrowanych i wydawnictw drogich znajdujących się w bibliotece szkolnej.

Czytelnicy będzie terenem do prowadzenia lekcji z zakresu t. zw. przysposobienia czytelniczego jak również organizowania przez młodzież różnego rodzaju imprez związanych z czytelnictwem czasopism i książek. (Wieczory literackie — dyskusje — gazetki ścienna, gazetki żywe i tp.).

Kierownictwo czytelnicy poruczy Dyrekcja odpowiedniemu nauczycielowi w ramach godzin nadliczbowych. Obowiązki dyżurującego-gospodarza czytelnicy, ponoszącego odpowiedzialność za stan biblioteki podręcznej, czasopism, przestrzegającego regulaminu czytelnicy powierzy Dyrekcja uczniowi klasy wyższej, wykazującemu dobre postępy w nauce. Należy w pierwszym rzędzie uwzględnić uczniów niezamożnych, którym należy przyznać z funduszu stypendialnego po 500 zł (dla szkół średnich ogólnokształcących Dział III. rozdz. 3, § 11, poz. 3 budż. podst.).

Projekt regulaminu należy przesłać po uruchomieniu czytelnicy szkolnej do Kuratorium.

Kuratorium poleca uwadze Dyrektorów szkół zorganizowanie przy Bibliotekach Miejskich Czytelnicy dla młodzieży, z którymi należy nawiązać bliższy kontakt celem wykorzystania przez młodzież szkolną.

Na uwagę zasługuje czytelnicy dla Młodzieży przy Bibliotece Miejskiej w Tarnowie.

w. z. p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego:
(—) Mgr. J. Lassowski

Otrzymują:

Wszystkie szkoły średnie państw. i prywatne ogólnokształcące, zawodowe i zakłady kształcenia nauczycieli.

Poz. 113.

Kuratorium

Okręgu Szkolnego Krakowskiego
Nr. O. Os. 10501/46.

W spr. legitymacji dla
pracowników państwowych.

Kraków, dnia 5 maja 1946 r.

Kuratorium podaje do wiadomości i stosowania pisma w sprawie w nagłówku wymienionej w uzupełnieniu okólnika tut. Nr. 16 z 25. III. 1946 r.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego

(—) Wł. Gałecki

Otrzymują:

Inspektoraty Szkolne, Dyrekcje Państw. Szkół Średn. Ogólnokształc. Zawodowych, Rolniczych i Zakładów Kształcenia Nauczycieli w Okręgu.

Odpis.

Prezydium Rady Ministrów
Nr. 19—3/10.

Warszawa, dnia 21 marca 1946 r.
Pismo okólnie.

Do
Wszystkich Obywateli Ministrów
w Warszawie

Ministerstwo Komunikacji zwróciło się do Prezydium Rady Ministrów wywodząc, że mimo wprowadzenia wzorów legitymacji dla uprawnionych do ulg kolejowych pracowników i ich rodzin (pismo okólnie Prezydium Rady Ministrów Nr. 19 3/2 z dnia 24. IX. 1945 r.), to jednak w praktyce pracownicy legitymują się najrozmaitszymi zaświadczeniami, co niepomniernie utrudnia pracę funkcjonariuszów kolejowych.

Uznając słuszność tych uwag, Prezydium Rady Ministrów ponawia zalecenia wyszczególnione w piśmie okólnym Nr. 19—3/2, z dnia 24. IX. 1945 r. i prosi Obywateli Ministrów o spowodowanie, by wszystkie podległe im władze, urzędy, zakłady i instytucje zaopatrzyły uprawnionych do ulg pracowników i ich rodziny w legitymacje w/g ustalonych przez Prezydium Rady Ministrów wzorów z jednoczesnym wycofaniem dotychczas wydanych legitymacji i zaświadczeń.

Prezydium Rady Ministrów prosi o jak najszybsze, załatwienie sprawy i o powiadomienie o wydanych w tym kierunku zarządzeniach do dnia 31 marca 1946 r.

Dyrektor Biura Personalnego
(—) J. Zagozda-Szymkowiak

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Oświaty
Nr. I. P. 5185/46.

Legitymacja dla pracowników państw.

Warszawa, dnia 4 kwietnia 1946 r.

Nawiązując do Okólnika Nr. 13 z dnia 18. II. r. b. IP—2919/46 o legitymacjach i uprawnieniach pracowników państwowych i ich rodzin do korzystania z ulg przy przejazdach kolejami, Ministerstwo Oświaty podaje do wiadomości i wykonania pismo okólne Prezydium Rady Ministrów z dnia 21 marca r. b. Nr. 19—3/10 w sprawie legitymacyj dla pracowników państwowych.

Za Dyrektora Departamentu
(—) Z. Pomianowski
Naczelnik Wydziału

Poz. 114.

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Krakowskiego
L. O. OS. 25408/46.

W sprawie wynagrodzenia nauczycieli kontraktowych w okresie wakacyjnym.

Kraków, dnia 13 czerwca 1946 r.

I. Kuratorium przesyła do wiadomości i stosowania pismo Ministerstwa Oświaty w spr. w nagłówku wymienionej.

Otrzymują:

Wydziały i Oddziały Kurat. Okr. Szk. Krak. (po 2 odb.), Inspektoraty Szkolne, Inst. O. R., Dykcje (Kierow.) Szkół Sredn. Ogólnokształc., Kształcenia Nauczycieli, Wychow. Przedszkoli, Szkół Zawod. i Roln. w Okręgu.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego
(—) Wł. Gałęcki

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Oświaty
Nr. I. P—7683/46.

Warszawa, dnia 21 maja 1946 r.

II. Uwzględniając trudne położenie materialne tych nauczycieli kontraktowych, którym nie przysługuje wynagrodzenie za miesiąc lipiec i sierpień 1946 r., ponieważ nie byli oni zatrudnieni przez pełne dwa półrocza roku szkolnego 1945/46 i wskutek tego zawarto z nimi umowy bądź do 30 czerwca bądź do 31 lipca 1946 r., — Ministerstwo Oświaty zgadza się w drodze wyjątku na zawarcie z nimi umów na rok szkolny 1946/47 na warunkach odbiegających od postanowień § 13 rozporządzenia Ministra Oświaty z dnia 17. X. 1945 r. (Nr. I. P—2396/45 N) w sprawie wynagradzania opłacanych przez Państwo kontraktowych nauczycieli szkół państwowych i publicznych.

Mianowicie z nauczycielami kontraktowymi, którym terminy umów kończą się 30 czerwca, względnie 31 lipca 1946 roku; a którzy wezmą udział w wakacyjnym kursie pedagogicznym i złożą zobowiązania, że w roku 1946/47 podejmą pracę w szkole, można zawrzeć umowy na rok szkolny 1946/47 na czas od 1 lipca względnie 1 sierpnia 1946 roku do 31 sierpnia 1947 r. W innych przypadkach należy sto-

sować postanowienia § 13 wymienionego rozporządzenia Ministra Oświaty z dnia 17. X. 1945 r. (Nr. I. P—2396/45 N).

Otrzymują:

Kuratoria Okręgów Szkolnych.

Za Dyrektora Departamentu
(—) Z. Pomianowski
Naczelnik Wydziału

Poz. 115.

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Krakowskiego
L. III. 25680/46.

W spr. organizacji roku szk. 1946/47
w szkolnictwie zawodowym.

Kraków, dnia 13 czerwca 1946 r.

Kuratorium przesyła do wiadomości i stosowania zarządzenie Ministra Oświaty w sprawie w nagłówku wymienionej.

Jednocześnie Kuratorium podaje do wiadomości wyjaśnienia i wskazówki do niektórych ustępów powyższego zarządzenia, jak je należy rozumieć i stosować, a mianowicie:

ad 1. Przy przedłożeniu świadectwa z ukończenia 7 klas szkoły powszechnej nie należy przeprowadzać egzaminu wstępnego.

Uczniów klas pierwszych gimnazjów zawodowych i ogólnokształcących niepromowanych do klasy drugiej należy skierować do siódmej klasy szkoły powszechnej, wyjaśniając uczniom i rodzicom, że nie jest to równoznaczne z zamknięciem dalszej drogi kształcenia się.

ad 4. Granicę wieku „do lat 18” należy rozumieć jako ostateczną. Kuratorium nie udziela dalszej dyspenzy.

ad 5. Programy dla specjalnych ciągów, obejmujących młodzież powyżej 15 lat życia, która 7 klas szkoły powszechnej nie ukończyła, należy opracować we własnym zakresie działania i przedłożyć je Kuratorium do zatwierdzenia.

ad 6. Do klas wstępnych wyrównawczych może być przyjmowana tylko taka młodzież, która ukończyła sześć klas szkoły powszechnej o liczbie nauczycieli mniejszej niż 4-ch. Kandydaci do klasy wstępnej winni przedstawić zaświadczenie kierownika szkoły powszechnej stwierdzające, że odpowiadają oni wyżej podanym warunkom.

ad 12. Do egzaminu sprawdzającego mogą być dopuszczeni kandydaci posiadający świadectwo ukończenia co najmniej dwóch klas gimnazjum ogólnokształcącego lub zawodowego i mający powyżej 17 lat życia.

ad 30. Klasy oddzielne męskie i żeńskie mogą istnieć jedynie wyjątkowo za zgodą Ku-

atorium i z powodów wyraźnie umotywowanych; właściwa bowiem koedukacja wymaga klas mieszanych.

Przepisy przytoczonego zarządzenia Ministra Oświaty oraz powyżej podane wyjaśnienia moje odnoszą się również do szkół niepaństwowych.

Otwarcie nowych szkół lub jakichkolwiek kursów może nastąpić jedynie po otrzymaniu z Kuratorium na piśmie wydanego orzeczenia. Wnioski w tych sprawach należy przedłożyć do dnia 10 lipca b. r.

Otrzymują:

Wszystkie państwowe i niepaństwowe szkoły zawodowe w Okręgu z wyjątkiem jednorocznych (gminnych) szkół rolniczych,

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego
(—) Wł. Gałeczki

Odpis.

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Oświaty
Warszawa

**ZARZĄDZENIE
MINISTRA OŚWIATY**

z dnia 20 maja 1946 r. (Nr. III. 1191/46)

w sprawie organizacji roku szkolnego 1946/47 w szkolnictwie zawodowym.

Na podstawie art. 1 dekretu z dnia 23 listopada 1945 r. o organizacji szkolnictwa w okresie przejściowym (Dz. U. R. P. z dnia 29 stycznia 1946 r. Nr. 2, poz. 9), zarządzam w roku szkolnym 1946/47 organizację szkół zawodowych według następujących zasad:

Szkoły stopnia gimnazjalnego.

1. Przyjmowanie młodzieży do gimnazjów zawodowych odbywa się na podstawie świadectwa z ukończenia 7 klas szkoły powszechnej lub egzaminu sprawdzającego.
2. W roku szkolnym 1946/47 czteroletnie gimnazja zawodowe, oparte na 6 klasach szkoły powszechnej zostaną przekształcone na trzyletnie gimnazja zawodowe, oparte na 7 kl. szkoły powszechnej. W związku z powyższym w roku tym tylko klasy II, III i IV będą realizowały dotychczasowy program, klasy I, zaś prowadzone będą według nowego programu trzyletniego gimnazjum zawodowego.
3. Czteroletnie gimnazja zawodowe, oparte na odbudowie programowej 7-klasowej szkoły powszechnej jak: gimnazja tkactwa maszynowego, farbiarsko-wykończalnicze, przędzalnicze, dziewiarskie, graficzne, budowlane w roku szkolnym 1946/47 zachowują dotychczasowy program oraz warunki przyjmowania kandydatów. Gimnazja te w przyszłości będą przekształcone na licea, oparte

na podbudowie 8-klasowej szkoły powszechnej.

4. Granica wieku kandydatów do gimnazjów zawodowych może być podniesiona do lat 18.
5. Dla kandydatów, którzy przekroczyli 15-ty rok życia, a nie ukończyli 7 klas szkoły powszechnej, w szczególności na terenach, które najbardziej ucierpiały wskutek działań wojennych i okupacji, zezwala się w roku szkolnym 1946/47 na organizowanie w pierwszych klasach gimnazjów zawodowych specjalnych ciągów o odmiennych programach, w celu szybszego wyrównania braków w wykształceniu ogólnym i dania możliwości ukończenia gimnazjum w ciągu 3 lat.
6. Zależnie od organizacji i rozmieszczenia szkół powszechnych w danym terenie mogą być przy gimnazjach zawodowych za zgodą Kuratorium tworzone klasy wstępne wyrównawcze.
7. Przed przyjęciem do szkoły młodzież powinna być zbadana pod względem zdrowia i przydatności do zawodu.
8. Plany godzin nauki dla kl. I na rok szkolny 1946/47 będą nadesłane w najbliższym czasie.
9. Istniejące 3-letnie szkoły zawodowe stopnia gimnazjalnego, oparte na 7 klasach szkoły powszechnej w roku szkolnym 1946/47 zastosują w klasach I-szych plany godzin nauki i programy szkół organizowanych na zasadach par. 2.

Szkoły stopnia licealnego.

10. Organizacja szkół stopnia licealnego nie ulega zmianie w roku szkolnym 1946/47.
11. W roku szkolnym 1946/47 zezwala się na przyjmowanie młodzieży starszej niż przewidują statuty liceów.
12. Przy liceach mogą być tworzone klasy wstępne (jednoroczne) dla młodzieży, która nie ma odpowiedniego przygotowania, a ma powyżej 17 lat.

Kandydaci do klas wstępnych są przyjmowani na podstawie egzaminu sprawdzającego z języka polskiego i matematyki.

Szkoły doksztalcające zawodowe.

13. Wszyscy absolwenci szkół powszechnych, którzy nie wstąpią do szkół ogólnokształcących lub zawodowych typu zasadniczego, obowiązani są zapisać się do doksztalcającej szkoły zawodowej.
14. Zapisy do doksztalcających szkół zawodowych należy przeprowadzić przed wakacjami. Zapisy dodatkowe mogą odbyć się po wakacjach.
15. Młodzież, kończąca szkołę powszechną, winna być poinformowana o terminie za-

- pisu i rodzajach szkół, aby mogła się zgłosić do szkół obranego zawodu.
16. Do Publicznych Szkół Doksztalających Zawodowych przyjmuje się zasadniczo kandydatów w wieku od lat 15, mających ukończoną szkołę powszechną (7 klas).
 17. Młodszy kandydaci mogą być przyjmowani o ile wykażą się świadectwem ukończenia 7 klas szkoły powszechnej.
 18. Dla kandydatów, którzy przekroczyli 15 rok życia, są zaawansowani w pracy zawodowej, a mają przygotowanie niższe, należy zorganizować specjalne ciągi skrócone.
 19. Zasadniczą podstawą tworzenia szkół doksztalających zawodowych w większych ośrodkach jest podział na szkoły dla określonych zawodów — nie zaś na szkoły męskie i żeńskie. Należy dążyć do tego, aby cała młodzież ucząca się pokrewnych zawodów, uczęszczała do jednej szkoły, gdyż pozwoli to wyzyskać wszelkie środki dla postawienia tych działów na właściwym poziomie oraz uprości współpracę między kierownikami szkół, a odpowiednimi instytucjami gospodarczymi.
 20. Organizację szkół doksztalających należy przeprowadzić zgodnie z instrukcją z dnia 30 września 1945 r. (Dz. Urz. Min. Ośw. z dnia 15. XI. 1945 r. Nr. 5, poz. 212).
 21. W najbliższym czasie przewidywane jest przekształcenie Publicznych Szkół Doksztalających na Średnie Szkoły Zawodowe i w związku z tym Kuratoria i Kierownicy szkół zatroszczą się o należyta ich organizację, w szczególności w zakresie wprowadzenia nauki dziennej w wymiarze 18 godzin tygodniowo.

Szkoły niższe

22. Szkoły zawodowe, oparte na I szczeblu programowym szkoły powszechnej (na 4 klasach), a więc 2 i 3-letnie szkoły niższe ulegają w zasadzie likwidacji. W roku szkolnym 1946/47 w drodze wyjątku, na terenach, gdzie istnieje jeszcze niski stopień organizacyjny szkół powszechnych, Kuratoria mogą zezwalać na prowadzenie kl. I w tych szkołach dla młodzieży, która przekroczyła wiek obowiązku szkolnego, a której doksztalcenie w szkołach powszechnych dla dorosłych zbyt opóźniałoby jej usamodzielnienie zawodowe.
23. O ile istnieją odpowiednie warunki, należy zamiast klas I-ch szkół niższych — uruchomić klasy I-sze, względnie klasy wstępne szkół zawodowych stopnia gimnazjalnego.

Różne szkoły przysposobienia zawodowego

24. Szkoły przysposobienia zawodowego I i II stopnia w roku szkolnym 1946/47 mogą być

tworzone według dotychczasowych zasad organizacyjnych.

25. Zezwala się na przyjmowanie do szkół przysposobienia zawodowego młodzieży starszej niż przewidują statuty tych szkół.
26. W sprawie organizacji rocznych szkół rolniczych będzie wydane osobne zarządzenie.

Zarządzenie ogólne.

27. Kuratoria powinny zatroszczyć się, ażeby przed rozpoczęciem roku szkolnego wszystkie szkoły miały odpowiednie lokale, szczególnie szkoły doksztalające.
28. Należy zwrócić szczególną uwagę na właściwe zorganizowanie i wyposażenie pracowni i warsztatów, będących głównym ośrodkiem nauczania w szkołach zawodowych. W tym celu szkoły powinny nawiązać kontakt z zakładami przemysłowymi, związkami i organizacjami zawodowymi.
29. Należy zatroszczyć się, aby przy szkołach zawodowych wszelkich typów były tworzone internaty, w których mogłaby się znaleźć młodzież wiejska i robotnicza.
30. Należy umożliwić młodzieży żeńskiej kształcenie w zawodach uważanych dotąd jako zawody, wyłącznie męskie. W związku z tym może być szeroko stosowana koedukacja zarówno w formie klas oddzielnych, jak i mieszanych.

Podsekretarz Stanu

(—) nieczytelny

Otrzymują:

Kuratoria Okręgów Szkolnych.

Poz. 116.

Kuratorium

Okręgu Szkolnego Krakowskiego

Nr. Og. 24414/46

W sprawie współdziałania szkół z Twami opieki nad obozami.

Kuratorium przesyła do wiadomości i stosowania okólnik Ministerstwa Oświaty z dnia 13 maja 1946 r. Nr. II. 1341/46 w sprawie w nagłówku wymienionej, następującej treści:

Celem utrwalenia dowodów zbrodni niemieckich dokonanych w obozach śmierci, jak również dla uczczenia pamięci ofiar, których prochy uświęciły teren tych obozów, powstają specjalne towarzystwa, jak np. „Towarzystwo Opieki nad Majdankiem” (Lublin, ul. Spokojna 4).

Dla uświadomienia jak najszerzych warstw społeczeństwa o sposobach i rozmiarach zbrodni dokonanych w obozach towarzystwa te będą organizować koła, opracowywać referaty i filmy oraz zbierać fundusze.

W związku z tym zalecam, aby wszelkie imprezy organizowane przez omawiane towarzy-

stwa były traktowane przez Dyrekcje i Kierownictwa szkół życzliwie. Zwłaszcza szkoły wszelkich typów znajdujące się w regionach, na terenie których był obóz śmierci, powinny w miarę możliwości współdziałać z towarzystwem opieki nad obozem.

Poz. 117.

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Krakowskiego
Nr. O. 23418/46

Kraków, dnia 19 czerwca 1946 r.

W spr. zatrudniania b. funkcjonariuszów P. P.

Kuratorium podaje do wiadomości i stosowania Okólnik Prezesa Rady Ministrów Nr. 12 z dnia 17 kwietnia br. w sprawie w nagłówku wymienionej nadesłany przy piśmie Ministerstwa Oświaty z dnia 10 maja 1946 r. Nr. IP-7059/46.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego
(—) Wł. Gałeczki

Otrzymują:

Dyrekcje Państw. i Pryw. Szkół Średnich Ogólnokształcących, Zawodowych, Rolniczych, Zakłady Kształcenia Nauczycieli i Inspektoraty Szkolne w Okręgu.

Odpis

Prezes Rady Ministrów

OKÓLNIK NR. 12

z dnia 17 kwietnia 1946 r.

**w sprawie zatrudniania b. funkcjonariuszów
Policji Państw. — u upelnienie zarządzenia.**

Do

Wszystkich Obywateli Ministrów
w Warszawie

Zarządzenie moje z dnia 6 grudnia 1945 r. Nr. 40-3/1 w sprawie rehabilitacji byłych funkcjonariuszów Policji Państwowej nie spowodowało takiego napływu wniosków o rehabilitację, jakiego ze względu na liczbę zatrudnionych przed wojną i podczas okupacji policjantów należało oczekiwać.

W związku z tym uzupełniam powołane zarządzenie w sposób następujący:

1. Zaden b. funkcjonariusz P. P., niezależnie od tego, czy służył w policji również w czasie okupacji, nie może być zatrudniony w służbie publicznej przed uzyskaniem zaświadczenia Komisji, względnie złożeniem wniosku.

2. Wszyscy b. funkcjonariusze P. P., którzy wstąpili do służby publicznej, a nie są objęci ust. 1 pkt. 2 zarządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 29 VIII. 1945 r. o powołaniu i zakresie działania Komisji Rehabilitacyjnej, złożą niezwłocznie do Komisji wnioski o rehabilitację.

3. Przez służbę publiczną rozumieć należy pracę we wszelkich urządach i instytucjach publicznych zarówno państwowych jak komunalnych, również we wszelkich zakładach i przedsiębiorstwach, nie wyłączając przedsiębiorstw upaństwowionych lub przez państwo zarządzanych.

Z uwagi na to, że jako termin prekluzyjny do składania wniosków o rehabilitację, ustaliłem dzień 1 lipca 1946 r., o czym nastąpi ogłoszenie w prasie codziennej i urzędowej, proszę Obywateli Ministrów o podanie treści niniejszego zarządzenia do wiadomości podległym sobie organom i instytucjom w czasie możliwie najkrótszym i do pilnowanie ścisłego wykonania.

Prezes Rady Ministrów
(—) E. Osóbka-Morawski

Poz. 118.

W sprawie feryj letnich i początku roku szkolnego 1946—47.

Na podstawie zarządzenia Ministerstwa Oświaty z dnia 14. V. 1946 r. Nr. II. Sr. 2196/46 Kuratorium zawiadamia, że we wszystkich szkołach powszechnych, szkołach średnich ogólnokształcących, zakładach kształcenia nauczycieli i szkołach zawodowych z wyjątkiem szkół w m. st. Warszawie koniec zajęć szkolnych w r. szk. 1945/46 winien nastąpić 28 czerwca 1946 r., zaś ferie letnie trwać od 29 czerwca 1946 r. do 2 września 1946 r. włącznie.

Zarządzenie to nie narusza ważności zarządzenia z dnia 18 kwietnia 1946 r. Nr. II. Sr. 1699/46 o przeprowadzeniu egzaminów dojrzałości w szkołach średnich ogólnokształcących w terminie od 3 czerwca do 20 lipca r. b.

Początek zajęć szkolnych w roku szkolnym 1946/47 zarządzam na dzień 3 września 1946 r.

Poz. 119.**Organizacja szkół powszechnych.**

I. Kurator Okręgu Szkolnego Krakowskiego pismem z dnia 4 kwietnia 1946 r. Nr. I. 5057/46 na podstawie art. 8 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 343), oraz w związku z rozporządzeniem Ministra WR. i OP. z dnia 16 grudnia 1936 r. (Dz. Urz. Min. Nr. 11, poz. 214 z r. 1936) nadał prywatnej szkole powszechnej im. św. Teresy w Zakopanem uprawnienia publicznych szkół powszechnych.

II. Kurator Okręgu Szkolnego Krakowskiego pismem z dnia 7 czerwca 1946 r. Nr. I. 23822/46 nadał publicznej szkole powszechnej w Łysej Górze, pow. brzeskim, nazwę im. Jana Smolenia.

Poz. 120.

OGŁOSZENIA

a) „Skradzioną legitymację służbową, wydaną przez Inspektorat Szkolny w Olkuszu Nr. 10 unieważnia Stanisława Błachno, nauczycielka, Bolesław, pow. olkuski“.

b) „Składnica Weterynaryjna“ Spółdz. Lekarzy Weterynaryjnych R. P. z odp. udz. Oddział w Bydgoszczy ul. Zduny 14, poleca preparaty mikroskopowe, mokre, anatomiczne, botaniczne itp. w/g wzorów zatwierdzonych przez Ministerstwo Oświaty jako pomoce szkolne do nauki przyrody szkół wszystkich typów. Czas wykonania preparatu 3—6 tyg. — Ceny podane w cenniku mogą ulec wahaniom, wysyłka na własne ryzyko odbiorcy.

CENNIK

Bydgoszcz, Składnica, bez opakowania

Preparaty mikroskopowe

tkanka nabłonkowa
„ łączna włóknista
„ nerwowa
szlif poprzeczny przez kość
„ podłużny przez kość
chrząstka
mięśnie gładkie
„ prążkowane
krew ryby
„ płaza
„ gada
„ ptaka
„ ssaka
przekrój przez skórę ssaka z włosami
„ „ gruczoł ślinowy
„ „ język
„ „ ściankę żołądka
„ „ trzustkę
„ „ wątrobę
„ „ dwunastnicę
„ „ jelito cienkie
„ „ jelito grube
„ „ nerkę
„ „ żyłę
„ „ tętnicę
„ „ jądro
„ „ rdzeń kręgowy
„ poprzeczny przez lancetnika

Preparaty zoologiczne mikroskopowe

Pszczoła aparat gębowy
noga tylna
noga przednia

	skrzydło
	żądło z gruczołem jadowym
Mucha	aparat gębowy
	noga
	skrzydło
Motyl	aparat gębowy
	łuski skrzydłowe
Pływak	przetchlinki
Pająk	aparat gębowy
	noga
	gruczoł przedni
Pchła	(trychina) w mięśniach
	Cena złotych 50 za 1 preparat.

Preparaty mokre

Ukwiał	1.000 zł
Koral czerwony	1.000 „
Rozgwiazda	1.000 „
Strzykwa	1.000 „
Mątwą	1.100 „
Lancetnik	325 „
Minóg strumieniowy	375 „
Jaszczurka zwinna	375 „
Anatomia ryby	1.000 „
„ żaby	1.000 „
Przekrój podłużny przez nerkę ssaka	650 „
„ poprzeczny przez oko wołu	750 „
Centralny system nerwowy ryby	1.150 „
„ „ „ żaby	1.150 „
„ „ „ gołębia	1.150 „
„ „ „ świnki	1.300 „
„ „ „ morskiej	1.300 „
Rozwój pstrąga	1.000 „
„ kurczęcia	1.500 „
Przekrój podłużny przez mózg ssaka	1.150 „
Czaszka konia	3.150 „
„ owcy	1.000 „

Preparaty botaniczne mikroskopowe

Kariokineza
Korzeń bobu. Przekrój poprzeczny
„ „ „ podłużny
Łodyga bobu. „ poprzeczny
„ „ „ podłużny
Liść kasztana. „ poprzeczny
Łodyga konwalii. „ poprzeczny
Szparki oddechowe
Łodyga lipy. „ poprzeczny
„ dyni. „ „
„ „ „ podłużny

Cena złotych 50 za 1 preparat.

CZEŚĆ NIEURZĘDOWA

Sprawozdanie z działalności Kuratorium O. S. K. w r. szk. 1945/6

Wydział Szkolnictwa Powszechnego.

Wydział I. Szkolnictwa Powszechnego obejmuje swoją działalnością szkolnictwo powszechne, przedszkola i szkoły specjalne. W zakresie tych działów szkolnictwa Wydział:

1) Załatwia sprawy dotyczące sieci szkolnej i organizacji szkół, jako też potrzeb rzeczowych szkół.

2) Sprawuje nadzór nad wykonywaniem ustaw i przepisów, oraz nadzór nad wychowaniem i nauczaniem.

3) Nadzoruje, instruuje i kontroluje pracę Inspektorów szkolnych.

Wydział pracuje w składzie pięciu pracowników pedagogicznych i dwóch referendarzy.

Po wstępnym okresie dzwignania z gruzów powojennych szkolnictwa powszechnego Wydział I. przystąpił do uruchamiania reszty szkół dotąd nieczynnych oraz podjął akcję podnoszenia stopnia organizacyjnego szkół wiejskich do ram zapewniających każdemu bez reszty dziecku możliwość ukończenia pełnej szkoły siedmioklasowej. Liczbę 83 szkół niewznowionych na początku roku szkoln. 1945/46 zdołano obniżyć na koniec r. szk. do liczby 48. Najwięcej szkół niewznowionych przypada na powiat olkuski (18) i nowotarski (15), powiaty limanowski i żywiecki liczą ich po 5, dąbrowski i miechowski po 2. Do tego dochodzi jeszcze 9 szkół polemkowych w powiecie nowosądeckim, które z powodu akcji przesiedleńczej straciły podstawę istnienia. Liczba nowoprzyjętych nauczycieli wynosi 353.

Stan szkolnictwa powszechnego na koniec roku szkolnego przedstawia się w zestawieniu następująco:

Ogółem szkół powszechnych jest czynnych na terenie Okręgu 1.704, z czego:

- a) szkół o 1 nauczycielu: 215 co czyni 12,6%
- b) szkół o 2 nauczycielach: 426 co czyni 25,0%
- c) szkół o 3 nauczycielach: 327 co czyni 19,2%
- d) szkół o 4 i więcej naucz.: 736 co czyni 43,2%

Razem: 1.704 100,0%

Liczba dzieci w wieku obowiązku szkolnego wynosiła na koniec czerwca około 332.500. Liczba uczniów w szkołach: około 321.805 z tego w szkołach o 4 i więcej nauczycielach 227.000, w szkołach zaś niepełnych około 95.000. Dzieci obwodów bezszkolnych są objęte w ilości około 40% działalnością szkół obwodów sąsiednich tak, że liczba dzieci pozbawionych szkoły wynosi około 1 tysiąca.

Sił nauczycielskich ogółem jest zatrudnionych: 6.939, z tego kwalifikowanych 6.486, niekwalifikowanych 453, z dodatkowymi kwalifikacjami 1.227. Daje się dotkliwie odczuwać brak nauczycieli. Celem zaszkalenia obwodów bezszkolnych i podniesienia organizacji szkół wiejskich potrzeba ponad 1.000 nowych sił nauczycielskich.

Wyposażenie szkół w budynki szkolne wykazuje duże braki. Duży procent szkół mieści się w budynkach wilgotnych, zagrzybionych, ciemnych i ciasnych. Izb lekcyjnych własnych jest 4.384, wynajętych aż 1.311. Brak izb lekcyjnych, uwzględniając obecny stan organizacyjny szkół, przekracza 1.000. Wprawdzie przejęto prawie wszystkie budynki szkolne zajęte na cele mieszkalne, oraz zgrubsza usunięto uszkodzenia budynków spowodowane działaniami wojennymi, jednak mimo to odczuwa się poważny brak pomieszczeń szkolnych w związku zwłaszcza z planowaną rozbudową szkół pełnych i zbiorczych oraz z zamierzonym wprowadzeniem klas ósmych.

Zniszczenie wojenne dotknęło 486 budynków szkolnych t. j. około 28% ogólnego stanu.

Do odbudowy pozostaje jeszcze ogółem 331 budynków, z tego:

zniszczonych	w 100% —	19
„	w 50% —	43
„	w około 10% —	214
„	poniżej 10% —	55

Wnioski gmin o subwencję na odbudowę tych szkół opiewają na kwotę około 50 milionów złotych. Subwencje Ministerstwa Oświaty i Ministerstwa Odbudowy przyznane w b. r. szk. opiewają na sumę zaledwie około 9 milionów zł.

Świadczenia samorządu terytorialnego na cele urządzenia wewnątrz szkół przeważnie zawodzą. Tak wyposażenie szkół w sprzęty, pomoce naukowe, wszelkie wydatki t. zw. rzeczowe szkół, do pokrywania których gminy są ustawowo zobowiązane, jak też i dożywianie młodzieży szkolnej i opiekę materialną nad dziećmi ubogimi przejmują w dużym procencie na swe barki Komitety Rodzicielskie. W działalności swej Inspektorzy Szkolni starają się znaleźć dla swej pracy oświatowej pokrycie w zorganizowanym społeczeństwie poszczególnych powiatów. Im więcej grup społecznych zdołają dla sprawy pozyskać, tym lepiej szkoły bywają wyposażone. Zawodzi to jednak w powiatach ubogich.

W zakresie zaopatrywania szkół w pomoce naukowe Wydział I. zdołał uzyskać duże

osiągnięcia. Dostarczono szkołom około 1.300 tablic szkolnych, również tyle liczydeł, tyśiące sztuk figur geometrycznych i innych pomocy do nauczania geometrii, około 20 tyśiący obrazów, ponad 2 tyśiące map ściennych, sporą ilość kompletów przyborów gimnastycznych i wiele innych pomocy. Akcję tę prowadzi się w dalszym ciągu.

Duże osiągnięcia uzyskał Wydział również w zakresie zaopatrywania szkół w lekturę. Zorganizowano wysyłkę kompletów ruchomych. Każdy powiat otrzymał około 40 takich kompletów. Ogółem rozprowadzono około 700 kompletów zawierających po 30 do 40 egzemplarzy. Dalsza akcja w toku.

W zakresie wychowania przedszkolnego zdołano uruchomić 279 przedszkoli z liczbą dzieci 16.564 — z 380 wychowawczyniami. Na tym odcinku pracy pozostaje bardzo dużo do zrobienia, zmierzać bowiem należy w kierunku upowszechnienia instytucji przedszkoli.

W dziale szkolnictwa specjalnego czynne są trzy szkoły na terenie Krakowa dla umysłowo upośledzonych i głuchomiemych oraz oddziały specjalne na terenie Tarnowa i Nowego Sącza. Organizacja szkoły dla niewidomych w toku.

Rok szkolny 1945/46 był pierwszym etapem odbudowy i zarazem przebudowy szkolnictwa. W nadchodzącym roku szkolnym realizować będziemy etap drugi. Zadaniem Wydziału I będzie położyć specjalny nacisk na pełną realizację powszechności nauczania podstawowego i to możliwie na tym samym dla całej młodzieży poziomie. Uruchomienie szkół niewznowionych i podnoszenie organizacji szkół przygotowujące urzeczywistnienie 8-letniej szkoły powszechnej — oto najistotniejsze punkty planu pracy Wydziału na nadchodzący rok szkolny.

Wydział Szkół Średnich Ogólnokształcących

Szkół średnich ogólnokształcących było w Okręgu 95 (31 państwowych i 64 prywatnych).

Charakterystyczne są szkoły powstałe po wojnie w małych miasteczkach (jak Gdów, Dobczyce itp.) lub całkowicie na wsi (np. w Radłowie) gromadzące młodzież chłopską z okolicy; oraz szkoły powstające w ośrodkach fabrycznych lub górniczych (jak Siersza, Jaworzno) dla młodzieży robotniczej. W związku z tymi szkołami zjawia się cały szereg nowych problemów społeczno-wychowawczych i dydaktycznych do rozwiązania.

W gimnazjach „chłopskich“ uderza nadzwyczajny pęd do nauki. W najgorszą nawet słotę zadziwi — stuprocentowa frekwencja we wszystkich prawie klasach, chociaż niektórzy z uczących się mają do przebycia po 6—9 km.! Są i tacy, którzy dojeżdżają na rowerach do 15 km. Toteż sprawą palącą jest założenie odpowiednich burs i internatów we wszystkich ośrodkach szkolnych. W ośrodkach robotni-

czych pęd do nauki widzimy taki sam jak na wsi, a także duże wśród młodzieży zainteresowanie wszystkim, co niesie chwila bieżąca.

Pęd do nauki i zainteresowanie szkołą widoczne jest i u starszego społeczeństwa. Wiele z gimnazjów nawożonych to gimnazja samorządowe, otoczone troskliwą opieką władz gminnych. Jest to niezmiernie ważne, gdyż ułatwia rozwiązanie trudności lokalowych i umożliwia stworzenie lepszych warunków życia nauczycielstwu. Należy podkreślić, że społeczeństwo interesuje się również i szkołami państwowymi. Komitety Rodzicielskie (zwłaszcza niektóre) przychodzą z wydatną pomocą, gdy chodzi o remont budynków zniszczonych w czasie wojny, czy o pomoc nauczycielstwu, czy też najuboższej młodzieży.

Lata okupacji, lata rozproszenia nauczycielstwa po różnych wsiach, lata tajnego nauczania prowadzonego w różnych zakątkach pogłębiły porozumienie między nauczycielstwem, a resztą społeczeństwa. Tajne nauczanie też rozbudziło w wielu wypadkach pragnienie wiedzy i szacunek dla ojczystej kultury. To są osiągnięcia, z których trzeba sobie dokładnie zdać sprawę i na nich budować, przeciwstawiając te istotne wartości złym skutkom wojny i okupacji, które są oczywiście rozliczne i utrudniają pracę wychowawczą.

W początku roku szkolnego wiele szkół zarówno państwowych jak i prywatnych było pozbawionych swoich budynków. Od października 1945 r. sprawy lokalowe zostały prawie całkowicie załatwione. Ze szkół państwowych jednak parę jeszcze do zniszczonych przez wojnę własnych budynków nie wróciło.

Zniszczenie pomocy naukowych, brak podręczników daje się dotkliwie we znaki. Jest już jednak lepiej, niż było rok temu.

W zakresie nauczania dużą pomoc stanowią ogniska metodyczne, których jest w Krakowie 16, utrudniała ich pracę ciężka komunikacja. Jednakże na konferencjach ogniskowych z końcem roku szkolnego brali już udział i nauczyciele przyjezdni, a 31 maja i 1 czerwca odbyły się konferencje nauczycieli powiatu tarnowskiego w Tarnowie z udziałem kierowników ognisk jęz. polskiego, historii, geografii, biologii, fizyki i matematyki. W przyszłym roku szkolnym projektowane są podobne konferencje w różnych ośrodkach, oraz indywidualne wyjazdy kierowników ognisk. Poza tym ognisko słowiańszczyńskie przeprowadziło trzymiesięczny kurs popołudniowy dla nauczycieli krakowskich w celu zaznajomienia z kulturami słowiańskimi. Ognisko krajoznawcze organizuje stale odczyty niedzielne dla instruktorów i przewodników. Przy współudziale wydziału zorganizował Instytut Kultury i Oświaty 25 odczytów naukowych („Na nowych drogach nauki“) dla nauczycieli na prowincji.

W zakresie kształcenia estetycznego z inicjatywy Wydziału zorganizowano przy Państwowym Liceum Sztuk Plastycznych w Kra-

kowie kursy rysunkowo-malarskie dla wybitnie uzdolnionych rysunkowo uczniów szkół średnich ogólnokształcących. Eksperyment okazał się całkowicie udany, stąd zamierzenie rozszerzenia tego w zakresie śpiewu. Wychowanie estetyczne kształtowały również przedstawienia teatralne i koncerty dla młodzieży szkolnej (Teatr im. J. Słowackiego, Stary teatr, Teatr Rapsodyczny, Filharmonia) organizowane przez władze szkolne.

W związku z likwidacją skutków wojny istniały w dalszym ciągu w gimnazjach i liceach klasy przyspieszone semestralne, ranne i popołudniowe. (W przyszłym roku szkolnym będą takie klasy tylko przy szkołach państwowych). Ponadto organizowano co drugi miesiąc egzaminy eksternistyczne zarówno dla kandydatów kończących 4 kl. gimnazjum jak i dla kandydatów do egzaminu dojrzałości.

Dwukrotnie w ciągu b. roku szkolnego odbyły się zjazdy dyrektorów szkół średnich ogólnokształcących całego Okręgu. Pierwszy (5—6 października 1945 r.) był poświęcony skróconym formom nauczania oraz nowemu programowi kl. I. Gimm. Na drugim (18—19 czerwca 1946 r.) omówiono przede wszystkim zadania wychowawcze szkoły; organizację nowego roku szkolnego pod kątem widzenia wchodzącej w życie reformy szkolnej; sprawę burs i internatów, poza tym wysłuchano odczytów o bibliotekach i o spółdzielczości.

Sprawy wychowawcze i wprowadzenie w życie nowej reformy szkolnej są to najważniejsze zagadnienia do dalszego przepracowania przez Wydział i przez szkoły.

Dla ożywienia pracy pałaca jest potrzeba polepszenia sytuacji materialnej nauczycieli, którzy mają bardzo ciężkie warunki życia i są przemęczeni. Trzeba jednak stwierdzić, że mimo trudności wielu z nich wkłada w swą pracę ogromnie dużo owocnego wysiłku.

WYDZIAŁ SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO

Ogólne warunki pracy szkół.

Ubiegły rok szkolny zaznaczył się znaczną poprawą materialnych warunków pracy szkół zawodowych. Wszystkie szkoły dostały zwolnienia z kwaterunku wojskowego, względnie z zajęcia na inne cele, jakkolwiek nie wszystkie szkoły mogły wrócić do budynków własnych na skutek zniszczeń, wymagających kapitalnego remontu. W tej sytuacji znajduje się wykazująca bardzo liczną frekwencję Państwowa Szkoła Zawodowa Żeńska w Krakowie. Na duże trudności natrafia właściwe pomieszczenie Państw. Liceum Gospodarczego i Państw. Szkoły górniczo-hutniczej w Krakowie. Zakłady te wymagają szczególnej pieczy z uwagi na ich pierwszorzędne znaczenie w obecnej dobie. Dodać należy, że właściwe zjednoczenia przemysłowe domagają się dostarczenia znacznej liczby wyszkolonych tech-

ników górniczych i hutniczych.

W dziedzinie zaopatrzenia szkół w urządzenia i pomoce naukowe podnieść należy rzetelny wysiłek dyrekcji szkół i Komitetów Rodzicielskich. Wydział szkoln. zaw. starał się w ten sposób pomóc przy rozwiązywaniu tych zagadnień, aby przez planowe skierowywanie kredytów na drobny remont, pomoce szkolne i biblioteki ułatwić w pewnej części pracę szkół. W ten sposób można było doprowadzić do korzystnych osiągnięć, jak np. w Państw. Liceum Handlowo-Administracyjnym i Państw. gimnazjum handlowym żeńskim w Krakowie. Oczywiście rzeczą jest, że remonty wykonywane są przy znacznej pomocy Komitetów Rodzicielskich i przy zużyciu przez dyrekcję szkół wszelkich dróg do uzyskania odpowiednich zasobów pieniężnych. Nie ulega kwestii, że pełne zrealizowanie tych zagadnień wymagać będzie jeszcze dłuższego okresu.

Szkolnictwo przemysłowe.

Szkolnictwo przemysłowe rozwija się naleyście. Charakterystyczną jest wielka frekwencja w małych ośrodkach szkolnych rzemieślniczych (Sulkowice, Świątniki Górne). Małą frekwencję wykazuje natomiast Szkoła stolarska w Kalwarii Zebrzyd. i gimnazjum zegarmistrzowskie w Krakowie, mimo że ten ostatni zawód otwiera nader korzystne warunki dla absolwentów tej szkoły. Jeśli chodzi o atrakcyjność typów szkół licealnych, to na pierwszym miejscu należy postawić liceum mechaniczne a następnie elektryczne. Mniejszą atrakcyjnością cieszy się liceum budowlane, a zdecydowanie nikły wpływ wykazuje liceum mierznicze. Liceum chemiczne nie zostało w bież. roku szk. uruchomione na skutek braku zgłoszeń. Przyjąć należy, że kandydaci do zawodu chemicznego kierują się raczej po przez liceum ogólnokształcące i uniwersytet lub politechnikę. Jest to oczywiście objaw nie pożądany, lecz uwzględnić należy, że trzyletni okres studiów w liceach zawodowych odgrywa równie pewną rolę.

Szkoły krawieckie cieszyły się natomiast nader liczną frekwencją. Ze spraw poleconych przez Ministerstwo wykonała wizytatorka ob. Bogdanowska sprawę sprowadzenia z Łodzi maszyn do szycia pochodzących z akcji UNRRA i sprawę sprowadzenia towarów tekstylnych przyznanych przez Ministerstwo szkołom żeńskim na roboty programowe. Nadto przygotowanie i wysłanie do Łodzi modeli wzorów na wystawę pod nazwą: „Odzież codziennego użytku“. Ekspozyty te przygotowała Państw. Szk. zaw. żeńska w Krakowie a osiągnięte wyniki były bardzo dobre.

Szkoły handlowe, administracyjne, spółdzielcze, gospodarcze.

W dziedzinie tego działu szkolnictwa zamierza Kuratorium pogłębić w następnym roku szkolnym pracę naukową. W tym celu powo-

lano do życia ognisko metodyczno-naukowe, geografii gospodarczej przy Państw. Liceum handl.-adminstr. w Krakowie. Ponadto przygotowuje się organizację dalszych ośrodków dla tego działu szkolnictwa. Wyniki osiągnięte przez młodzież szkół handlowych w konkursie odbytym w Krakowie były bardzo korzystne. Wyróżniły się zwłaszcza dwa zakłady: Państw. gimnazjum handlowe męskie Kraków i Powiatowe gimnazjum handlowe w Łodzi.

Wobec zamierzeń Ministerstwa zmierzających do upowszechnienia gospodarczego kształcenia kobiet rozwinięto żywą propagandę celem spopularyzowania wśród społeczeństwa szkół gospodarczych. Realizowano tę akcję po przez: opracowywanie artykułów do dzienników i komunikatów do prasy, wydanie prospektów Krakowskiej szkoły gospodarczej a nawet kontakty listowne uczenie Liceum gospodarczego w Krakowie z samorządami IV-tych klas szkół ogólnokształcących w różnych miastach Polski. Przeprowadzono pogadanki informacyjne w IV-tych klasach gimnazjalnych i VII-ych klasach szkół powszechnych na terenie m. Krakowa. Mimo wyteżonej akcji, starania o uzyskanie lokalu dla Państw. Liceum gospodarczego w Krakowie nie dały pozytywnego rezultatu.

Nadmienić należy, że z uwagi na zapotrzebowanie terenów uzdrowiskowych i turystycznych Dolnego Śląska wykazywało Liceum Hotelarskie w Krakowie znaczną atrakcyjność.

Szkolnictwo dokształcające zawodowe

W wykonaniu zarządzeń Ministerstwa przeprowadzono akcję przygotowawczą do uruchomienia w następnym roku szkolnym możliwie jak najznaczniejszej ilości nowych szkół dokształcających zawodowych. Odnosne dane szczegółowe wraz z opracowaną mapą siecią zostały przedłożone Ministerstwu na konferencji naczelników wydziałów szkół zawodowych. Podkreślić należy, że akcja organizacji nowych szkół zawodowych spotkała się ze zrozumieniem i uznaniem ze strony kół zainteresowanych. Przyszłość wykaże, czy konieczne świadczenia gmin będą wykonywane w należytej wysokości. Akcję organizacyjną w tej sprawie przeprowadził z wielkim nakładem pracy wiz. mgr. Bronisław Chrzan. Jako korzystny objaw podkreślić należy, że w 6-ciu miejscowościach uzyskały szkoły dokształcające zawodowe własne budynki. Zarząd miejski w Krakowie przystąpił do kapitalnego remontu budynków własnych szkół doksz. zaw. zbiorczych Nr. 1 i 2.

Szkolnictwo rolnicze.

W ubiegłym roku szkolnym zwrócono przede wszystkim uwagę na pracę administracyjną szkół, wychodząc z założenia, że dochodowo poprowadzone gospodarstwo pozwoli na obni-

żenie kosztów utrzymania młodzieży w internacie, jak również dostarczy deputatów dla personelu nauczycielskiego. Nadmienić należy, że nasuwa się z konieczności sprawa uregulowania deputatów dla nauczycielstwa szkół rolniczych, co w szkołach Min. Rolnictwa zostało już dokonane. Dwutorowość w zakresie opieki nad szkołami stwarzała pewne trudności, zwłaszcza że jako trzeci kontrahent wystąpił samorząd, z żądaniem oddania mu szkół rolniczych wszystkich typów. Jakkolwiek szkoły gminne nie zdobyły jeszcze pełnego prawa obywatelstwa w terenie, to jednak są one w posiadaniu 647 hektarów ośrodków przeważnie ośrodków pofolwarczych, stąd też piecza nad szkołami gminnymi zabezpieczyć może cenne ośrodki, które by w przyszłości mogły służyć szkołom rolniczym innych typów. Natomiast podkreślić należy, że na skutek braku odpowiednich kredytów strona administracyjno-gospodarcza tych szkół przedstawiała się bardzo krytycznie.

Wydział Oświaty i Kultury Dorosłych

Zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Oświaty w pracach Wydziału w r. 1945/46 główny nacisk został położony na:

- koordynację i współpracę z pokrewnymi instytucjami państwowymi i organizacjami społecznymi,
- systematyczne kształcenie dorosłych,
- utrzymywanie bezpośredniej i stałej łączności z terenem i jego pracownikami oświatowymi.

Początkowa rozbieżność w pracach oświatowych, a do pewnego stopnia nawet konkurencyjna rywalizacja między Wydziałem a Urzędem Informacji i Propagandy, czy Kultury i Sztuki ustąpiła rychło wzajemnemu porozumieniu, uzgodnieniu poszczególnych dziedzin pracy i niewątpliwie wyszła na korzyść sprawie. W terenie instruktor oświaty dorosłych współpracuje ściśle z referentem propagandy i kultury i pochwalić się może dobrymi wynikami.

Tak samo ma się rzecz z organizacjami społecznymi. Bardzo bliska współpraca istnieje z Twem Teatrów i Muzyki Ludowej; z T-wem Uniw. Ludowych, z T-wem Uniw. Robotniczych; szczerością i zaufaniem odznaczają się stosunki Wydziału z „WICIAMI“, najliczniejszą organizacją wychowawczą młodzieży i z OM. TUR. — poprawnie również układają się stosunki z ZWM., oraz „Czytelnikiem“ występującym ostatnio z inicjatywą bibliotek ruchomych i świetlicowych.

W atmosferze powojennej nielato jest wytworzyć warunki do systematycznej pracy samokształceniowej. Wzmoczony ruch ludnościowy, osadnictwo i odbudowa, wreszcie bujne życie polityczne kraju tej pracy jeszcze nie sprzyjają. Tym nie mniej jednak braki w za-

kresie szkolnictwa powszechnego są tego rodzaju, że zmuszają władze szkolne do stosowania wyjątkowych środków. Środkiem tym między innymi są kursy i szkoły systematycznego kształcenia. Objęły one w r. szk. 1945/46 około 15 tysięcy kandydatów, którzy zamierzają ukończyć 7 klas szkoły powszechnej. Są to w większości ludzie dorośli, ze środowiska wiejskiego. Bardzo wielu z nich, po złożeniu egzaminu zamierza kształcić się dalej w szkołach średnich dla dorosłych, bądź uniwersytetach ludowych. Pewien odsetek pragnie również pracować w zawodzie nauczycielskim, gdzie jest duży brak sił nauczycielskich.

W ciągu roku szkolnego Wydział organizował bądź samodzielnie, bądź wspólnie z innymi organizacjami imprezy o charakterze ogólnym. Do najpoważniejszych z nich należało: Święto Oświaty w dniach 1—3 maja. We wszystkich powiatach Komitety powiatowe zorganizowały uroczystości i zbiórki, które w samym Krakowie przyniosły 600 tysięcy złotych, a w całym Okręgu około 2 i pół miliona złotych, nie licząc tysięcy zebranych książek.

Kontakty z terenem były stałe, utrzymywane bądź wprost przez wizytatorów Wydziału (3), bądź za pośrednictwem instruktorów powiatowych (16). W ciągu roku szkolnego odbyły się w Krakowie 3 konferencje z instruktorami, na których omówiono całokształt prac i podzielono się spostrzeżeniami terenowymi.

a) Systematyczne kształcenie dorosłych

Systematyczne kształcenie dorosłych objęte zostało planem pracy w całym Okręgu krakowskim, tj. na terenie 16 powiatów. Długoletnia okupacja niemiecka zahamowała powszechne nauczanie, spowodowała wzrost analfabetyzmu i półanalfabetyzmu i duże straty w księgozbiorach szkolnych i publicznych.

Najliczniej organizowane były kursy III stopnia. Poziom przygotowania uczestników jest jednak różnorodny. Na kursy uczęszcza przeważnie młodzież w wieku od 16 do 30 lat, w celu osiągnięcia przede wszystkim świadectw z ukończenia 7 kl. szkoły powszechnej na podstawie egzaminu nadzwyczajnego. — Daje się odczuwać brak podręczników.

Kursy początkowe dla analfabetów nie cieszą się powodzeniem, aczkolwiek dane statystyczne stwierdzają stosunkowo dużą ich liczbę, zwłaszcza w okolicach górskich. Temu stanowi rzeczy można zapobiec przez wydanie dekretu o zlikwidowaniu analfabetyzmu.

Przeprowadzone na terenie poszczególnych Inspektoratów w miesiącu kwietniu, maju i czerwcu egzaminy nadzwyczajne z zakresu programu nauczania 7 klas szkoły powszechnej wykazują dużą liczbę kandydatów.

b) Kursy dokształcające
(Dane za ostatni kwartał)

Miesiąc	I stopn.		II. stopn.		III. stopn.		Kursy uzup.		Uwagi
	Ilość kursów	II-ść uczest.	Ilość kursów	Ilość uczest.	Ilość kursów	Ilość uczest.	II-ść kursów	Ilość uczest.	
marzec	36	573	50	1056	426	10430			
kwiecień	30	488	37	722	333	8776	9	199	
maj	12	135	10	198	125	5670	3	59	

c) Szkoły średnie ogólnokształcące

Wydział Oświaty i Kultury Dorosłych objął w bieżącym roku szkolnym prywatne gimnazja i licea, oraz od półrocza nowo-otwarte klasy pierwsze w gimnazjach państwowych. Z klas tych w Krakowie zostało zorganizowane Państw. Koedukacyjne Liceum i Gimnazjum Ogólnokształcące dla dorosłych, mieszczące się w gmachu I. Państw. Liceum i Gimnazjum na Groblach. Poza tym istniała od półrocza kl. I., tylko przy Państwowym Gimnazjum w Wieliczce.

Od przyszłego roku szkolnego organizują się Państwowe Gimnazja dla Dorosłych w Tarnowie, Nowym Sączu i Białej.

Prywatne szkoły średnie istnieją przy T.U.R. i Z.Z.P.K. w Krakowie, oraz w Grybowie i Limanowej.

Wszystkie te szkoły korzystają z urządzeń i pomocy naukowych szkół, w których lokalach się mieszczą.

W Krakowie uczęszczają do szkół średnich dla dorosłych w ogromnej większości pracujący zawodowo, zarabkujący na utrzymanie własne, a czasami i rodziny.

W szkołach prowincjonalnych pracujących zawodowo jest stosunkowo mały procent.

d) Uniwersytety Ludowe i Powszechne

Uniwersytetów Ludowych było czynnych na terenie Kuratorium Szkolnego — 5.

- 1) w Sieborowicach, pow. Miechów kurs koedukacyjny;
- 2) w Raclawicach, pow. Miechów kurs koedukacyjny;
- 3) w Wierzchosławicach, bez internatu, t. zw. „dochodzący”. Obecnie zawiązano Spółdzielnię, która przystąpiła do budowy odpowiedniego gmachu;
- 4) w Szańcu (dolina Będkowska), pow. Olkusz, kurs żeński;
- 5) w Szczechach, pow. Olkusz, kurs żeński.

Jak widać rozmieszczenie uniwersytetów ludowych jest przypadkowe i nie objęło jeszcze całego terenu.

Uniwersytety Ludowe, którym patronuje Towarzystwo Uniw. Lud., walczą z trudno-

ściami lokalowymi, brakiem odpowiednich urządzeń, bibliotek. Odczuwa się też mocno braki w zakresie wykwalifikowanego personelu pedagogicznego. Brakowi temu ma zaradzić kurs dla pracowników Uniw. Lud., urządzony w Czatkowicach k/Korzeniowa.

Pomimo wszystko czynne uniw. ludowe mogą się poszczycić dużymi osiągnięciami.

Uniwersytetów Niedzielnym czynnych było 20. Zorganizowano 5 Uniwersytetów Powszechnych:

- 1) T. U. R. w Krakowie,
- 2) T. U. R. w Tarnowie,
- 3) Inspektorat Szkolny w Miechowie,
- 4) O. M. T. U. R. w Olkuszu,
- 5) T. U. R. w Nowym Sączu.

Wydział Oświaty i Kształcenia Dorosłych przeprowadził lustrację szeregu resztówek podworskich, celem zbadania ich przydatności na uniwersytety ludowe, nawiązał bliski kontakt i współpracę z organami oświaty i kultury dorosłych innych państwowych instytucji, organizacji społecznych, młodzieżowych i gospodarczych.

e) Kształcenie artystyczne, czytelnictwo i samokształcenie

Prace tego działu polegały na organizowaniu świetlic, zespołów teatralnych, chóralnych, orkiestr i kapeli ludowych, zespołów czytelniczych i samokształceniowych.

Urządzono 3 konferencje instruktorów pow., na których omówiono sprawy organizowania świetlic, zespołów teatralnych i zespołów samokształceniowych.

Zorganizowano 4 kursy świetlicowo-teatralne dla kierowników świetlic i pracowników oświatowych.

Prace na kursach obejmowały:

- a) teoretyczne wykłady,
- b) zajęcia praktyczne.

Dażeniem kierownictwa kursów było udzielenie pewnych podstawowych wiadomości z zakresu oświaty dorosłych, oraz danie całego szeregu materiałów ułatwiających pracę w zespołach.

Kursy takie liczyły przeciętnie 30 do 50 osób. Uczestnikami byli nauczyciele lub przewodnicy wykazujący duże zdolności i zamiłowanie w dziedzinie pracy społeczno-oświatowej.

Świetlice oraz inne formy pracy artystycznej organizowano przy organizacjach młodzieżowych, szkołach, lub dziecińcach.

Sześciolatnia okupacja wytworzyła u młodzieży głód wiedzy i chęć do pracy społecznej, co objawia się w masowym organizowaniu zespołów świetlicowych. Dużą przeszkodą w pracy jest brak lokali. Zespoły pracują w salach szkolnych lub w wynajętych jednopokojowych pomieszczeniach.

Wynikiem pracy zespołów świetlicowo-teatralnych jest podniesienie poziomu kulturalnego wśród młodzieży, uspołecznienie, a przez to podniesienie poziomu ogółu społeczeństwa danej miejscowości. Przykładem tego jest np. praca zespołu świetlicowego w Ludwinowie — jednej z dzielnic Krakowa, obejmującego wszystką młodzież ludwinowską, która cały wolny czas spędza na pożytecznych i miłych zajęciach, urządza wieczorki, przedstawienia, widowiska, posiada bardzo ładny chór czterogłosowy, a obecnie założyła bibliotekę dzielnicową, pierwszą tego rodzaju w Krakowie, liczącą około 3.000 tomów, w wynajętym lokalu a dawnym szynku.

Dział artystycznych form pracy z zakresu Oświaty Dorosłych jest jeszcze mało doceniany i nierozumiany, jednak jest on bardzo ważny, wymaga tylko dużego przygotowania ze strony pracowników, którzy winni być w całym tego słowa znaczeniu pracownikami społecznymi.

Obecnie jest na terenie Okręgu Krakowskiego 612 świetlic, 283 zespoł. teatralnych, 46 zespoł. chóralnych, 28 orkiestr i 16 kapel ludowych.

Państwowa Komisja Weryfikacyjno-Kwalifikacyjna dla kandydatów do szkół wyższych

W dniu 24 maja 1945 r. został wydany dekret o wprowadzeniu wstępnego roku w szkołach wyższych, a w dniu 25 maja 1945 r. rozporządzenie Ministra Oświaty, powołujące do życia Państw. Komisje Weryfikacyjno-Kwalifikacyjne w siedzibach wszystkich Kuratoriów Szkolnych, oraz w kilku większych miejscowościach.

Komisje Weryfikacyjno-Kwalifikacyjne decydują zespołowo. Dopuszczają do studiów na kursie wstępnym, albo wprost do uczelni wyższych.

Komisja decyduje, czy kandydat otrzyma zaświadczenie, uprawniające go do studiów na podstawie przedłożonych dowodów bez egzaminu, czy też po złożeniu egzaminu uproszczonego, dostosowanego do kierunku studiów kandydata. Egzamin ma wykazać, czy kandydat posiada odpowiedni stopień wykształcenia ogólnego oraz rozwoju umysłowego, aby mógł z pożytkiem studiować w wybranym przez siebie kierunku.

Zaświadczenia wydawane przez Komisje nie dają żadnych innych uprawnień poza prawem wstępu na określony wydział lub kurs wstępny (zerowy).

Dla uzyskania prawa wstępu na rok zerowy wymagane są wiadomości mniej więcej z zakresu gimnazjum ogólnokształcącego, na pierwszy rok wyższej uczelni wiadomości w zakresie liceum odpowiedniego typu.

Dane z działalności Komisji przy Kuratorium Szkolnym w Krakowie za ubiegły rok szkolny przedstawiają się następująco:

W okresie trzech kadencji Komisji: jesiennej, zimowej i wiosennej wydano — 269 zaświadczeń, z tej liczby uprawniających do wstępu na wstępny rok — 135, i na pierwszy rok wyższych uczelni — 134.

Do wyższych uczelni dopuszczono bez egzaminu — 81, z egzaminem — 53, na wstępny rok bez egzaminu — 64, z egzaminem — 71 kandydatów(tek).

Zdawało egzamin z wynikiem ujemnym — 48 kandydatów(tek).

Z dopuszczonych do egzaminu nie zgłosiło się 111 osób.

Jak wynika z zestawienia plan działalności Komisji jest duży. Ogromna większość z owych 268 osób nie uzyskalaby inną drogą wstępu na wyższą uczelnię. Równocześnie zwrócić należy uwagę na zjawisko, że prawie połowa

dopuszczonych do egzaminu kandydatów — na egzamin się nie zjawia. Świadczy to o tym, że duża liczba osób próbuje tanim kosztem bez pracy, nie mając do tego podstaw, przedostać się do szkół wyższych. Żadnej kontroli natomiast poddać się nie chce.

Jeśli chodzi o środowisko społeczne, to nieco ponad 50%, otrzymujących zaświadczenia, pochodzi z warstwy chłopskiej i robotniczej — około 40% z warstwy pracowników umysłowych, reszta należy do innych zawodów.

Ostatnio Komisje Weryfikacyjno-Kwalifikacyjne otrzymały prawo weryfikacji świadectw ze szkół i kursów, prowadzonych w obozach jeńców.

(ciąg dalszy sprawozdania ukaże się w numerze następnym).

Przegląd ostatnich wydawnictw

Poczynając od numeru bieżącego Dziennika Urzędowego K. O. S. K. będziemy zamieszczać stały przegląd ostatnich nowości wydawniczych z dziedziny szkolnictwa, oświaty i wychowania, by w ten sposób umożliwić najszerszym kręgom nauczycielstwa — zwłaszcza pozbawionego bliższego kontaktu z ruchem wydawniczym — orientację w zakresie aktualnych publikacji interesujących świat nauczycielski.

Redakcja

1. Pamięci Witolda Wyspiańskiego, — Biblioteczka nauczyciela-demokraty Nr. 3. Nakładem Państwowych Zakładów Wydawnictw Szkolnych — Warszawa 1946. Str. 52. Cena 24 zł.

Ta skromna rozmiarami, ale o nader starannej szacie graficznej książeczka zawiera garść wspomnień o zmarłym niedawno, pierwszym po odzyskaniu niepodległości Kuratorze Krakowskiego Okręgu Szkolnego — Witoldzie Wyspiańskim — oraz dwa ostatnie jego przemówienia publiczne będące najlepszym wykładnikiem jego poglądów i stanowiska wobec zadań, jakie stoją w chwili obecnej przed społeczeństwem polskim i przed szkołą polską.

Pięć krótkich zwartych artykułów pióra najbliższych współpracowników, kolegów i przyjaciół Zmarłego obrazujących jego życie, jego pracę i zamiłowania, jego program i idee, jakie mu przyświecały, ukazują nam Witolda Wyspiańskiego jako Człowieka „myślącego samodzielnie i odważnie“, — jako Polaka „kochającego swój naród świadomie i rozumnie“, — jako Społecznika „oddanego przez całe życie służbie Idei“, — wreszcie jako Nauczyciela „z powołania i wypróbowanego przyjaciela młodzieży“.

Ale nie te wspomnienia, aczkolwiek bezpośrednio, odtwarzają nam z całą wyrazistością sylwetkę Witolda Wyspiańskiego — bojownika o demokratyzację oświaty i o upowszechnienie dóbr kulturalnych, — najlepiej charakteryzuje go to, co mówi sam, stąd najcenniejszymi kartami książki są te właśnie, które zawierają jego przemówienie na ogólnopolskim zjeździe oświatowym w Łodzi dnia 20 czerwca 1945 r., a zwłaszcza parę miesięcy wcześniejszy publiczny odczyt wygłoszony w Krakowie p. t. „O demokratyczne fundamenty szkoły polskiej“, będący niejako syntezą jego niezwykle śmiałych i oryginalnych zapatrywań na pochodzenie, istotę i rozwój człowieka, — na rolę, jaką w życiu społecznym winno spełniać wychowanie, — na drogi, jakimi ma ono zdążać do zakreślonego celu, — wreszcie na zasadnicze założenia, na jakich się musi oprzeć szkoła, jeśli ma wychować zdrowego duchowo i fizycznie obywatela. A wszystko to na tle wnikliwej analizy elementów kultury Zachodniej i stosunków panujących w Europie u schyłku XIX w., i w pierwszej połowie XX w., wyjaśniającej genezę dwóch wojen światowych, dającej w skrócie obraz stosunków w Polsce w okresie międzywojennym, — analizy — zakończonej szeregiem wniosków i postulatów, jakich spełnienia domaga się w interesie przyszłości Polski i świata chwila bieżąca.

Przez świat współczesny — zdaniem Wyspiańskiego — pędzą jakby nowi czterej jeźdźcy Apokalipsy będący źródłem i zarzewiem wszelkiego zła trapiącego ludzkość: chciwość, nienawiść, głupota i obłuda. Chciwość zrodził kapitalizm, z posiewu nacjonalizmu i rasizmu wyrosła nienawiść, — głupota i obłuda rozwinęły się na tle niezdrowych stosunków politycznych i społecznych wytworzonych przez kulturę Zachodu. — Nowy ustrój, — ustrój

prawdziwie demokratyczny, ku któremu idziemy, przeciwstawić musi chciwości i nienawiści wzajemną życzliwość człowieka do człowieka, zaś głupocie i obłudzie — prawdę. — „Umęczona ludzkość — kończy Wyspiański — popelnilaby najcięższy błąd, gdyby nie wyciągnęła nauki z obecnej rzeczywistości i nie przystąpiła do przebudowy świata. — Tę zaś należy rozpocząć na terenie wychowania“.

Książka wywoła zapewne ożywioną dyskusję, a w pewnych kołach nawet sprzeciw, ale właśnie dzięki temu spełni swą najważniejszą rolę: obudzi w czytelniku chęć do dalszych badań oraz skłonność do samodzielnie go i odważnego myślenia.

2. Mieczysław Kreutz, — Rozwój psychiczny młodzieży. Wydanie V. Książnica Atlas, — Wrocław—Warszawa 1946. Str. 71.

Przystępnie, żywo i interesująco napisana książka obejmuje w przekroju rozwój duchowy dziecka od lat najwcześniejszych, aż do chwili zamknięcia „okresu harmonizacji“ przypadającej mniej więcej około 21 r. życia. Zarówno wychowawcy i nauczyciele na wszystkich stopniach nauczania, jak rodzice z różnych grup społecznych i o różnym przygotowaniu intelektualnym, jak wreszcie kandydaci do zawodu nauczycielskiego — znajdują tu wiele cennych wiadomości i wskazówek z dziedziny praw i faktów rozwoju psychicznego dzieci i młodzieży, które im ułatwią znalezienie właściwej drogi w ich pracy wychowawczej i pozwolą uniknąć wielu błędów, które zaciążyłyby mogły na całym późniejszym życiu wychowanków.

Autor — uprzedzając możliwe zarzuty czytelników i krytyki, — że „pewne partie opisu nie będą się zgadzały bądź to z własnymi wspomnieniami, bądź też z obserwacjami, jakie można na tym lub innym dziecku poczynić“ — zastrzega się, że „rozwój każdego dziecka przebiega z reguły w swoisty indywidualny sposób“, istotną jednak wartość i potrzebę tego rodzaju dzieła widzi w tym, że podaje ono pewien zasadniczy schemat rozwoju psychicznego dzieci i młodzieży. Znając zaś ogólny schemat rozwoju, wychowawca będzie miał ułatwioną pracę zarówno wtedy, kiedy jego spostrzeżenia w odniesieniu do wychowanków będą się z nim pokrywały, jak i wtedy, kiedy będą od niego odbiegały, w tym drugim bowiem wypadku — po ustaleniu „odchylenia“ i jego przyczyn będzie mógł zastosować właściwe dla danego okresu rozwoju środki wychowawcze.

W ogólnym zarysie schemat rozwoju psychicznego młodego człowieka można podzielić na dwa zasadnicze okresy: na dzieciństwo trwające od chwili urodzenia się dziecka aż do 11 roku życia — i młodość obejmującą lata od 11—21 r. życia. W pierwszym okresie wyróżnia autor a) wczesne dzie-

ciństwo, czas intensywnego rozwoju zarówno fizycznego jak i duchowego, którego znamioną cechą jest ciągle ćwiczenie się (mowa, ruchy) — mniej więcej do 5 roku życia, — b) dwuletni okres pierwszego zastoju nacechowany zwolnieniem tempa rozwoju, zmianą zainteresowań, często nudą, — c) okres obiektywny od 7 do 11 lat, w którym dziecko przechodzi od egocentryzmu do wielostronnych zainteresowań otaczającym światem, jednakże jeszcze bez zdolności wartościowania; — okres drugi dzieli również na trzy fazy a) wiek przekory od 11—14 lat będący jednocześnie okresem drugiego zastoju, b) okres dojrzewania od 14—17 roku życia najbardziej bogatszy, jeśli chodzi o zakres i głębię wewnętrznych przemian oraz ostatni c) okres „harmonizacji“ do r. 21 zamykający i stabilizujący zasadniczy proces kształtowania się osobowości. Oczywiście, że wszelkie przesunięcia w dół czy wzwyż w zakresłonych tutaj latami ramach są nieuniknione, na co wpływa zarówno płeć, środowisko warunki materialne i stan zdrowia, jak wreszcie trudne do uchwycenia i przewidzenia „specjalne okoliczności, w jakich młody osobnik wzrasta.

Omawiając kolejno wszystkie fazy rozwoju dziecka przestrzega autor przed fałszywym, a utartym poglądem, z którego płynie cały szereg niewłaściwych pociągnięć pedagogicznych, jakoby ono było „miniaturką człowieka dorosłego“ — i dowodzi, że „dziecko jest istotą o swoistej odrębnej strukturze psychicznej“, a dopiero z wiekiem dorabia się coraz to nowych wewnętrznych wartości zbliżających jego psychikę do psychiki człowieka dorosłego.

Analiza poszczególnych okresów oparta zarówno na własnych obserwacjach autora jak i na spostrzeżeniach innych psychologów, na których się autor powołuje — jest niezwykle zwięzła, pozbawiona zawitych dowodzeń i wszystkiego tego, co zwykliśmy określać „balastem naukowym“, ale nie mniej przekonująca, ogranicza się bowiem do pewnych typowych faktów i zjawisk, co zresztą tylko podnosi wartość książki, której celem jest — jak to autor w zakończeniu podkreśla — „ułatwienie tak bardzo pożądanej, nieodzownej wprost współpracy domu ze szkołą“. — Spodziewać się należy, że książka zadanie to spełni.

3. Czesław Wycech, — Podstawowe zagadnienia pracy społeczno-wychowawczej szkoły. — Biblioteczka nauczyciela-demokraty Nr. 1. — Nakł. Państw. Zakł. Wyd. Szkoln. — Warszawa 1946 r. — str. 26. Cena 18 zł.

Jest to referat Ministra Oświaty wygłoszony w dniu 14 lutego 1946 r. na Zjeździe Pedagogicznym Z. N. P. w Łodzi, a więc oficjalna wypowiedź kierownika naszej polityki szkolnej, oświatowej i wychowawczej w kwestiach najbardziej zasadniczych, interesują-

cych nie tylko nauczycielstwo, ale wszystkich, komu zależy na odbudowie polskiego szkolnictwa i polskiego systemu wychowania. Po omówieniu zależności szkoły od struktury społeczno-gospodarczej, jaką wytworzył średniowieczny feudalizm, nowożytny fizjokratyzm, kapitalizm ostatniej doby, a wreszcie faszyzm i hitleryzm, po krytyce współczesnego ustroju kapitalistycznego, mającego na celu zaspokojenie zysku jednostek, a nie potrzeb ogółu ludności, szkicuje autor powojenne drogi Polski, która w wyniku zwycięstwa nad Niemcami i przemian ideowo-polityczno-społecznych znalazła się w zupełnie zmienionych, całkiem nowych warunkach bytu. — Drogę, którą Polska kroczy ku swej przyszłości, buduje się na realnych podstawach, z których zdać sprawę musi sobie cały naród, a sprowadzają się one do: 1) powrotu na ziemię nad Nysą, Odrą i Bałtykiem, 2) zmian w charakterze struktury ludnościowej kraju: stajemy się państwem narodowym, — bez mniejszości, 3) zmian w charakterze struktury gospodarczej: stajemy się państwem przemysłowo-rolniczym i morskim, 4) świadomości, że tylko w oparciu o demokrację Zachodu i w sojuszu ze Związkiem Radzieckim i Narodami w skład niego wchodzącymi możemy się skutecznie przeciwstawić wiekuiściej groźbie mściwego imperializmu niemieckiego, 5) przeobrażeń społeczno-gospodarczych, w dziedzinie których trwałymi osiągnięciami są reforma rolna i upaństwowienie wielkiego przemysłu, 6) zmiany dotychczasowych pojęć odnośnie do pojęcia narodu, w którym dziś podstawowymi warstwami są chłopci i robotnicy, wreszcie do 7) stosunku do pracy jako podstawy bytu, dobrobytu i kultury społeczeństwa.

Uświadomienie młodzieży tych elementów warunkujących istnienie państwa i narodu stanowić musi podstawowy problem pracy społeczno-wychowawczej w nowej szkole, która poprzez uspołecznienie młodego pokolenia dążyć będzie do organizowania życia na zasadzie pełnej demokracji.

Przy opracowywaniu nowych programów szkolnych zwyciężył pogląd, że uczniowi trzeba dać rzetelną wiedzę; — stosowana w krajach faszystowskich zasada przykrawania materiału pod kątem aktualno-politycznych potrzeb z zapoznaniem obiektywnej wiedzy — jest obca dzisiejszej polskiej szkole.

Ale szkoła jest tylko jednym z czynników wychowania, to też aby osiągnąć pełną realizację celów, jakie szkoła zakłada, musi przyjść do zharmonizowania oddziaływania całego zespołu wszystkich tych czynników, które wywierają wpływ na kształtowanie zarówno światopoglądu, jak i charakteru młodego pokolenia.

„Przewodnimi ideałami szkoły będą — stwierdza w zakończeniu autor — podstawowe, kardynalne zasady demokracji, a nie

chwilowe, zmienne, często nawet ważne — układy społeczne czy względy taktyczne partij lub ich koalicji, bowiem szkoła w ustroju demokracji społecznej wychowuje młodzież na długiej fali“.

4. Dr. Żanna Kormanowa. Reforma szkolnictwa w Anglii i we Francji. — Biblioteczka nauczyciela demokracji Nr. 2 — Nakł. Państw. Zakł. Wydawn. Szkoln. — Warszawa 1946 r. str. 72. — Cena 28 zł.

Ruch reformatorski, jaki cechuje nasze powojenne życie państwowe, nie jest wcale, jakby się komuś niesłusznie wydawać mogło, — specyficznie polskim zjawiskiem. Pobieźny nawet przegląd prasy i publicystyki zagranicznej łatwo nas przekona o tym, że nie tylko Polska, ale Europa i świat cały żyje pod znakiem wielkich przeobrażeń ideowych, politycznych, gospodarczych, społecznych, a co za tym idzie i wychowawczych. Właśnie książka Żanny Kormanowej, omawiająca zagadnienie reformy szkolnictwa we Francji i Anglii na tle wstrząsów i przemian, jakie wojna wywołała w tych dwu wielkich — zdawałoby się od wieków na niewzruszonych zasadach zbudowanych — demokratycznych państwach — jest jednym z dowodów, że świat dzisiejszy stanowi jedną wielką całość i że te same problemy — jedynie w różnym nasileniu i skali wymagają rozwiązania w różnych punktach ziemi.

Książka ta, która zresztą wcale sobie nie rości pretensji do wyczerpującego omówienia poruszonego tematu — ma obok strony rzeczowej, informacyjnej — także drugą niezmiernie ważną dla uczuciowego ustosunkowania się pewnych odłamów naszego społeczeństwa do naszych poczynań reformatorskich na polu szkolnictwa, oto okazuje się, że przeprowadzana u nas reforma szkolna czerpie niejedno nie skądinąd — tylko właśnie z bogatych doświadczeń i gruntownie przemyślanych projektów francuskich i angielskich. We Francji powołano specjalną komisję działającą przy Ministerstwie Oświaty pod przewodnictwem wybitnego pedagoga dr Piotra Langevin. Komisja ta przygotowała projekt reformy wychowania od przedszkola po uniwersytet. Projekt przewiduje 3-letnie przedszkole (3—6 rok życia), 4 lata nauczania elementarnego (6, 7—11 roku życia), 8 lat nauczania średniego rozbitego na dwa cykle: 1) cykl orientacji (od 11—15 r. życia) i 2) determinacji (od 15—18 r. życia) obejmujący trzy działy: a) przygotowanie rzemieślników i kwalifikowanych robotników, b) przygotowanie majstrów — z różnych dziedzin zawodów technicznych c) przygotowanie kadrów do dalszych studiów naukowych. Jest rzeczą znamionną, że przechodzenie ze szkoły typu niższego do wyższego odbywa się bez egzaminów. Podobieństwo zasadniczej struktury szkolnictwa francuskiego i polskiego, a jak poniżej zobaczymy i angielskiego jest uderzające, — i u nas przewiduje się obowią-

zek przedszkolny, następnie dwustopniową 8-letnią szkołę typu powszechno-gimnazjalnego oraz 4-letnie liceum. Projekt francuski zmierza do pełnej demokratyzacji szkoły, a więc powszechności, jednolitości, obowiązkowości i bezpłatności. Szkoła państwowa we Francji jest świecka, nauczanie religii jest sprawą całkowicie prywatną i odbywa się poza szkołą; — prócz szkół państwowych świeckich istnieje pewna ilość szkół prywatnych — wyznaniowych. Dodać trzeba, że szkolnictwo francuskie walczy z wielu podobnymi jak i polskie trudnościami, a więc brakiem budynków szkolnych, sił nauczycielskich, kandydatów do zawodu nauczycielskiego i i.

Przedwojenna szkoła angielska była spuścizną tradycyjnego ustroju społecznego: — z jednej strony szerokie rzesze narodu, — z drugiej — elita.

W powszechnej szkole angielskiej, — gdzie przymus szkolny rozpoczyna się w 5 roku życia, istniała ostra cezura w wieku lat 11, zaostrzona selekcyjnym egzaminem. Około 9% uczniów zdawało ten egzamin z wynikiem pomysłnym uzyskując prawo do dalszych studiów — ponad 90% kończyło swoje wykształcenie bądź w szkołach dokształcających bądź w starszych klasach szkoły elementarnej, stanowiącej programowy i ustrojowy „ślepy zaułek”. Dodać jeszcze należy, że w tej bogatej Anglii znaczna część szkół elementarnych obejmujących 10 roczników (5—14 lat) jest 2—3-klasowa, o źle uposażonych i pod względem społecznym upośledzonych nauczycielach. Szkoła średnia płatna, a przy systemie internatowym kosztowna — dostępna była jedynie dla warstw uprzywilejowanych, — podobnie jak szkoły wyższe.

W czasie wojny opracowano program zasadniczej przebudowy systemu wychowania w Anglii zawarty w t. zw. Education Act 1944. Projekt obejmuje między innymi stworzenie jednolitego systemu szkolnego kontrolowanego przez państwo, oraz upowszechnienie przedszkola i szkoły średniej, — (nie znaczy to jednak, że znikną szkoły prywatne przeznaczone dla warstw uprzywilejowanych). Nowy ustrój szkolny przewiduje: a) 2-letnią szkołę dla dzieci od lat 5—7 (Infant School), b) czteroletnią początkową od 7—11 lat życia, c) czteroletnią średnią od 11—15, d) szkoły dokształcające dla młodzieży pracującej do lat 18. Dalej opracowano gęstą sieć szkolną z całym systemem szkół zbiorczych, szkół-żłóbków dla dzieci od 2—5 lat szczególnie po większych miastach i osiedlach robotniczych, szkół internatów po wsiach, mających zbliżyć młodzież wiejską i miejską i i.

Jeśli chodzi o szkołę średnią, która zawsze budzi najwięcej zainteresowania, powstają w Anglii trzy jej typy: 1) grammar schools — odpowiadające naszym liceom ogólnokształcącym — otwierające wstęp na uniwersytety, cieszą się obecnie w Anglii największym powo-

dzeniem, 2) modern schools — o wyraźnym nastawieniu praktycznym: rolniczym, przemysłowym, handlowym i artystycznym — oraz 3) technical schools.

Nowa szkoła angielska jest bezpłatna, celem udostępnienia oświaty możliwie szerokim rzeszom młodzieży — tworzy się internaty, funduje stypendia, organizuje pomoc lekarską, odzieżową, dożywianie, przystosowuje się do nowych potrzeb stare gmachy szkolne, buduje się nowe, słowem — na odcinku szkolnym wojna wywołała w Anglii prawdziwą rewolucję.

Jak z tego przeglądu widać, sprawa reformy oświaty i wychowania jest problemem o zasięgu europejskim — jeśli nie światowym, rodzi się tylko pytanie, czy nowa szkoła wychowa lepszego człowieka, czy zbrata zwaśnione narody?

5. Włodzimierz Gałęcki. — Organizacja pracy w szkole, tom I. Nakł. Księgarni Stefana Kamińskiego, Kraków 1946, str. 308.

Autor tej książki przeszedł w ciągu długich lat pracy na szkolnej niwie wszystkie niemal szczeble organizacji szkolnictwa od nauczyciela poczynając, poprzez dyrektora gimnazjum, wizytatora, naczelnika wydziału w Kuratorium i Ministerstwie aż do stanowiska Kuratora Okręgu Szkolnego, jest więc — jak niewielu u nas — powołany do zabrania głosu w sprawie całokształtu organizacji pracy w szkole. Czyni to istotnie z gruntownym znawstwem przedmiotu, nie pomijając ani jednej ważniejszej dziedziny życia szkolnego i wobec każdej zajmując wyraźnie stanowisko uzasadnione latami praktyki i doświadczenia. W 12 rozdziałach omawia zagadnienia takie, jak stosunek nauczyciela do wychowanków, do opieki domowej uczniów, do kolegów, planowanie pracy nauczyciela, organizacja nauczania, egzekutywa i ocena młodzieży, egzaminy, praca nauczyciela nad sobą, osobowość kierownika szkoły i jego stosunek do otoczenia, a dalej zajmuje się takimi sprawami jak: opieka nad zbiorami i urządzeniami szkolnymi, biurowość szkolna i administrowanie budynkiem i td. — słowem ogarnia cały ten zespół problemów, z którymi nauczyciel na każdym kroku w szkole się spotyka, z którymi nieraz ciężko się boryka, a wobec których niekiedy staje się bezradny. Dziś znajdzie walną pomoc właśnie w omawianej książce, a choć autor dedykuje ją młodemu nauczycielstwu polskiemu, niejedną t. zw. „stary” nauczyciel przeczyta ją z prawdziwym pożytkiem dla siebie, dla wykonywanej pracy, no i przede wszystkim dla młodzieży jego pieczy powierzonej. Pożytek dla „starego” nauczyciela jest tym większy, że po latach praktyki popada on w pewną rutynę i wydaje mu się, że system stosowany przez niego jest jeśli nie doskonały, to przynajmniej bez poważniejszego zarzutu — tymczasem z ze-

stawienia różnych sposobów podejścia do tej samej sprawy okazać się może co innego, podanie więc rewizji metody pracy nawet przez doświadczonego pedagoga jest zawsze pożądane.

Książka ta jest więc w myśl założenia autora — prawdziwym poradnikiem dla nauczycieli, kierowników szkół wszelkich typów, zarówno powszechnych, średnich jak i zawodowych, a także wiele korzyści przynieść może kandydatom do zawodu nauczycielskiego przez naświetlenie zagadnień, z którymi w swej pracy zawodowej niebawem się zetkną.

Dzielo pomyślane jest jako dwutomowe, tom drugi ma objąć według zapowiedzi autora ważne i liczne zagadnienia organizacji środków oddziaływania wychowawczego w oparciu o ideały i z uwzględnieniem metod wychowania przyszłego obywatela demokratycznego Państwa Polskiego. Jeśli zapowiedź autora zostanie spełniona, polska literatura pedagogiczna wzbogaci się o dzieło o znaczeniu fundamentalnym.

Przegląd najnowszych wydawnictw byłby niepełny, gdybyśmy pominęli milczeniem czasopisma związane pośrednio czy bezpośrednio z życiem szkoły. Z uwagi na brak miejsca ograniczymy się jedynie do kilku najważniejszych szczegółów.

Język Polski. — Organ Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego, pozostający pod redakcją prof. Kazimierza Nitscha wychodzi po przerwie wojennej już regularnie i w niezmięnionej szacie. Ostatnio ukazał się trzeci w br. zeszyt za maj i czerwiec 1946 r. zawierający obok wspomnienia prof. Nitscha o Józefie Birkenmajerze cały szereg artykułów omawiających pochodzenie i znaczenie rozmaitych wyrazów z dawnej i nowej polszczyzny, zapiski, recenzje, sprawozdania oraz odpowiedzi redakcji na liczne wątpliwości językowe czytelników. „Język Polski“ nie tracąc nic ze swego charakteru czasopisma naukowego, stara się przez nawiązanie ściślejszego kontaktu z szerszym zespołem czytelników — zbliżyć ich do zagadnień językowych, wciągnąć w krąg zainteresowań mową ojczystą, pewne problemy spopularyzować, a wskutek tego staje się lekturą żywą nawet dla laików w dziedzinie językoznawstwa, a dla polonistów — chcących trzymać rękę na pulsie badań naukowych — wprost nieodzowną.

Po z górą 6-letniej przerwie zostało wznowione także drugie czasopismo poświęcone zagadnieniu nauczania języka ojczystego, a mianowicie „Polonista“. Wydawnictwo podjął oddział łódzki Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza. W pierwszym zeszycie (styczeń—luty 1946 r.), jaki się dotychczas ukazał, znajdujemy artykuły dotyczące nowych programów języka polskiego, realizacji nauczania j. pol. w kl. I gimn., liceum oraz w szko-

łach semestralnych i dla dorosłych, problemy związane z nauczaniem j. pol. na ziemiach odzyskanych, — wreszcie kronikę.

Trzeci z kolei w b. r. zeszyt miesięcznika p. t. „Nowa Szkoła“ poświęconego głównie sprawie reformy szkolnictwa i wychowania przynosi ciekawe artykuły poruszające zagadnienie nauczania historii, problem reformy szkolnictwa handlowego, artykuł dyskusyjny dotyczący pracy w szkole powszechnej wiejskiej, bogatą kronikę oświatową poświęconą szkolnictwu zagranicznemu, wreszcie obszerny dział aktualności. Dodać należy, iż czasopismo jest niejako rzecznikiem oficjalnego stanowiska naszych centralnych władz szkolnych wobec najaktualniejszych problemów oświatowych i wychowawczych.

Wł. Żytyński

KRONIKA

Szkoła im. Jana Smolenia

Akcją tajnego nauczania na terenie Okręgu Szkolnego Krakowskiego i Rzeszowskiego kierował ś. p. Jan Smoleń jako kierownik b. Okręgowego Biura Szkolnego czyli Kurator tajny. Jan Smoleń pracował w okresie przedwojennym jako nauczyciel w Polskim Gimnazjum w Bytomiu, a po wybuchu wojny osiadł w Krakowie i tu rozpoczął niestrudzoną pracę konspiracyjną w dziale tajnej oświaty. Dzięki tym uzdolnieniom organizacyjnym, swej głębokiej ideowości i niezwykłej sumienności w pracy zdołał skupić dokoła siebie duży zespół ludzi i rozbudować pracę na szeroką skalę, co w rezultacie przyniosło znaczne osiągnięcia.

Po ustąpieniu okupanta zostaje ś. p. Smoleń powołany na stanowisko Kuratora Okręgu Śląsko-Dąbrowskiego. Na stanowisku tym wykazuje niespożytą energię i nieprzeciętne uzdolnienia organizacyjne. Niestety tragiczna śmierć, jaką poniósł w dniu 28. VI. 1945 r. w wypadku samochodowym, wracając z podróży służbowej, przecięła jego pracowitą działalność na niwie oświatowej.

W dniu 23 czerwca b. r. odbyła się w rodzinnej wsi Smolenia Łysej Górze, w powiecie brzeskim podniosła uroczystość poświęcona Jego pamięci.

Po uroczystym nabożeństwie i okolicznościowym kazaniu nastąpił akt nadania szkole Łysogórskiej miana Jana Smolenia oraz podniosła Akademia.

Aktu nadania szkole miana Kuratora Jana Smolenia i odsłonięcia tablicy pamiątkowej dokonał Kurator Okręgu Szkolnego Krakowskiego ob. Włodzimierz Gałecki, podnosząc w głęboko ujętym przemówieniu Zasługi zmarłego położone na polu oświaty. Naczelnik Wydziału Ministerstwa Oświaty Dr. Franciszek Mleczek w płomiennym przemówieniu mówił o Smoleniu jako wiernym synu wsi, następnie nacz. Mgr. Józef Marcinkowski

podkreślił zasługi Zmarłego położone w pracach dla Ruchu Ludowego.

Akademii urozmaiciły produkcje muzyczno-wokalne dzieci szkolnych, uczniów Państw. Gimnazjum w Brzesku i Miejscowego Koła Związku Młodzieży Wiejskiej „Wici“.

Wieczorem o zmierzchu Miejscowe Koło Zw. Młodz. Wiejsk. „Wici“ odegrało na wolnym powietrzu wspaniałe widowisko ludowe p. t. „Sobótka Świętojańska w reżyserii M. Rokoszowej.

Jako najistotniejszą formę uczczenia pamięci Zmarłego Komitet przewiduje utworzenie szeregu stałych stypendiów im. Kuratora Jana Smolenia dla dzieci chłopskich kształcących się w środowisku pozarodzinnym. Gromadzenie funduszu stypendialnego rozpoczęto. Wszelkie kwoty na ten cel wpłacać należy na konto Nr. 12 Oddziału Krakowskiego Banku „Społem“.

Zjazd dyrektorów szkół średnich ogólnokształcących

W dniach 18 i 19 czerwca b. r. odbył się w Krakowie zjazd dyrektorów szkół średnich ogólnokształcących z Okręgu pod przewodnictwem Kuratora ob. Włodzimierza Gałecznego. Zasadniczo zjazd był poświęcony omówieniu spraw wychowawczych dotyczących młodzieży w warunkach powojennych, w nowo ukształtowanej rzeczywistości. Temu zagadnieniu przede wszystkim poświęcił swój wstępny referat ob. Henryk Dobrowolski, naczelnik wydziału.

Sprawę burs i internatów, bardzo ważnych ośrodków wychowawczych, udostępniających nadto szerokim rzeszom młodzieży wiejskiej korzystanie z nauki w ośrodkach szkolnych, przedstawił wizytator ob. Jan Nowakowski na podstawie danych zebranych z całego Okręgu, z uwzględnieniem postulatów, jakie winny być w tych skupieniach młodzieży spełnione.

Biblioteki szkolne, ich organizacja i oddziaływanie na młodzież stanowiły temat re-

feratu, który obszernie i wyczerpująco omówiła wizytator ob. Dulębina.

Dyrektor Liceum Spółdzielczego ob. Wiśniowski w następnym referacie podniósł walory spółdzielczości jako ważnego i aktualnego środka, oddziałującego wychowawczo i kształcąc na młodzież.

Potrzeby i wychowawcze wartości wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego zreferował wizytator ob. Bugajski. Wreszcie harcerstwo, najliczniejsza dzisiaj i najpowszechniejsza organizacja młodzieży szkolnej była przedmiotem omówienia ze strony ob. Komendantki Kluskowej.

Wszystkie referaty wywołały szereg pytań i indywidualnych oświeleń danej sprawy, co złożyło się na obszerną dyskusję. Pierwszego dnia po południu zorientowano uczestników zjazdu w organizacji przyszłego roku szkolnego, w związku z zarządzeniami Ministerstwa Oświaty, dotyczącymi tej sprawy.

Przewodniczący zjazdu Kurator Okręgu zarówno w zagajeniu jak i w zamknięciu zjazdu wskazał na trudności, jakie kierownictwa szkół w swej pracy spotykały, podkreślił dotychczasowe osiągnięcia w zakresie szkolnictwa Okręgu i powołując się na dotychczasową, przedwojennych czasów sięgającą współpracę z dyrektorami i nauczycielami tutejszego Okręgu, wezwał wszystkich do owocnej dalszej współpracy. Zjazd spełnił swoje zadanie, czas przeznaczony na obrady zjazdu, zosal pożytecznie wyzyskany.

K.

Od Redakcji

Redakcja Dziennika Urzędowego K. O. S. K. zwraca się do ogółu Koleżanek i Kolegów o jak najżywszą współpracę przez nadsyłanie artykułów do części nieurzędowej Dziennika. Honoraria autorskie za prace drukowane będą wysłane pocztą.

Nakładem Wydawnictwa: Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego.

Adres Redakcji i Administracji: Kraków, gmach P. K. O., ul. Dietla 90, III. p. pokój Nr. 4, telefon 599-17.

Dziennik Urzędowy ukazuje się w miarę potrzeby. Cena pojedynczego numeru uzależniona jest od jego objętości i będzie ustalona dla każdego numeru osobno. Należność należy wpłacać **niezwłocznie** po otrzymaniu numeru na K-to P. K. O. Nr. IV—840.

Cena niniejszego numeru wynosi 60 zł.